

Antti Ronkainen

Suo, kuokka ja maataloustuet

Suomen maatalouden tukijärjestelmien ongelmat oikeudenmukaisen siirtymän kannalta sekä politiikkasuositukset kestävään maatalouteen siirtymiseksi

IMPULSSEJA

Impulsseja 2/2026

Kalevi Sorsa -säätiö

Raportissa tarkastellaan Suomen maataloustukia erityisesti ympäristön näkökulmasta. Siinä on analysoitu 17 keskeistä maatalouden tukikokonaisuutta, joista 13 on haitallisia ympäristön kannalta. Näitä tukia jaetaan vuosittain noin 1,5 miljardia euroa eli 77 prosenttia maatalouden vuosittaisesta tukipotista. Maataloudelle myönnetään vuosittain myös erilaisia ympäristötukia miltei 300 miljoonalla eurolla, mutta ne ovat ympäristötavoitteiden kannalta tehottomia.

Tuet ovat olennainen syy siihen, että maatalouden kokonaispäästöt ovat kasvaneet 1990-luvulta lähtien. Ne muodostavat lähes kolmanneksen Suomen kaikista päästöistä. Maataloudelle vuosittain jaettavat noin 1,9 miljardin euron tuet toimivatkin lähinnä toimeentuloturvana, jolla varmistetaan, että maatalousyrittäjille jää ylipäänsä korvaus työstään. Tällä hetkellä Suomi jää niin kansallisista kuin EU-tason ympäristötavoitteista.

Raportissa esitetään 12 suositusta maatalouspolitiikan uudistamiseksi, jotta se ohjaisi kestävämpään maatalouteen. Maatalouden ympäristötukia tulisi kohdistaa paremmin ja niiden määrää lisätä. Lisäksi ympäristölle haitallisista toiminta tulisi rajata tukien ulkopuolelle. Esimerkiksi turvepelloilla viljelyn tukeminen tulisi ennen pitkää lopettaa. Tukien uudistamisen lisäksi maatalouden päästöille olisi asetettava hinta. Maataloutta voisi ohjata myös maankäytön ympäristövaikutuksiin perustuvilla maksuilla ja veroilla. Uudistukset tulee toteuttaa oikeudenmukaisesti varmistuen ruuantuotannon omavaraisuus.

SISÄLLYS

1. Johdanto	4
2. Aineisto ja menetelmä	5
3. Maatalouden tukijärjestelmät	6
4. Maatalouden kansallinen ja EU-tason tukijärjestelmä	21
5. Maataloustukien keskeiset ongelmat EU:n ilmasto- ja ympäristötavoitteiden kannalta	36
6. Maataloustukien uudistaminen	46
7. Yhteenveto	54
Lähteet	59

Suo, kuokka ja maataloustuet: Suomen maatalouden tukijärjestelmien ongelmat oikeudenmukaisen siirtymän kannalta sekä politiikkasuositukset kestäväan maatalouteen siirtymiseksi.

Kirjoittanut Antti Ronkainen.

Julkaisu on osa Kalevi Sorsa-säätiön oikeudenmukaisen ekologisen siirtymän tutkimusteemaa. Tutkimukseen on saatu rahoitusta Kuluttajaosuustoiminnan säätiöltä, Palkansaajasäätiöltä ja Riihi säätiöltä.

Kannen kuva: Turun Sanomat/Turun kaupunginmuseo, valokuvaaja 1941, TS2786 (PDM 1.0)

ISBN 978-952-7586-22-8 (nid)

ISBN 978-952-7586-23-5 (pdf)

ISSN 2984-2042 (painettu)

ISSN 2984-2050 (verkkajulkaisu)

© Kirjoittaja ja Kalevi Sorsa -säätiö 2026.

Kalevi Sorsa -säätiö on sosialidemokraattiselta arvopohjalta toimiva ajatuspaja, joka edistää julkaisuillaan sekä tapahtumillaan vapautta, tasa-arvoa, demokratiaa ja ympäristön kunnioittamista.

1. Johdanto

YMPÄRISTÖTAVOITTEIDEN PAINOARVO Euroopan unionin (EU) maatalouspolitiikassa on kasvanut 1990-luvulta lähtien. Silti maatalouden kasvihuonepäästöt ovat pysyneet lähes muuttumattomina vuosikymmenten ajan. Tämä on häkellyttävää huomioiden, että maatalous on yksi EU:n eniten tuetuista sektoreista.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) kokonaisrahoitus on noin 386,6 miljardia euroa kuluvalle rahoituskehyskaudella 2021–2027. Suomessa vuotuiset maataloustuet ovat noin 1,9 miljardia euroa nykyisellä CAP-kaudella 2023–2027.¹ Maatalouden tuet muodostivat vuonna 2023 keskimäärin vajaat 30 prosenttia maatalouden tuloista.² Maatalouden avokätisestä tukemisesta kertoo, että maatalouden erilaiset ympäristötuet ovat Suomessa nykyisellä ohjelmakaudella lähes 280 miljoonaa euroa vuodessa, vaikka ne eivät ole johtaneet ympäristön tilan parantumiseen Suomessa koko EU-jäsenyytemme aikana.³

Vaikka julkiselta rahoitukselta vaaditaan yleensä mahdollisimman tehokasta käyttöä, maatalouspolitiikan vaikuttavuus ei ole ollut julkisen keskustelun keskiössä. Tämä raportti täyttää tätä tyhjiötä käsittelemällä maatalouspolitiikkaa erityisesti ilmasto- ja ympäristönäkökulmasta. Raportissa käydään läpi maatalouden nykyiset kansalliset ja EU-tason tukijärjestelmät sekä Euroopan komission kaavailemat uudistukset EU:n maatalouspolitiikkaan. Raportin keskeinen anti on arvioida tukijärjestelmien vaikutuksia EU:n ilmasto- ja ympäristötavoitteiden edistämiseen. Yleinen johtopäätös on, että maatalouden tehokkaan ilmasto- ja ympäristöohjauksen estää tukijärjestelmän perustuminen heikosti ehdollistettuihin pinta-alaperusteisiin ja tuotantosidonnaisiin tulotukiin sekä ympäristötukien heikkoon vaikuttavuuteen. Paremmiin kohdennettuja ohjauskeinoja on otettava nykyistä huomattavasti enemmän käyttöön.

EU:n maatalouspolitiikan uudistuksesta on määrä sopia vuoden 2027 loppuun mennessä, jota ennen käydään eduskuntavaalit Suomessa. Raportti tarjoaa eväitä maatalouspolitiikan vihreään siirtymään esittämällä suosituksia maatalouden tukijärjestelmien uudistamiseksi. EU-tasolla esitetään maatalouspolitiikalle selkeitä ilmasto- ja ympäristötavoitteita, tukien ehdollisuuden kiristämistä ja niiden tulosperusteisuuden kasvattamista. Kansallisella tasolla esitetään erityisesti ympäristötukien parempaa kohdistamista vaikuttaviin toimiin, kuten turvepeltojen käytön vähentämiseen. Tukien uudistamisen ohella raportissa esitetään myös muita toimia, joilla voitaisiin ohjata kestävämpään maatalouteen. Näihin toimiin kuuluvat muun muassa verotuksen uudistukset. Samalla on olennaista, että muutos toteutetaan oikeudenmukaisesti. Maatalousyrittäjien kannalta uudistusten on oltava ennustettavia ja lisäksi muutokseen liittyvät investoinnit edellyttävät riittävää rahoitusta ja kannattavuutta.

¹ Niemi, Karhula & Niskanen 2025. ² Niskanen et al 2025. ³ Hyvönen et al 2020.

2. Aineisto ja menetelmä

RAPORTTI PERUSTUU julkisesti saatavilla oleviin aineistoihin, tutkimuksiin ja raportteihin Suomen ja EU:n maatalouspolitiikasta sekä maatalouden tukijärjestelmien vaikutuksista. Analyysi perustuu kriittiseen sisällönanalyysiin.

Luvussa 3 on käyty läpi Suomen maatalouden nykytila, kansallisten ja EU-tason tukijärjestelmien historiallinen kehitys sekä Suomen maatalouden nykyiset kansalliset ja EU-tason ilmasto- ja ympäristötavoitteet. Analyysissä on hyödynnetty Luonnonvarakeskuksen, Maa- ja metsätalousministeriön (MMM), Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) ja Euroopan komission aineistoja, joita on täydennetty muilla tutkimuksilla ja historioikeilla Suomen ja EU:n maatalouspolitiikasta.⁴

Luvussa 4 on esitelty Suomen maatalouden kansalliset ja EU-tason tukijärjestelmät. Raportissa keskitytään maatalouden suoriin tukiin, mutta maatalouspolitiikan työkalupakkiin kuuluvat lisäksi esimerkiksi verotuet, haittaverot, erilaiset kiellot sekä niihin liittyvät sanktiot, velvoitteet, koulutus sekä muu informaatio-ohjaus. Tukijärjestelmien läpikäynnissä on turvauduttu MMM:n dokumentteihin maataloustukien kokonaisuudesta sekä Ruokaviraston julkisesti tarjolla olevaan aineistoon maataloustukien tavoitteista ja toimintamekanismeista.⁵ Lisäksi luvussa on käyty läpi Euroopan komission esitys EU:n seuraavasta vuosien 2028–2034 rahoituskehuksesta ja sen yhteyteen kaavailusta EU:n maatalouspolitiikan seuraavasta suuresta uudistuksesta.⁶

Raportin keskeinen kontribuutio on luvussa 5 esitetty analyysi maataloustukien keskeisistä ongelmista EU:n ilmasto- ja ympäristötavoitteiden kannalta. Yleinen löydös on, että maatalouden politiikkaohjauksen suoria ilmasto- ja ympäristövaikutuksia seurataan, arvioidaan ja tutkitaan verrattain vähän. Arviointia tehdään pääasiassa EU:n maatalouden ohjausjaksoihin liittyvien kansallisten suunnitelmien valmistelun, väliarvioiden ja loppuraporttien yhteydessä.⁷ Maatalouden ympäristötukien vaikutusarviot ovat keskittyneet lähinnä ympäristökorvauksiin, eikä kaikkien tukimuotojen ilmasto- ja ympäristövaikutuksista ole tehty lainkaan tarkempaa analyysyä. Analyysissä on hyödynnetty MMM:n, Luonnonvarakeskuksen ja VTV:n arvioita tukijärjestelmien ja maatalouspolitiikan ilmasto- ja ympäristövaikutuksista nykyisellä ja edellisillä maatalouskausilla.⁸ Analyysiä on täydennetty tutkijoiden, Euroopan tilintarkastustuomioistuimen, Euroopan unionin parlamentin ja kansalaisjärjestöjen analyyseillä EU:n maatalouspolitiikan vaikuttavuudesta EU:n ilmasto- ja ympäristötavoitteiden kannalta.⁹

Viimeiseksi luvussa 6 esitellään politiikkasuosituksia EU:n ilmasto- ja ympäristötavoitteiden huomioimiseksi kansallisen ja EU-tason maatalouden tukijärjestelmissä. Poliittikasuosituksissa on hyödynnetty monipuolisesti Luonnonvarakeskuksen, maatalous- ja ympäristöjärjestöjen sekä tutkijoiden tekemiä ehdotuksia maataloustukien kehittämiseksi.¹⁰

⁴ Luke 2025-2025d & 2026-2026d, MMM 2026, VTV 2008, Euroopan komissio 2026c & Markkola 2004. ⁵ MMM 2026, 2026c & 2026d; Selkänaho & Patjas 2024 & Ruokavirasto 2026-2026x. ⁶ Euroopan komissio 2025d, 2025g & 2025h. ⁷ Päästöt löytyvät Luonnonvarakeskuksen Luonnonvaratietokannan kasvihuonekaasuinventaariosta, Luke 2025c. ⁸ Hyvönen et al 2020; Viitala et al 2022; Lehtonen et al 2022, Helin et al 2025; MMM 2021c & 2021d. ⁹ Barral & Détang-Dessendre 2023, Cullen et al 2018, Darvas & Sekut 2026, Dupraz & Guyomard 2019, Euroopan tilintarkastustuomioistuin 2016, 2017 & 2024, Grislin 2025, Guyomard et al 2023, Leino-Sandberg 2026, EEB 2022, Ibbott 2025, Rubio 2026, Runge et al 2022 & Šajn 2025. ¹⁰ EARA 2024, Guyomard et al 2023, Lehtonen et al 2020, 2022, 2024, 2024b & MTK 2024.

3. Maatalouden tukijärjestelmät ja ilmastopolitiikka

3.1. Suomen maatalouden nykytila

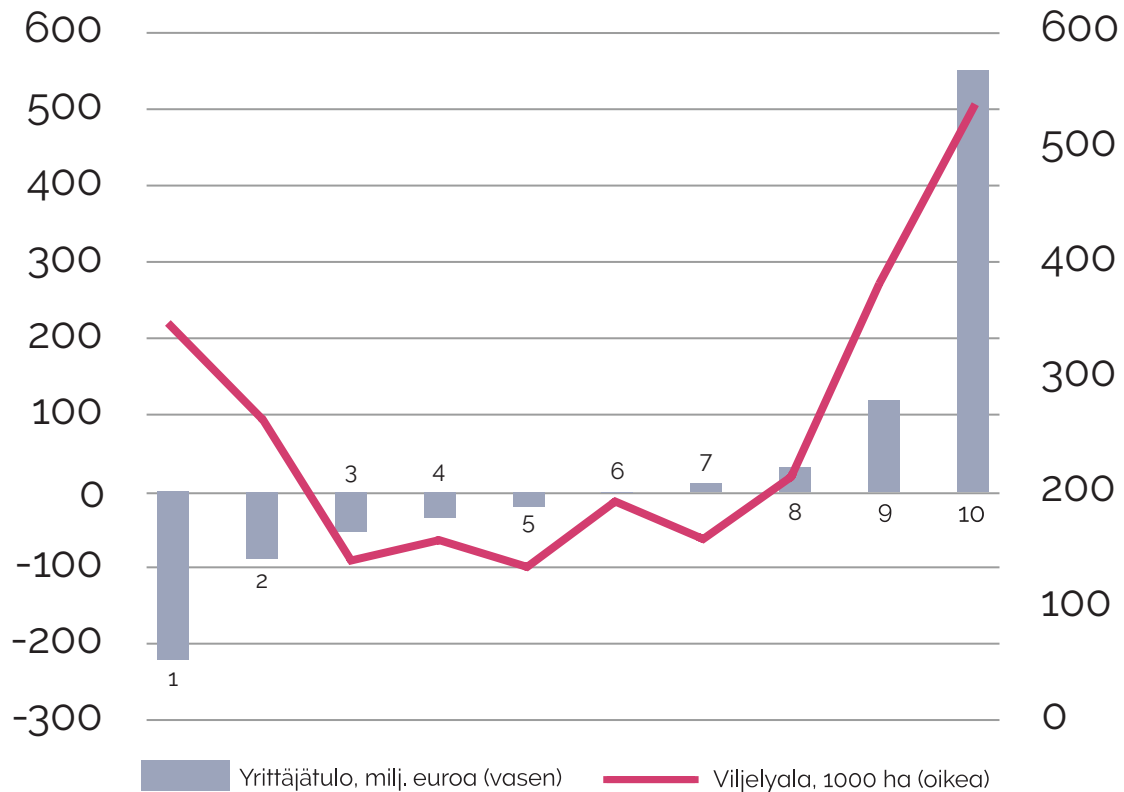
SUOMESSA OLI vuonna 2025 vajaat 40 000 maatilaa, jotka työllistävät noin 90 000 henkilöä.¹¹ Maatiloista 84 prosenttia on perheomisteisia, yhdeksän prosenttia maatalousyhtymiä, neljä prosenttia osakeyhtiöitä ja kaksi prosenttia perikuntia.¹² Maatilojen tärkeimmät elinkeinot ovat kauran, ohran ja vehnän viljely sekä maidon, lihan, siipikarjan ja kananmunien tuotanto.¹³ Suomen elintarvikesektori on pääosin kotimaisen kysynnän varassa, sillä viennin osuus liikevaihdosta on 16–20 prosenttia. Sen merkitys vaihtelee kuitenkin suuresti tuotantosuunnittain. Viennistä 70 prosenttia suuntautuu EU:n alueelle.

Maatilojen lukumäärä on vähentynyt vuodesta 2010 lähtien vuosittain reilulla tuhannella tilalla.¹⁴ Viljellyn pellon pinta-ala on kuitenkin säilynyt vuosikymmeniä reilussa kahdessa miljoonassa hehtaarissa, joten tilojen keskimääräinen pinta-ala on kasvanut. Samalla työntekijöiden määrä tilaa kohden on vähentynyt. Maatilojen keskimääräinen koko on reilut 50 hehtaaria, vuotuiset bruttotulot reilut 110 000 euroa ja keskimääräiset voitot eli nettotulot kulujen kattamisen jälkeen vajaat 19 000 euroa.¹⁵

Vuonna 2024 maatalouden yhteenlaskettu yrittäjätulo eli maataloudenharjoittajille työstä ja pääomasta käteen jäävä korvaus ennen veroja oli reilut 1,1 miljardia euroa.¹⁶ Yrittäjätulot¹⁷ jakautuvat maatilojen välillä epätasaisesti, sillä melkein kaikki tulot kertyvät 20 prosentille suurimmista tiloista, kun peräti 60 prosentilla tilojen kassaan ei jäänyt tuloja muiden kustannusten kattamisen jälkeen (kuvio 1).¹⁸ Valtaosalle maatalouden harjoittajista maatalo ei siis ole säännöllinen tulonlähde ja silloin kun tuloja kertyy maatalouden tulot muodostavat vain osan vuosituloista.

11 Luke 2025. **12** Luke 2025b. **13** Luke 2026. **14** Luke 2025c. **15** Tilastokeskus 2026. **16** Tilastokeskus 2025. **17** Yrittäjätulo kuvaa yrittäjälle jäävää palkkaa ja omalle pääomalle saatavaa tuottoa eli voittoa. Yrittäjätulo maatalousyrittäjää kohden saadaan vähentämällä tuotannontekijätulosta työntekijöille maksetut palkat, maksetut korot ja kiinteistä pääomien käytöstä maksetut vuokrat. Tämän jälkeen luku jaetaan palkattoman maataloustyövoiman määrällä. Yrittäjätulon määritelmästä tarkemmin, ks. Luke 2025d. **18** Niskanen et al 2025.

Kuvio 1: Maatalouden yrittäjätulon jakaantuminen tilan tulojen mukaan desileittäin vuonna 2023

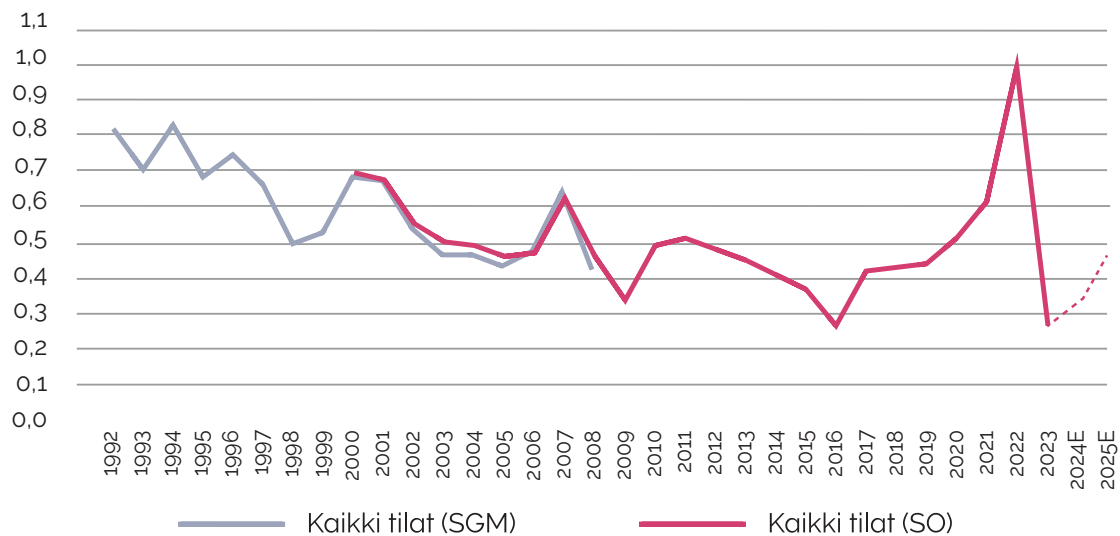
Lähde: Niskanen et al 2025.

Maatalouden kansainvälistä kauppaa on vapautettu merkittävästi viime vuosikymmeninä, minkä lisäksi 2000-luvun alusta lähtien EU:n maatalouspolitiikalla on pyritty ohjaamaan maataloustuotantoa vastaamaan paremmin markkinakysyntään.¹⁹ Maatalouden kannattavuus onkin ollut 1990-luvun alusta lähtien laskevalla trendillä, eivätkä maatalousyrittäjät ole saaneet koko tänä aikana täyttä palkkaa työlleen tai tuottoa pääomalleen (kuvio 2).²⁰ Alhaista kannattavuutta selittävät maatalouden korkeat ja osin nopeasti nousseet tuotantokustannukset sekä alhaiset tuottajahinnat yhdistettynä pohjoiseen ilmastoon, satojen vaihtelevaan laatuun ja määrään sekä EU:n keskiarvoa pienempiin tilakokoihin. Esimerkiksi vuonna 2020 maatalouden suorat tuotantokustannukset olivat noin 5,8 miljardia euroa ja markkinoilta saadut tuotot ainoastaan 4,3 miljardia.²¹ Ilman tukia maatilat jäisivät siis tappiolle puhumattakaan siitä, että maatalousyrittäjät saisivat työstään kunnollisen korvauksen. Kuten kuvio 1 edellä osoittaa, valtaosa tiloista ei tuota tälläkään hetkellä säännöllistä tuloa maatalousyrittäjille.

¹⁹ Euroopan unionin maatalouspolitiikan historiasta, katso esimerkiksi Détang-Dessendre & Gyomard 2023.

²⁰ Kannattavuuskerroin (yrittäjätulo jaettuna viljelijäperheen oman työn palkkavaatimuksen ja oman pääoman korkovaatimuksen summalla) on ollut läpi 2000-luvun alle 1. Luke 2026b. ²¹ MMM 2026.

Kuvio 2: Maatalouden kannattavuuden kehitys 1992–2025

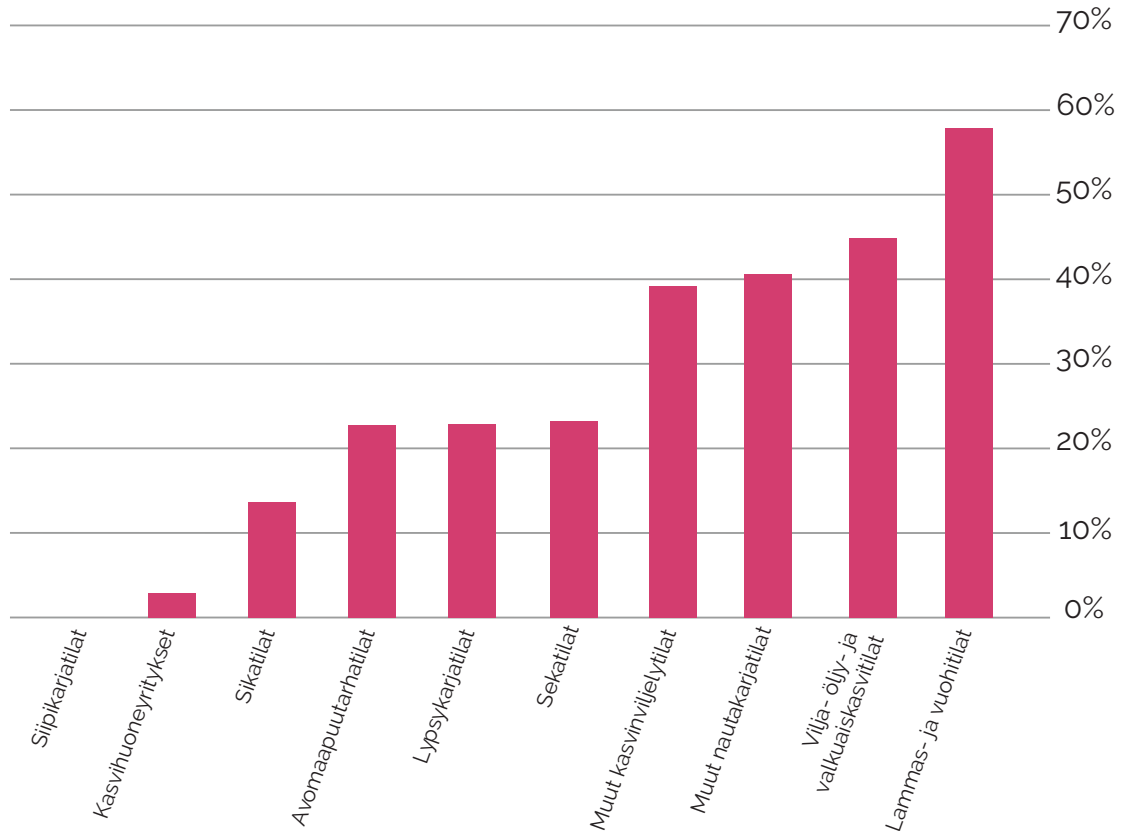

Lähde: Luke 2026f. Vuosien 2024 ja 2025 luvut perustuvat ennusteeseen. Kuviossa maatalouden kannattavuutta kuvaava tunnusluku perustuu alan katteisiin (vuosina 1992–2008 Standard Gross Margin ja vuosina 2000–2025 Standard Output.)

Suomen maatalous onkin voimakkaasti tuettua ja tällä hetkellä tukien osuus kaikista tuloista on noin kolmanneksen. Vielä 2005 tukien osuus kokonaistuotoista oli noin 40 prosenttia. Laskua selittää erityisesti markkinatuottojen kasvu inflaation myötä, kun vastaavasti tukien määrää ei yleensä tarkisteta inflaation perusteella.²² Tukien osuus tuotoista vaihtelee suuresti tuotantosuunnittain: osuus on suurin naudanlihan- ja viljantuotannossa, keskimääräinen maidontuotannossa, keskimääräisen alapuolella sianlihantuotannossa ja selvästi alle keskitason siipikarjanlihan ja kananmunien tuotannossa sekä puutarhataloudessa.²³ Kasvinviljelytilojen tukeminen on myös välillisesti eläintuotannon tukemista, koska valtaosalla vilja-alasta taataan halpa rehu eläintuotantoon.

²² Niskanen et al 2025. ²³ Luke 2026e.

Kuvio 3: Tukien osuudet liikevaihdosta eri tuotantoaloilla 2024

Lähde: Luke 2026e

EU:n maatalouden nykyisellä vuosien 2023–2027 maatalouskaudella maatalouden vuotuiset tuet ovat noin 1,9 miljardia euroa, josta Suomi maksaa vähän yli puolet ja EU loput.²⁴ Maataloustukien ensisijaisena tarkoituksena on ollut turvata maatalouden toimintaedellytykset ja varmistaa kotimainen ruoantuotanto sekä huoltovarmuus EU:n tasolla.

Koska maataloustuilla on suuri merkitys valtaosalla Suomen maataloja, tuet ja niiden ehdot ohjaavat viljelijöiden päätöksiä liittyen tuotannon järjestämiseen, maankäyttöön ja siten myös kasvihuonekaasupäästöihin.²⁵ Pohjoisesta ilmastosta ja tukijärjestelmistä johtuen Suomen ruoantuotanto ei ole kuitenkaan kehittynyt kovin hintakilpailukykyiseksi ja melko vähäisestä viennistä johtuen elintarvikesektori on valtaosin kotimaisen kysynnän varassa.²⁶ Vaikka maataloustuissa on 1990-luvulta alkaen huomioitu kasvavassa määrin myös ilmasto- ja ympäristönäkökulmat, eivät ne ole merkittävästi vähentäneet Suomen tai EU:n maatalouden kasvihuonekaasupäästöjä.²⁷

²⁴ Selkänaho & Patjas 2024. ²⁵ Viitala et al 2022. ²⁶ Viitala et al 2025, luku 2: Toimintaympäristö. ²⁷ ESABCC 2026.

3.2. Maatalouden kannattavuus ja ylituotannon hillintä ohjasivat Suomen maatalouspolitiikkaa ennen EU-jäsenyyttä

Suomi on tukenut maatalouttaan voimakkaasti aina toisesta maailmansodasta lähtien. Suomen maksamien maataloustukien osuus säilyi 1980-luvulle saakka noin 10 prosentissa valtion menoista.²⁸ Erialaisten tulonjaollisten, rakennepoliittisten ja vientiä edistäneiden tukien suhteelliset osuudet ovat kuitenkin vaihdelleet maatalouspolitiikan päämäärien mukaan.

1940-luvulla tuotannon tehostuminen ja osin valtion tukema pellonraivaus korvasivat sodan jälkeen luovutetuille alueille jääneet pellot. Karjalan evakkojen asuttaminen Itä- ja Pohjois-Suomeen loi kuitenkin uudenlaisia ongelmia maatalouden ohjaukselle. Pellonraivauksella oli ratkaiseva merkitys evakkojen ja maattomien sotamiesten saamisessa maan ja leivän ääreen 1940-luvun lopulla elintarvikepuulan vuosina. Suomen pientilavaltaisuus selittyikin asutuspolitiikalla, suurtilojen maiden pakkoluovutuksilla sekä perheviljelmien suosimisella.

1950-luvulle tultaessa maatalouspolitiikan lähtökohdaksi muodostui tuotannon suojaaminen maailmanmarkkinoilta sekä muita elinkeinoja vastaavan tulotason varmistaminen.²⁹ Maataloustuotanto saavutti sotaa edeltävän tason vuonna 1950, teollisuus jo 1946. Viimeiset uudisraivauspalkkiot maksettiin 1955, jonka jälkeen maatalouspolitiikka siirtyi 1960-luvulla tuotannon rajoittamiseen.³⁰

1960-luvun aikana teknologinen kehitys, tilojen erikoistuminen sekä koneellistumisen seurauksena metsätalouden ja maatalouden erkaantuminen toisistaan johtivat maaseudun syvään rakennemuutokseen ja maaltamuuttoon. Maataloudessa työskennelleen väestön osuus yli puolittui vuoden 1960 jälkeen 15 vuodessa 32 prosentista 12 prosenttiin ja kokonaisia kyliä tyhjjeni kerralla.

Maatalouspolitiikan lähtökohdaksi muodostui 1970-luvun aikana ylituotannon suitsiminen, joka johtui nopeasti nousevista maataloustuotteiden hinnoista ja tuottavuuden kasvusta. Maataloustulolaki takasi maataloustuottajille täyden korvauksen inflaation vuoksi nousevista tuotantokustannuksista, jotka olivat korkeat myös pohjoisista luonnonoloista ja pientilavaltaisuudesta johtuen. Lisäksi 1970-luvulla pyrittiin hillitsemään uudisraivauksia, kasvattamaan tilojen kokoa ja elinkelpoisuutta sekä ulottamaan omavaraisuusajattelua uusille alueille.

Uusien tavoitteiden myötä maatalouden tuki- ja veropolitiikka muuttui: 1920-luvulta voimassa ollut pinta-alaperusteinen maatalojen verotus muutettiin tuloperustaiseksi ja tukien uudistamisen painopiste siirrettiin 1980-luvulla tuotanto- ja vientikattoihin sekä väliaikaisiin investointikieltoihin. Suomessa otettiin vuonna 1985 käyttöön myös maidon kaksihintajärjestelmä, joka teki tilakohtaisten kiintiöiden ylittämistä kannattamatonta, sillä järjestelmässä kiintiön ylittävästä tuotannosta ei maksettu lainkaan tukea. Vastaavia kiintiöjärjestelmiä otettiin käyttöön myös Euroopan yhteisössä (EY), Sveitsissä ja Norjassa, jotka niin ikään kamppailivat ylituotannon ja viljelijöiden toimeentulon kanssa.³¹

Seuraava rakennemuutos kohtasi Suomen maataloutta 1990-luvulla, kun Suomi liittyi Euroopan unioniin.³² Tukipolitiikka, tuontisuoja ja kustannusten nousua tasannut tulojärjestelmä olivat taanneet pienillekin maataloilta toimeentulon. Pohjoisen ilmaston,

²⁸ Markkola 2004. ²⁹ Suomen maatalouspolitiikan kehityksestä toisen maailmansodan jälkeen, Granberg 2004. ³⁰ Mela et al 2014. ³¹ Granberg 2004b & Détang-Dessendre ja Guyomard 2023. ³² Suomen jäsenyysneuvotteluista liittyen maatalouteen ja sen tukemiseen, Laurila 2004 & Haavisto 2022.

pienilavaltaisuuden ja jatkuvan ylituotannon kääntöpuolena olivat kuitenkin korkeat tuottajahinnat: maataloustuottajien meijereihin, teurastamoille ja tukkuihin myymien maidon, lihan ja viljan hinnat olivat Suomessa yli kaksinkertaiset suhteessa muuhun Eurooppaan ja nelinkertaiset maailmanmarkkinoiden hintatasoon nähden. EU-jäsenyyden myötä Suomi joutui lakkauttamaan 1950-luvulta asti käytössä olleen maatalouden tukijärjestelmän, purkamaan tullisuoja ja lopettamaan elintarvikkeiden hintasäännöstelyn. Maataloudelle muodostui uusi markkinoihin perustuva ohjausmekanismi, jossa maataloustuotanto pyrki vastaamaan entistä enemmän markkinakysyntään.

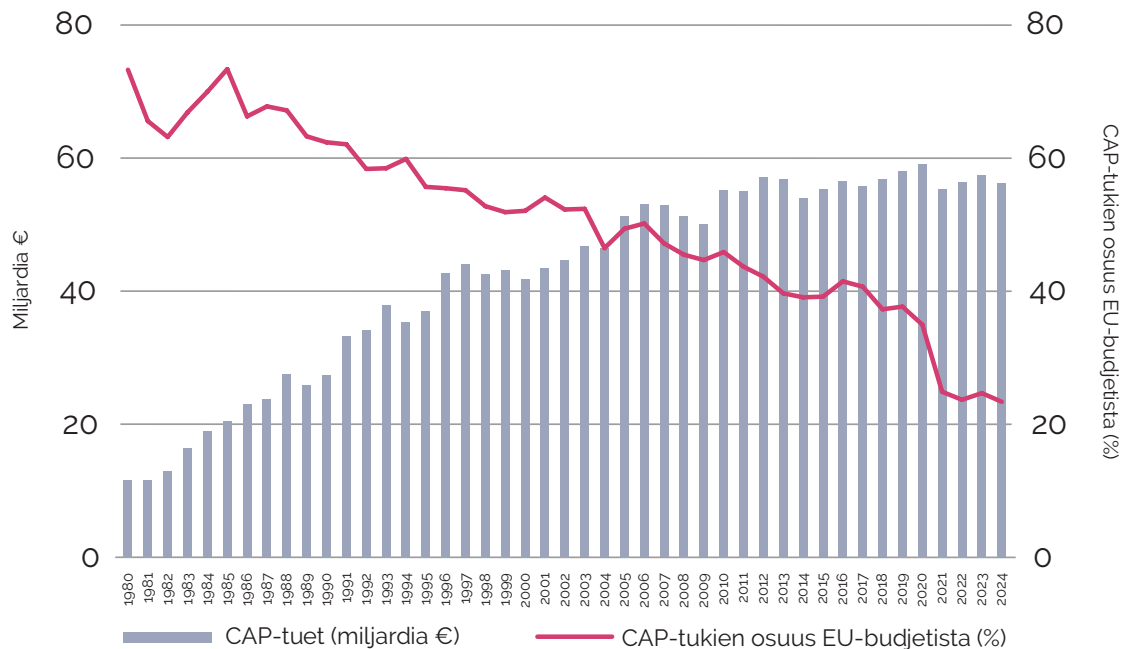
Koska EU-jäsenyyden tuoma maatalouden tuottajahintojen puolittuminen yhdessä yössä olisi johtanut Suomen maatalouden alasajoon, viljelijöiden tulonmenetyksiä kompensoitiin erilaisina tulotuilla ja siirtymäkauden lisähinnoilla, minkä lisäksi varastojen arvonalennus korvattiin viljelijöille kertaluontoisesti. Hintojen alenemisen myötä erityisesti kasvinviljelyn ja kotieläintuoton tuotehintojen mukaiset suhteelliset osuudet kokonaistuotoista alenivat, kun vastaavasti maataloustukien osuus kasvoi. Tukien osuus kokonaistuotoista oli ennen EU-jäsenyyttä 17 prosenttia, mutta liittymisen jälkeen osuus nousi peräti 40 prosenttiin.³³ 30 vuotta EU:hun liittymisen jälkeen tukien osuus on laskenut hieman, mutta muodostaa edelleen maatalojen kokonaistuotoista lähes 30 prosenttia³⁴

3.3. Maataloustuet on keskeinen osa EU:n budjettia, mutta ympäristötavoitteet ovat jääneet sivuosaan

EU:n yhteistä maatalouspolitiikka (YMP tai englanniksi common agricultural policy, CAP) on harjoitettu vuodesta 1962 lähtien. Maataloustuet ovat muodostanut aiempina vuosikymmeninä jopa valtaosan EU:n monivuotisesta rahoituskehiksestä (multiannual financial framework, MFF) eli seitsemäksi vuodeksi kerrallaan sovittavasta budjetista. Maataloustukien osuus EU:n monivuotisesta rahoituskehiksestä on 2000-luvulla sittemmin puolittunut noin 50 prosentin tasolta noin 25 prosenttiin.³⁵

³³ Laurila 2004, 365. ³⁴ MMM 2026b. ³⁵ Euroopan komissio 2023.

Kuvio 4: Maatalouden osuus EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä 1980–2024

Lähde: Komissio 2023

EU-jäsenmaat päättävät yhdessä europarlamentin kanssa EU:n rahoituskehysten kokonaistasosta ja sen jakautumisesta ennen kutakin rahoituskautta. Myös komissiolla on suuri rooli päätöksenteossa, sillä se tekee pohjaesityksen neuvotteluja varten. Tässä yhteydessä päätetään myös maataloustukien määrästä ja luonteesta. Koska maatalous kuuluu EU:n toimivaltaan, maataloustuista on säädetty varsin tarkasti EU-tasolla, eikä jäsenmailla ole ollut juurikaan päätäntävaltaa EU-tason maataloustukien jakamiseen.

Alun perin EU:n maatalouspolitiikan tarkoituksena oli Euroopan kohtuuhintaisten maataloustuotteiden saatavuus ja omavaraisuus. Sitten lähtökohdaksi on muotoutunut maataloustuotteiden tuottaminen kilpailukykyisesti markkinoiden tarpeiden mukaan. Markkinalähtöisyyden lisäksi maataloustuilla on pyritty ohjaamaan maataloutta kestävämpään tuotantoon. Keskeinen keino tähän on tukien ehdollisuus.³⁶ Tukien saamisen ehtona on sitoutuminen lakisääteisiin hoitovaatimuksiin (statutory management requirements, SMR), jotka asettavat vähimmäisvaatimuksia esimerkiksi vesistöjen suojelulle, ruokahygienialle, kasvinsuojeluaineiden käytölle ja tuotantoeläinten hyvinvoinnille.

Vuoden 1992 CAP-uudistuksessa otettiin käyttöön pinta-alakohtaiset tuet, joiden tarkoituksena oli puuttua ylituotantoon ja korvata maataloustuotteiden hinnanlaskua. Samalla otettiin käyttöön myös ympäristökorvaukset (agri-environmental schemes, AES), joiden tarkoituksena oli kannustaa ympäristöystävälliseen tuotantoon. Seuraavan kerran maataloustukia uudistettiin 2003, jolloin suurin osa tuista irrotettiin tuotantomäärästä ja siirryttiin tilakohtaisiin tukiin. Tarkoituksena oli ohjata maataloustuotantoa entistä markkinalähtöisemmäksi. Uudistuksen yhteydessä otettiin käyttöön myös hyvän

maatalouden ja ympäristön vaatimukset (good agricultural and environmental condition, GAEC), jotka syventävät maataloustukien ehdollisuutta asettamalla esimerkiksi nurmille, kesannoille ja talviaikaisille peitteille minimivaatimuksia sekä rajoittamalla sängenvälit. Ne asettavat myös muita vaatimuksia esimerkiksi vesistöjen suojakaistoista, viljelykierrosta ja turvemaiden sekä kosteikkojen suojelusta.

Sittemmin vuoden 2014 uudistuksessa 30 prosenttia tulotuesta sidottiin niin kutsuttuihin viherryttämistukiin, jotka edellyttivät ympäristön kannalta suotuisia viljelytapoja, kuten esimerkiksi riittävän monipuoliseksi katsottua viljelyä. Vaatimusten määrittely jäi kuitenkin ylimalkaiseksi ja vaikutuksiltaan vähäiseksi. Uudistuksen yhteydessä tukia pyrittiin tasaamaan jäsenmaiden välillä, minkä lisäksi niitä kohdennettiin aiempaa enemmän nuorille viljelijöille.³⁷

Maatalouden ilmasto- ja ympäristötoimia on lisätty myös edellisellä ja nykyisellä ohjelmakaudella. Edellisellä vuosien 2014–2020 CAP-kaudella ilmastotoimet sisällytettiin ympäristökorvauksiin (agri-environmental and climate schemes, AECS). Edellistä kautta jatkettiin kahdella vuodella (2021–2022) CAP-uudistuksen valmistelujen vuoksi. Nykyisellä vuosien 2023–2027 CAP-kaudella otettiin käyttöön ekojärjestelmät (ecoschemes), jotka ympäristökorvausten tavoin kannustavat viljelijöitä omaksumaan ympäristöystävällisempiä tuotantotapoja.

Viimeisimmän vuonna 2021 sovitun CAP-uudistuksen tavoitteena oli hallinnollinen yksinkertaistaminen, jäsenmaiden harkintavallan lisääminen maatalouspolitiikan toimeenpanossa sekä ilmasto- ja ympäristöpolitiikan kunnianhimon kasvattaminen.³⁸ Uudistuksen myötä nykyisellä vuosien 2023–2027 CAP-kaudella siirryttiin EU:n asettamiin yleisempiin strategisiin tavoitteisiin, jotka koskevat taloudellista, ympäristöllistä sekä sosiaalista ja alueellista kestävyttä.³⁹ Taloudelliset tavoitteet koskevat viljelijöiden tulotasoa, kilpailukykyä, tietämystä ja innovointia sekä viljelijöiden asemaa elintarvikeketjussa. Ympäristötavoitteet koskevat ilmastomuutosta, ympäristönsuojelua ja maisemia. Sosiaalinen ja alueellinen kestävyys sisältää tavoitteet sukupolvenvaihdoksista, maaseutualueista sekä elintarvikkeiden laadusta.⁴⁰ Ilmasto ja ympäristö ovat siis nousseet EU:n maatalouspolitiikan päätavoitteiden joukkoon. Niiden saavuttaminen on kuitenkin jäänyt riittämättömän rahoituksen ja muiden tavoitteiden jalkoihin.

Viimeisimmän uudistuksen myötä jäsenmaat laativat kansalliset strategiasuunnitelmat. Esimerkiksi Suomen CAP-suunnitelman tavoitteena on aktiivinen ruoantuotanto, ympäristö- ja ilmastoviisas maatalous sekä uudistuva ja monipuolinen maaseutu.⁴¹ Samalla siirryttiin CAP-suunnitelmien valvonnassa EU:n asettamien sääntöjen noudattamisen arvioinnista jäsenmaiden valitsemien toimienpiteiden vaikuttavuuden arvioimiseen niin kutsutulla uudella toteutumismallilla (new delivery model, NDM). Ennen CAP-suunnitelmien hyväksymistä jäsenmaiden on osoitettava komissiolle valittujen toimenpiteiden tarpeellisuus, niiden tavoitteet sekä keinot vaikuttavuuden arvioimiseksi (niin kutsuttu interventilogiikka). Uudistus lisäsi siis jäsenmaiden vapautta päättää itsenäisesti maatalouspolitiikastaan, mutta on kyseenalaista, kevensikö uudistus hallintoa. Pelkästään Suomen EU:lle toimittama CAP-suunnitelma on kokonaisuudessaan yli 1 000 sivua pitkä.⁴²

EU:n nykyinen vuosien 2021–2027 rahoituskehys on suuruudeltaan 10 miljardia euroa, josta maatalouden osuus on 2 miljardia eli noin 35 prosenttia.⁴³ Tämä jakautuu 291

³⁷ Détang-Dessendre ja Guyomard 2023 & Eurooppa-neuvosto 2025. ³⁸ Barral & Détang-Dessendre 2023.

³⁹ Euroopan komissio 2026. ⁴⁰ Euroopan komissio 2026. ⁴¹ MMM 2022. ⁴² MMM 2021.

⁴³ Euroopan komissio 2026b.

miljardin suuruiseen maatalouden tukirahastoon (maalouspolitiikan niin kutsuttu I pilari) ja 95 miljardin maaseudun kehittämisrahastoon (II pilari). Nykyisellä vuosien 2023–2027 CAP-kaudella Suomen maataloustuet, yritystuet ja palveluiden kehittäminen ovat yhteensä noin 10 miljardia euroa, eli reilut 2 miljardia euroa vuodessa. Maatiloille tästä kohdentuu noin 1,9 miljardia euroa vuodessa, sillä maaseudun kehittämiseen liittyvät yritystuet eivät pääsääntöisesti kohdistu maatalouteen. Nykyiselle rahoituskaudelle asetettiin myös tavoite, että I pilarin mukaisista suorista tuista 25 prosenttia on ekojärjestelmätukia ja II pilarin tuista 35 prosenttia ympäristö- ja ilmastokorvauksia. On huomionarvoista, että Suomi neuvotteli I pilarin tavoitteisiin lievennyksiä, joiden perusteella Suomi saa maksaa ainoastaan 16,5 prosenttia ekojärjestelmätukia ja käyttää jäljelle jääneen osuuden muiden suorien tukien maksuun.

Taulukosta 1 nähdään, että CAP-kaudella 2023–2027 EU:n Suomelle maksamat I pilarin mukaiset suorat maataloustuet ovat yhteensä 2,6 miljardia. EU:n ja Suomen yhdessä maksamat II pilarin mukainen kehittämisrahoitus on 5,7 miljardia, josta EU:n osuus on noin 1,8 miljardia ja Suomen osuus peräti 3,9 miljardia.³² Pilareihin I ja II kuuluvien tukien lisäksi jäsenmailla on oikeus täydentää EU:n tukijärjestelmää omilla kansallisilla tuilla. Suomen maksamat kansalliset tuet olivat vuosina 2023–2027 noin 1,7 miljardia.³³

Suomi sai EU-jäsenyysneuvotteluissa poikkeuksellisen oikeuden tukea maataloutta laajasti, mutta se vastaa ylimääräisen tuen kustannuksista pääosin itse. Kun kaikki maataloustuet lasketaan yhteen, Suomi maksaa niistä hieman yli puolet, 5,6 miljardia. Tuista on kuitenkin sovittava yhdessä komission kanssa, sillä maatalous kuuluu EU:n toimivaltaan ja komissio soveltaa jäsenyysneuvotteluissa sovittuja sopimuksia sekä EU:n yhteisiä ehtoja maatalouden osalta.

Taulukko 1: Suomen maataloustuet CAP-kaudella 2023-2027

Maataloustuet	EU:n osuus	Suomen osuus	Yhteensä	Keskimäärin/v
Maatalouden tukirahasto (I pilari)				
Tulotuet	1 604	0	1604	321
Tuotantosidonnaiset tuet	512	0	512	102
Eköjärjestelmätuet	431	0	431	86
Nuorten viljelijöiden tuet	65	0	65	13
I pilari yhteensä	2 612	0	2 612	522
Maaseudun kehittämisrahasto (II pilari)				
Luonnonhaittakorvaukset	385	2 133	2 518	504
Ympäristökorvaukset	436	578	1 014	203
Luonnonmukainen tuotanto	163	216	379	76
Eläinten hyvinvointikorvaus	159	211	370	74
Rakennetuet	225	298	523	105
Yritysrahoitus & palvelut	219	290	509	102
Osaaminen, innovaatiot & digitalisaatio	127	168	295	59
Tekninen apu	44	58	102	20
II pilari yhteensä	1 758	3 952	5 710	1 143
Kansalliset tuet				
Pohjoinen tuki	0	1650	1650	322
Etelä-Suomen kansallinen tuki	0	75	75	16
Muut kansalliset tuet	0	25	25	8
Kansalliset tuet yhteensä	0	1750	1750	346
Maataloustuet yhteensä	4 370	5 702	10 072	2 011

Lähde: MMM 2021b (I & II pilari); MMM 2026c (kansalliset tuet).

3.4. EU:n maatalouspolitiikassa tuotanto- ja tulotavoitteet ovat olleet ilmastopolitiikkaa tärkeämpää

Euroopan vihreän siirtymän ohjelma (European green deal, EGD) asettaa EU:n keskeiseksi ilmastotavoitteeksi olla ensimmäinen hiilineutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä.⁴⁴ Euroopan ilmastolain mukaan tavoitteena on vähentää päästöjä 55 prosentilla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä.⁴⁵ EU:n ilmastopolitiikan tavoitteet ja niiden toimeenpano on jaettu kolmeen eri sektoriin: päästökauppaan (emission trading system, ETS), taakanjakosektoriin (effort sharing regulation, ESR) sekä maankäytön ja metsätalouden sektoriin (land use, land use change and forestry, LULUCF). Ilmastopolitiikka ja sen tavoitteet on jaettu kolmeen osaan, koska eri talouden osat eroavat toisistaan päästölähteiden, vähennysmahdollisuuksien ja luonnonprosessien hallittavuuden osalta. EU säätelee päästökauppaa, mutta jäsenmaat ovat vastuussa kansallisesti taakanjakosektorista ja maankäytöstä ja metsätaloudesta. Kolmijaon tarkoituksena on löytää jokaiselle sektorille mahdollisimman tehokkaat ja oikeudenmukaiset ohjauskeinot.

Päästökaupparektori kattaa yli 40 prosenttia EU:n päästöistä ja sen piiriin kuuluvat energiantuotanto, suuret teollisuuslaitokset, EU:n sisäinen lentoliikenne ja kauppamerenkulku. Päästökaupparektorin ilmastopolitiikka toimii "saastuttaja maksaa" -periaatteella, jossa ostettavien päästöoikeuksien niukkuus nostaa päästöjen hintaa ja kannustaa siten siirtymään vähähiilisempiin teknologioihin. Päästökaupan tavoitteena on vähentää siihen kuuluvien alojen päästöjä 62 prosenttia vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

Kun päästökauppaa ohjataan EU-tasolla, jäsenmaiden vastuulla on säätää taakanjakosektorin sekä maankäytön ja metsätalouden toimista, jotta niiden päästövähennystavoitteisiin päästään. Taakanjakosektori sisältää päästökaupan ulkopuolelle jäävät merkittäviä päästöjä aiheuttavat alat: liikenne, maatalous, rakennukset, jätehuolto, jätehuolto, fluoratut kasvihuonekaasut. Näiden alojen yhteenlaskettujen päästöjen tulisi vähentyä 50 prosenttia vuoden 2005 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Jäsenmaiden maakohtaiset päästökiiintiöt vähenevät vuosittain vuoteen 2030 asti. Tieliikenne kuuluu vielä toistaiseksi taakanjakosektoriin ja siten sen päästövähennyksistä vastataan kansallisesti vuoteen 2027 asti, jolloin tieliikenne liitetään päästökaupan piiriin (ETS2).

Kolmanneksi maankäytön ja metsätalouden sektorin (LULUCF) tulisi saavuttaa 310 miljoonan hiilidioksidiekvivalenttitonin (Mt CO₂-ekv) nettopoistuma vuoteen 2030 mennessä. Tämä edellyttää sekä päästöjen vähentämistä että hiilinielujen vahvistamista, minkä toteutumista seurataan viisivuotiskausittain (2021–2025 ja 2026–2030). Raportin kirjoittamishetkellä Suomi on jäänyt merkittävästi hiilinielutavoitteesta, mikä on keskeinen syy siihen, että Suomi on jäänyt jälkeen niin kansallisista kuin EU-tason päästötavoitteista.⁴⁶

Maataloudelle ei ole siis yhtä EU:ssa asetettua päästövähennystavoitetta vaan maatalouden velvoitteet määräytyvät kansallisten taakanjakosektoria ja LULUCF-sektoria koskevien tavoitteiden perusteella. Lisäksi maatalouden ilmastopolitiikkaan vaikuttavat esimerkiksi ennallistamisasetus ja metsäkatoasetus. Myös vihreän siirtymän pellolta pöytään -strategia asettaa maataloudelle ympäristötavoitteita, kuten torjunta-aineiden ja antibioottien käytön vähentäminen 50 prosentilla ja lannoitteiden käytön vähentäminen

⁴⁴ Euroopan komissio 2026c. ⁴⁵ ECABCC 2026. ⁴⁶ Pelli 2025.

20 prosentilla vuoteen 2030 mennessä.⁴⁷ Komissio on kuitenkin jo vetäytynyt torjunta-aineita koskevasta tavoitteesta sen voimakkaan vastustuksen vuoksi.⁴⁸

EU-tason tavoitteiden lisäksi Sanna Marinin hallitus asetti vuosien 2023–2027 CAP-suunnitelman yhteydessä kansallisesti koko maataloussektorille 29 prosentin päästövähennystavoitteen vuoden 2019 tasosta vuoteen 2035 mennessä.⁴⁹ Suomen maatalouden yhteenlasketut päästöt päästökaupasektorilla, taakanjakosektorilla ja LULUCF-sektorilla ovat yhteensä reilut 16 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia (Mt CO₂-ekv), joten tavoite edellyttää laskemaan päästöjä 11,4 miljoonan hiilidioksidiekvivalenttitonnin tasolle (ks. taulukko 2).⁵⁰

Taulukko 2: Suomen maatalouden suurimmat päästölähteet vuonna 2024 (Mt CO₂-ekv)

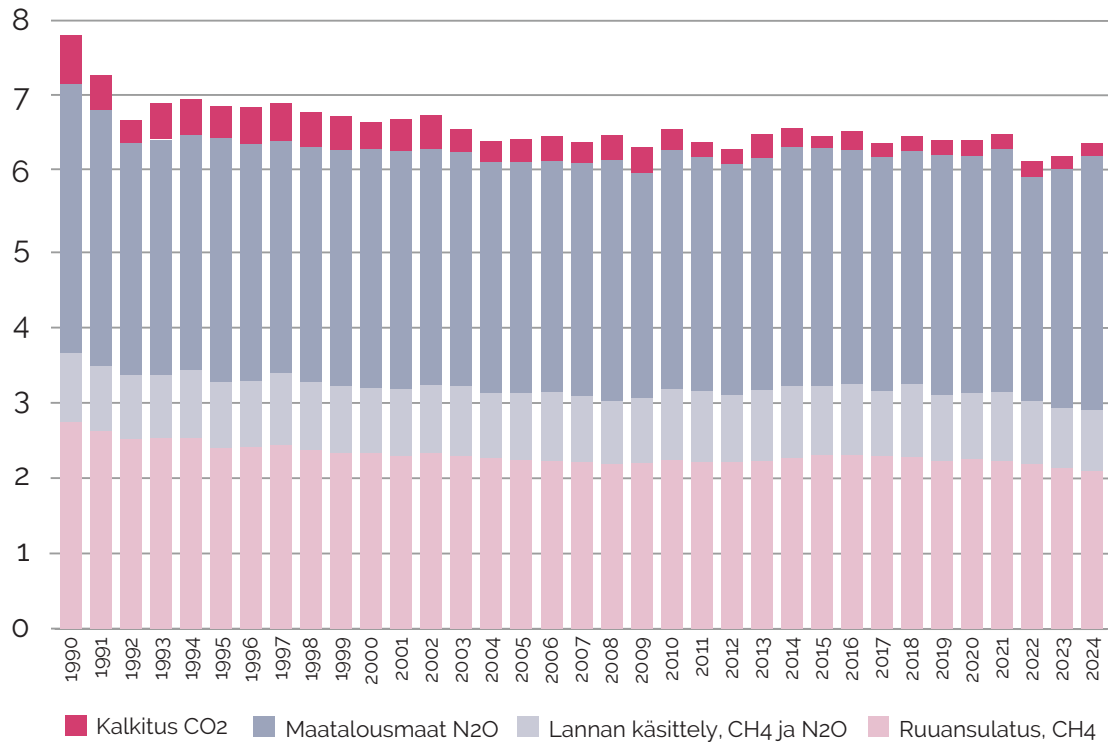
1) Energiankäyttö (päästökaupasektori)	0,9
2) Maataloussektori (taakanjakosektori)	6,4
Maatalousmaa (lannoitus)	3,4
Eläinten ruoansulatus	2,1
Lannan käsittely	0,8
Kalkitus	0,2
3) Maankäyttö (LULUCF)	9,1
Viljelysmaat (maan muokkaus)	8,4
Ruohikkoalueet	0,7
Kaikki päästöt yhteensä	16,2

Lähde: Luke 2026c & Viitala 2022. Taakanjakosektorin maatalousmaan päästöt aiheutuvat esimerkiksi lannoituksesta, kun taas maankäytön päästöt aiheutuvat maan muokkaamisesta.

Maatalouden päästöt aiheutuvat energiankulutuksesta, maataloustuotannosta ja maankäytöstä. Päästökaupan piiriin kuuluva energiankäyttö aiheuttaa 0,9 miljoonan hiilidioksidiekvivalenttitonnin suuruiset päästöt. Maataloussektorin päästöt, jotka kuuluvat taakanjakosektoriin, aiheutuvat maatalousmaista (3,4 Mt CO₂-ekv), eläinten ruoansulatukselta (2,1 Mt CO₂-ekv), lannan käsittelystä (0,8 Mt CO₂-ekv) ja kalkituksesta (0,2 Mt CO₂-ekv). Maataloussektorin kehitys 1990-luvun alusta on koottu kuvioon 5. Kuviosta nähdään, että nämä päästöt ovat pysyneet lähes koko ajanjakson muuttumattomina.

⁴⁷ Eurooppa-neuvosto 2025b. ⁴⁸ Euroopan parlamentti 2024b. ⁴⁹ Valtioneuvosto 2021. ⁵⁰ Viitala et al 2022, luku 2.1. Maatalouden kasvihuonepäästöt ja niiden lähteet pääpiirteittäin. Helin et al 2025, luku 2: Toimintaympäristö.

Kuvio 5: Taakanjakosektorille kuuluvat Suomen maatalouden päästöt 1990–2024 (Mt CO₂-ekv)

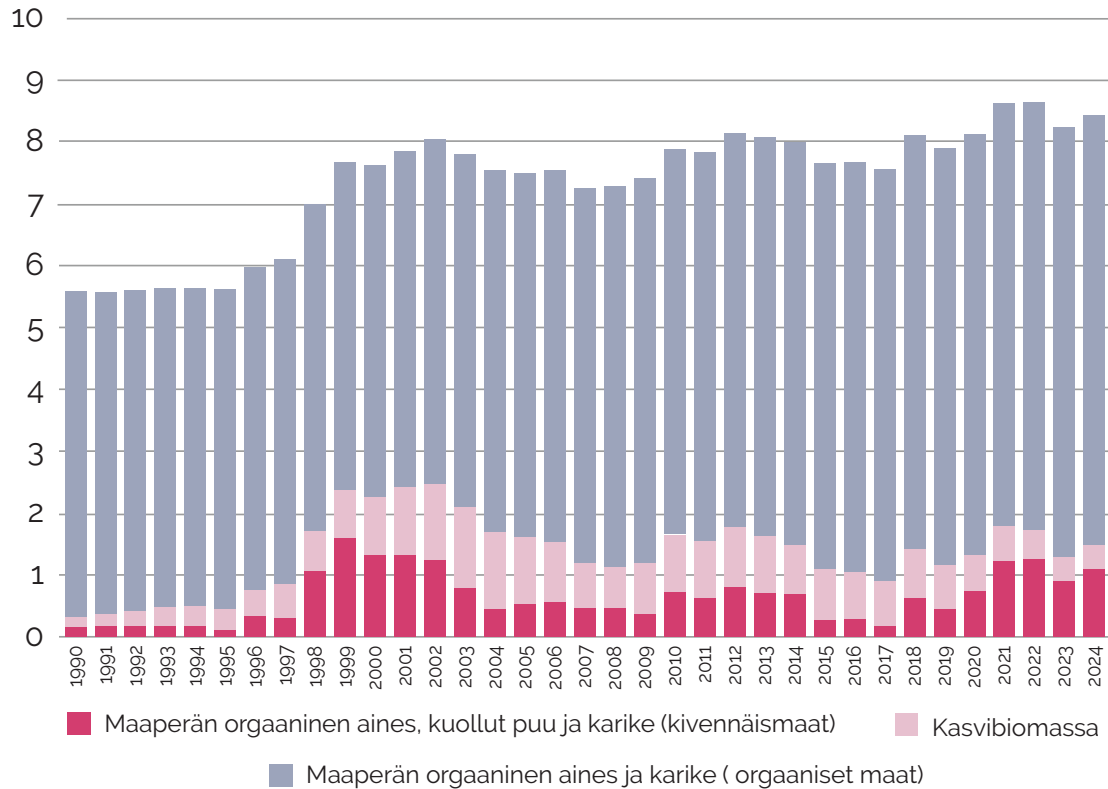

Lähde: Luke 2026c

Yli puolet maatalouden päästöistä aiheutuu LULUCF-sektoriin kuuluvasta maankäytöstä, joko viljelysmaista (8,4 Mt CO₂-ekv) tai ruohikkoalueista (0,7 Mt CO₂-ekv). Kaikista maatalouden päästöistä peräti 60 prosenttia tulee turvemaiden viljelykäytöstä, vaikka turvemaiden osuus koko peltoalasta on 11 prosenttia.⁵¹ Viljelysmaiden päästöt ovat tavoitteita vasten jopa kasvaneet viime aikoina, kuten kuvio 6 osoittaa.

⁵¹ MTK 2024.

Kuvio 6: Suomen viljelysmaiden kasvihuonepäästöt 1990–2024 (Mt CO₂-ekv)

Lähde: Luke 2026c

Lakeihin kirjatut päästövähennystavoitteet sekä ilmasto- ja ympäristötavoitteiden painoarvon kasvu maatalouden tukipolitiikassa 1990-luvulta lähtien eivät siis ole auttaneet vähentämään maatalouden päästöjä viimeisten vuosikymmenten aikana (ks. kuviot 5 ja 6).⁵² Poikkeuksen muodostaa lähinnä kestävämpi lannoitteiden käyttö. Turvepeltojen kokonaisala on viime vuosikymmeninä kasvanut, koska peltoa on raivattu kotieläintilojen käyttöön. Tähän on vaikuttanut erityisesti se, että maataloustukiin kelpaamaton raivattu turvepelto on huomioitu investointitukien ja ympäristölupien ehdoissa rehualana, jota kotieläintiloilla pitää olla riittävästi eläinmäärään nähden. Lisäksi pinta-alakohtaiset maataloustuet ovat nostaneet ja pitäneet yllä aiempaa korkeampia pellon myynti- ja vuokrahintoja vuodesta 2006 lähtien. Samalla pellon vapautuminen tuotannon kokonaan tai osittain lopettaneilta maataloilta on hidastunut.⁵³ Näin ollen peltoa on kannattanut raivata, vaikka uusille raivioille ei maataloustukea makseta.

Maatalouden merkitys omavaraisessa ruoantuotannossa sekä sen alhainen tuottavuus muuhun maailmaan verrattuna ovat tehneet maatalouden päästöjen alentamisesta vaikeampaa niin Suomessa kuin Euroopassakin läpi 2000-luvun.⁵⁴ Maatalouden tukemisessa ovat korostuneet sen lyhytnäköinen kannattavuuden ja omavaraisuuden turvaaminen, vaikka pidemmällä aikavälillä on välttämätöntä varmistaa maatalouden ekologinen kestävyys. Euroopan maatalouspolitiikka näyttää olevan edelleen uskollinen ennen muuta alkuperäisille toimeentuloon ja kilpailukykyyn liittyville taloudellisille tavoitteille, mikä näyttäytyy ristiriitana kunnianhimoisten ilmasto- ja ympäristötavoitteiden

⁵² Euroopan tilintarkastustuomioistuin 2016 & 2017; Cullen et al 2018. ⁵³ Kässi et al 2015. ⁵⁴ ESABCC 2026.

kanssa. Maatalouden päästöjä ei olla pyritty ohjaamaan politiikkatoimilla alaspäin niin paljon kuin tavoitteet antaisivat ymmärtää.

Kuvaavaa on, että Suomen maataloudelle asettamasta 29 prosentin päästövähennystavoitteesta huolimatta Maa- ja metsätalousministeriö on arvioinut Suomen nykyisen CAP-suunnitelman ilmastovaikutuksiksi ainoastaan noin 6 prosentin suuruiset päästövähennykset.⁵⁵ On huomionarvoista, että ministeriö käytti arvion perusurana ennustettua päästöjen kasvua, jolloin kasvun hidastuminen viestittiin päästövähennyksenä.⁵⁶ Ilman merkittäviä lisätoimia EU:n ja Suomen ilmastotavoitteet vaikuttavatkin enemmän symbolisilta kuin käytännölliseltä sitoutumiselta maatalouden vihreään siirtymään.

Suomessa maatalouspolitiikan vaikutukset päästöihin ovat jääneet vähäisiksi osaltaan siksi, että ympäristökorvausten päätavoitteet ovat koskeneet vesiensuojelua ja luonnon moninaisuuden edistämistä.⁵⁷ Talouden ensisijaisuutta maatalouspolitiikassa suhteessa ympäristötavoitteisiin selittää Pellervo-seuran pitkäaikaisena puheenjohtajana toiminut Samuli Skurnik väitöskirjassaan 2005. Skurnik oli laatimassa Suomen elintarvikepoliittista strategiaa EU-jäsenyyden myötä, jonka lähtökohdaksi muodostui kotimaisten lihatalojen kilpailukykyisen raaka-ainehuollon turvaaminen.⁵⁸ Tämä tarkoitti, että maataloustuotteiden tuottajahinnoissa olisi päästävä mahdollisimman pian markkinoiden avauduttua kansainvälisesti kilpailukykyiselle tasolle, jolloin ulkomaisilla kilpailijoilla ei synny houkutus pyrkiä Suomeen ylisuurten voittojen perässä. Toiseksi tämä tarkoitti, että tuottajahintojen sopeutuessa keskimäärin 50 prosenttia alemmalle EU:n hintatasolle maataloustuottajien toimeentulosta tulisi huolehtia "lähinnä hallinnollisilla, sosiaalipoliittisilla ja ylipäänsä mahdollisimman vähän markkinatilannetta vääristävillä toimenpiteillä".⁵⁹

55 Helin et al 2025. 56 MMM 2021d. 57 Hyvönen et al 2020. 58 Skurnik 2005. 59 Skurnik 2005, 380.

4. Maatalouden kansallinen ja EU-tason tukijärjestelmä

4.1. EU:n maksamat suorat tuet (I pilari)

TAULUKKON 3 on koottu Suomen eri maataloustukien vuotuiset osuudet nykyisellä CAP-kaudella. Nykyisellä vuosien 2023–2027 CAP-kaudella EU maksaa suomalaisille maatalouden harjoittajille I pilarin mukaisia suoria tukia keskimäärin 522 miljoonaa euroa vuodessa, jotka koostuvat perustulotuesta (56 % maksetuista tuista), siihen liittyvästä uudelleenjakotuesta (5 %), tuotantosidonnaisista tulotuista (20 %), ekojärjestelmätuesta (17 %) ja nuorten viljelijöiden tuesta (3 %).⁶⁰ Kuten on jo mainittu, Suomi neuvotteli oikeuden maksaa ekojärjestelmätukia huomattavasti 25 prosentin EU-tason tavoitetta vähemmän.

Taulukko 3: Maataloustuet keskimäärin vuodessa CAP-kaudella 2023–2027 (milj. €)

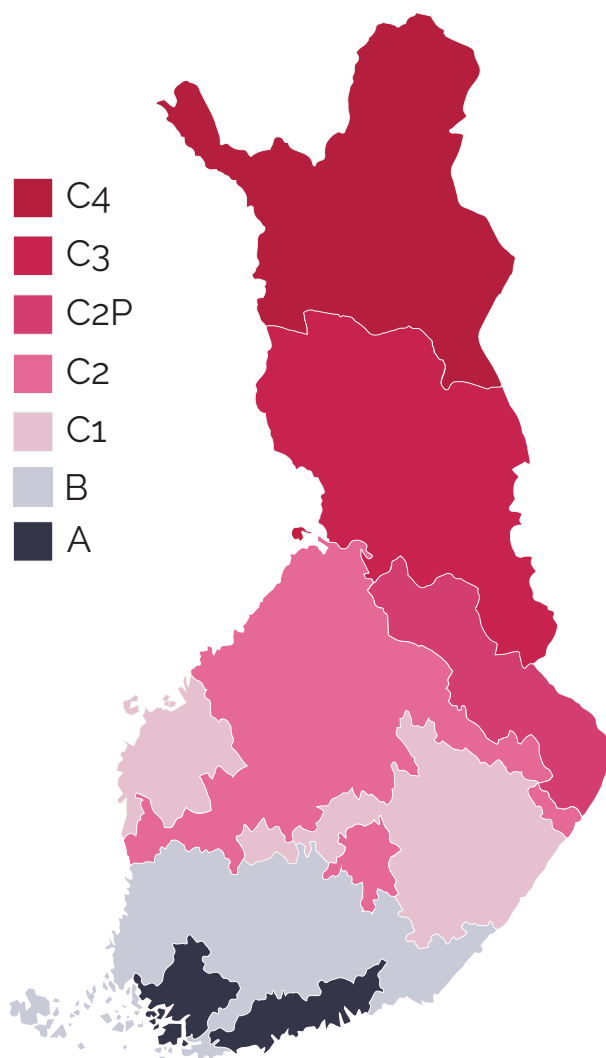
Maatalouden tukijärjestelmät	EU:n osuus	Suomen osuus	Yhteensä
I pilarin mukaiset suorat maataloustuet	522	-	522
• perustulotuki	295	-	295
• uudelleenjakotuki	26	-	26
• tuotantosidonnaiset tuet	102	-	102
• ekojärjestelmätuki	86	-	86
• nuorten viljelijöiden tuki	13	-	13
II pilarin mukainen maaseudun kehittämisrahoitus	352	791	1143
• luonnonhaittakorvaukset	77	427	504
• ympäristökorvaukset	87	116	203
• luonnonmukaisen tuotannon tuki	33	43	76
• eläinten hyvinvointikorvaukset	32	42	74
• investointituet	45	60	105
• yritysrahoitus & palvelut	44	58	102
• osaaminen, innovaatiot & digitalisaatio	25	34	59
• tekninen apu	9	11	20
Kansalliset maataloustuet	-	346	346
• Pohjoinen tuki	-	322	322
• Etelä-Suomen kansallinen tuki	-	16	16
• Muut kansalliset tuet	-	8	8
Maatalouden rahoitus yhteensä	874	1 137	2011

Maataloustuet miljoonaa euroa. Lähde: Selkäinaho & Patjas 2024 (pilari I), MMM 2021b (II pilari) & MMM 2026c (kansalliset tuet)

60 MMM 2026d.

Perustulotuen tarkoituksena on taata maatalouden tulotuen vähimmäistaso. Tulotukea maksetaan keskimäärin 295 miljoonaa euroa vuodessa pinta-alaperusteisesti maatalousmaasta, jota käytetään joko maataloustuotteiden tuottamiseen tai maan säilyttämiseen viljelyskunnossa. Tuki jakautuu alueellisesti Suomen EU-jäsenyysneuvotteluissa saavutetun kompromissin perusteella, jossa Suomi jaettiin kolmeen tukialueeseen: Etelä-Suomen A- ja B-alueisiin sekä C-tukialueeseen, joka sijaitsee Pori-Tampere-Lappeenranta-linjan pohjoispuolella. Vuonna 2004 A- ja B-alueet yhdistettiin yhdeksi tukialueeksi. Vuonna 2025 perustulotukea maksettiin Etelä-Suomen AB-tukialueella 137,35 euroa hehtaarilta ja Keski- & Pohjois-Suomen C-tukialueella 117,55 euroa hehtaarilta.⁶¹

Kartta 1: AB- ja C-maataloustukialueet sekä C-alueen sisäinen jako

Lähde: Ruokavirasto

⁶¹ Ruokavirasto 2026.

Lisäksi perustulotukea kohdennetaan pienituloisille ja nuorille viljelijöille. Uudelleenjakotukena ohjataan noin 26 miljoonaa vuodessa suurimmilta tiloilta pienille ja keskisuurille tiloille. Tätä tukea maksettiin vuonna 2025 noin 19,75 euroa hehtaarilta, kuitenkin enintään 50 hehtaarilta tuenhakijaa kohden.⁶² Lisäksi nuorten viljelijöiden tulotukea maksetaan noin 13 miljoonaa vuodessa maatalouden aloittamisen helpottamiseksi sekä maatalouden rakennekehityksen edistämiseksi.⁶³ Tukea voidaan maksaa tuenhakuhetkellä korkeintaan 40-vuotiaalle viljelijälle viitenä vuotena peräkkäin 95,4 euroa hehtaarilta, kuitenkin enintään 150 hehtaarilta.

Tuotantosidonnaiset tulotuet ovat jäsenmaille vapaaehtoisia, mutta Suomelle tärkeä maatalouden tukimuoto.⁶⁴ Näitä tukia maksetaan kokonaan EU-rahoitteisina noin 102 miljoonaa vuodessa eläinpalkkioina ja pinta-alaperusteisina tukina pääasiassa Etelä-Suomen alueelle. Lisäksi kansallisina tukina maksetaan Keski- ja Pohjois-Suomen tuotantosidonnaisia tukia niin sanottuina pohjoisina tukina, joita käsittelen tarkemmin luvussa 4.3. Tuotantosidonnaisilla tuilla kannustetaan jatkamaan tuotantoa tietyillä Suomelle tärkeillä sektoreilla sekä varmistamaan elintarviketeollisuuden kotimaisten raaka-aineiden saatavuus. Vuonna 2024 eläinpalkkioita maksettiin emo- ja lypsylehmille, sonneille, ulkosaariston naudoille, teurashiehoille, uuhille, kutuille, teuraskaritsuille ja -kileille sekä pinta-alaperusteisia tukia hehtaariperusteisesti tärkkelysperunan sopimustuotannolle ja eräille erikoiskasveille.⁶⁵

Taulukko 4: Tuotantosidonnaiset eläin- ja pinta-alapalkkiot 2024

Palkkio euroa per eläin tai hehtaari	
Emolehmä- ja lypsylehmäpalkkio (AB)	675,5
Emolehmä- ja lypsylehmäpalkkio (Ahvenanmaa)	830
Sonnipalkkio (C)	554
Sonnipalkkio (ulkosaaristo)	189,8
Nautapalkkio (ulkosaaristo)	1 350
Teurashiehopalkkio (AB)	282
Uuhipalkkio (AB)	75
Uuhipalkkio (Ahvenanmaa & ulkosaaristo)	150
Kuttupalkkio (AB)	150
Teuraskaritsa- ja teuraskilipalkkio	35
Tärkkelysperunapalkkio	650
Erikoiskasvipalkkio	118

Lähde: Valtioneuvosto 2025.

⁶² Ruokavirasto 2026b. ⁶³ Ruokavirasto 2026c. ⁶⁴ MMM 2026e. ⁶⁵ Valtioneuvosto 2025.

Näiden lisäksi maksetaan ekojärjestelmätukea noin 86 miljoonaa vuodessa, jolla pyritään hillitsemään ja sopeutumaan ilmastonmuutokseen, edistämään luonnonvarojen tehokasta hoitoa sekä suojelemaan luonnon monimuotoisuutta.⁶⁶ Ekojärjestelmätuella pyritään kannustamaan viljelijöitä ympäristöystävällisempään tuotantoon korvaamalla kustannuksia ja tulonmenetyksiä sellaisista toimista, jotka ylittävät maataloustuen ehdollisuuden asettamat minimivaatimukset. Ekojärjestelmätukea maksetaan koko maassa pinta-alaperustaisesti talviaikaisista kasvipeitteistä 40 euroa hehtaarilta, luonnonhoitonurmista 65 euroa hehtaarilta, viherlannoitusnurmilta 80 euroa hehtaarilta sekä monimuotoisuuskasveista 270 euroa hehtaarilta. Kolmea viimeksi mainittua tukea voidaan maksaa korkeintaan 25 prosentille maatalon tukikelpoisesta pinta-alasta.

4.2. EU:n ja Suomen yhdessä maksama kehittämisrahoitus (II pilari)

Suorien tukien lisäksi EU maksaa yhdessä jäsenmaiden kanssa maaseudun kehittämisrahastosta luonnonhaittakorvauksia (43 % II pilarin tuista), ympäristökorvauksia (17 %), luonnonmukaisen tuotannon tukea (7 %), eläinten hyvinvointikorvauksia (6 %), investointitukia (12 %) sekä maaseudun yritys- ja kehitysrahoitusta (16 %). Suomi maksaa näistä II pilarin mukaisista tuista hieman yli puolet.

Ylivoimaisesti suurin yksittäinen maataloustuki on luonnonhaittakorvaukset, joita EU ja Suomi maksavat pinta-alaperustaisina yhteensä 500 miljoonaa vuodessa. Luonnonhaittakorvaukset tasoittavat Suomen pohjoisista ilmasto-olosuhteista ja lyhyestä kasvukaudesta aiheutuvia kilpailukykyeroja Euroopan muihin tuotantoalueisiin verrattuna. Tuen tarkoituksena on turvata maataloustuotannon jatkuminen ja estää maatalousmaan hylkääminen viljelyskäytöstä. Tukea maksetaan AB-tukialueella 217 euroa hehtaarilta ja C-tukialueelle 242 euroa hehtaarilta 150 hehtaariin asti, jonka ylittävältä osuudelta luonnonhaittakorvausta maksetaan 90 prosenttia ja 300 hehtaarin ylittävältä osuudelta 80 prosenttia.⁶⁷ Ilmastonmuutoksen seurauksena luonnonhaittakorvauksen jakoperusteet ovat osin vanhentuneet, sillä etelän ja pohjoisen väliset erot ovat tasaantuneet esimerkiksi alkukesien kuivuuden vuoksi. Vaikka EU:n maataloustukien tarkoituksena ei ole tasata maiden välisiä kilpailukykyeroja, Suomen onnistui saada EU-jäsenyysneuvotteluissa oikeus maksaa luonnonhaittakorvauksia koko maassa.⁶⁸ Samalla Suomi maksaa luonnonhaittakorvauksista valtaosan itse, peräti 84 prosenttia.⁶⁹

Siinä missä luonnonhaittakorvaus pyrkii säilyttämään pohjoista tuotantoa, ympäristökorvaus pyrkii parantamaan maatalouden hiilensidontaa, vähentämään ravinnekuormitusta ja edistämään luonnon moninaisuutta.⁷⁰ Ympäristökorvauksia maksetaan noin 203 miljoonaa vuodessa. Ekojärjestelmätuen tavoin ympäristökorvausta maksetaan viljelijälle vapaaehtoisista toimista, jotka ylittävät maataloustukien ehdollisuuden asettamat minimivaatimukset. Viljelijä laatii viisivuotisen ympäristösitoumuksen tila- ja peltokohtaisista toimenpiteistä, joiden aiheuttamia kustannuksia tai mahdollisia tulonmenetyksiä ympäristökorvaus tasaa pinta-alaperustaisina tukina. Tilakohtaiset toimenpiteet edellyttävät viljavuustutkimuksen, lohko kohtaisten muistiinpanojen sekä ilmasto- ja ympäristösuunnitelman tekemistä. Lisäksi ne edellyttävät kahden toimenpiteen valitsemista seuraavista: osallistuminen ilmasto- ja ympäristökoulutukseen; monivuotisen nurmi- ja niittykasvuston perustaminen

⁶⁶ Ruokavirasto 2026d. ⁶⁷ Ruokavirasto 2026e. ⁶⁸ Suomen EU-jäsenyysneuvotteluista tarkemmin, ks. Laurila 2004, 355–376. ⁶⁹ MMM 2021b, sivu 24. ⁷⁰ Ruokavirasto 2026f.

peruslohkojen reunoille; maaperän tarkempi analyysi; orgaanisten ravinteiden käyttö; pölyttäjien ravintokasvien viljely; täsmäviljelymenetelmien käyttöönotto; ja kasvituhoojien ja -tautien seuranta.

Tilakohtaisista toimenpiteistä maksetaan ympäristökorvausta 45 euroa hehtaarilta peltokasveista ja 113 euroa hehtaarilta puutarhakasveista ja kuminasta. Lisäksi voi valita yhden tai useamman seuraavista peltokohtaisista toimenpiteistä: maanparannus- ja seneerauskasvien (190 euroa hehtaarilta) tai kerääjäkasvien viljely (97 €/ha); kiertotalouden edistäminen (37 €/ha); monivuotisen nurmikasvuston peittämisen suojavaiohyökkeen perustaminen, niitto ja korjaaminen (350 €/ha); monivuotisen nurmikasvuston perustaminen turvemaalle (100 €/ha); valumavesien sääntely säätösalaajituksella (77 €/ha) tai altakastelu ja kuivavesien kierrätys (214 €/ha); puutarhakasvien vaihtoehtoisten kasvinsuojelumenetelmien toteutus (500 €/ha); tai peruslohkojen ilmoittaminen lintupelloiksi.⁷¹

Ympäristötuen lisäksi luonnonmukaisen tuotannon korvaus edistää luonnonmukaista kasvintuotantoa ja kotieläintuotantoa.⁷² Korvauksen päätavoitteena on tukea ympäristön ja ilmaston kannalta kestävää, eläinten hyvinvointia korostavaa viljelyjärjestelmää sekä turvata luomutuotannon taloudellinen toteutettavuus. Tavoitteena on kansallisen luomuhjelman mukaan 25 prosentin viljelyala vuonna 2030.

Luomukorvausta maksetaan pinta-alakohtaisesti yhteensä noin 76 miljoonaa euroa vuodessa. Tuki perustuu ympäristökorvauksen tavoin viisivuotiseen sitoumukseen, kasvintuotannosta, kotieläintuotannosta ja avomaan vihannesten viljelyssä olevasta alasta.⁷³ Sitoumus edellyttää sängenpolttokieltoa, suojeleaineiden käytön vaatimuksia sekä lukuisia lannoitteiden käytön ja varastoinnin veloituksia. Epäorgaanisia typpilannoitteita ja kemiallisia torjunta-aineita ei luonnonmukaisessa tuotannossa käytetä, mutta muuta lannoitusta kuten karjanlantaa ja viherlannoitusta sekä mekaanista ja biologista kasvinsuojelua kylläkin. Kasvintuotannon sitoumuksen antaneet voivat antaa myös luonnonmukaisen kotieläintuotannon sitoumuksen, jota koskee tiettyjä eläinten ruokintaa, juottoa ja pitopaikkaa koskevia minimivaatimuksia sekä nautoja, lampaita, vuohia, kanoja, sikoja, broilereita, kalkkunoita, ankkoja ja hanhia koskevia suojeleasetuksia. Luonnonmukaisen tuotannon korvausta maksetaan kasvintuotannon sitoumuksesta 184 euroa hehtaarilta. Kotieläintuotannon sitoumuksesta tukea maksetaan 130 euroa niille hehtaareille, joilla keskimääräistä eläinmäärää kalenterivuonna mittaavan eläinyksikön (ey) määrä on vähintään 0,5. Lisäksi avomaan vihanneksista maksetaan 590 euroa hehtaarilta.

Edellä mainittujen pinta-alaperustaisten tukien lisäksi eläinten hyvinvointikorvausta maksetaan lakisääteiset minimivaatimukset ylittävistä eläinten hyvinvointia parantavista toimenpiteistä keskimäärin 74 miljoonaa vuodessa.⁷⁴ Korvausta maksetaan hyvinvoinnin parantamisesta aiheutuvien kustannusten mukaan ja luomutuen tavoin tilan keskimääräisen eläinmäärän perusteella.

Vuoden 2026 eläinten hyvinvointikorvaukset on kerätty taulukkoon 5:

71 Ruokavirasto 2026g. **72** Ruokavirasto 2026h & Valtioneuvosto 2021b. **73** Avomaan vihanneksiksi lasketaan avomaankurkku, keltajuurikas, kesäkurpitsa, kiinankaali, kukkakaali, kurpitsa, kyssäkaali, lamopinaatti, lanttu, latva-artisokka, lehtikaali, lehtimangoldi, lehtiselleri, maa-artisokka, meloni, mukulaselleri, muut vihannekset, nauris, palsternakka, parsakaali, pensaspapu, persilja, pinaatti, piparjuuri, porkkana, punajuurikas, punakaali, purjo, raparperi, retiisi, ruokasipuli (sisältää punasipulin ja jättisipulin), ruusukaali, salaatti (Lactuca-suku, sis. mm. pehmeä keräsalaatti ja rapeakeräsalaatti), salaattifenkoli, salaattisikuri, savojinkaaali (kurttuakaali), sipulin pikkuistukkaat, tarhaherne, tilli, valkosipuli, valko- eli keräkaali & yrttikasvit (alle tai yli 5 vuotta). Ruokavirasto 2026h. **74** Ruokavirasto 2026i.

Taulukko 5: Eläinten hyvinvointikorvaukset vuodelle 2026 eläinyksikköä (ey) kohden

Vapaaporsitus	555 €
Porsitusolosuhteiden parantaminen	445 €
Vasikoiden olosuhteiden parantaminen	344 €
Urosnautojen olosuhteiden parantaminen	135 €
Lampaiden ja vuohien olosuhteiden parantaminen	94 €
Vieroitettujen porsaiden olosuhteiden parantaminen	69 €
Emo- ja lypsylehmien laidunnus	67 €
Nuorkarjan laidunnus	67 €
Lihaskojen olosuhteiden parantaminen	59 €
Emakoiden ja ensikoiden olosuhteiden parantaminen	53 €
Kastraatiokivun lievitys	47 €
Lampaiden ja vuohien laidunnus	33 €
Nautojen ulkoilu	33 €
Siipikarjan olosuhteiden parantaminen	27 €
Nautojen poikima-, hoito- ja sairaskarsinat	23 €
Nautojen hyvinvointisuunnitelma	18 €
Sikojen hyvinvointisuunnitelma	11 €
Siipikarjan hyvinvointisuunnitelma	9 €

Lähde: Ruokavirasto 2026h.

Lisäksi Maaseudun kehittämisrahastosta maksetaan investointitukia, joilla edistetään esimerkiksi navetan, sikalan tai kasvihuoneen rakennushankkeita sekä kone- ja laitehankintoja. Investointitukia myönnetään CAP-kaudella 2023–2027 yhteensä 470 miljoonaa euroa ja vuosittain keskimäärin noin 90–110 miljoonaa euroa. Vuosittain myönnetty tuki voi vaihdella huomattavasti ja esimerkiksi vuonna 2024 investointituet olivat noin 118 miljoonaa euroa avustuksena, korkotukena ja valtiontakauksena.⁷⁵ Suurin osa investointituesta koskee maatalan kilpailukyvyyn kehittämistä ja nykyaikaistamista, jota varten myönnetään erilaisiin rakennuskustannuksiin avustuksia (25–35 % kustannuksista), korkotukea (5 %) ja valtiotakauksia (50 %). Nuorten viljelijöiden aloitustukena myönnetään erillinen 10 prosentin suuruisen avustuskorotus.

⁷⁵ Ruokavirasto 2026j.

Taulukko 6: Investointituet tukikohteittain

Tukikohte	Korkotukilaina % kustannuksista	Korkotuki % kustannuksista	Avustus % kustannuksista
Lypsy- ja nautakarjatalous	50	5	35
Sikatalous	50	5	35
Lihasiipikarjatalous	50	5	35
Lammas- ja vuohitalous	50	5	35
Hevostalous	50	5	35
Mehiläistalous	50	5	25
Kasvihuonetuotanto	50	5	25
Kuivaamo	50	5	25
Varasto	50	5	25
Myyntikunnostus	50	5	25
Työympäristön ja työhygienian edistäminen			25
Ympäristön tilan ja kestävän tuotannon edistäminen			40
Biokaasutuotanto			50
Muut energiainvestoinnit			40
Eläinten hyvinvoinnin ja bioturvallisuuden edistäminen			40

Lähde: Ruokavirasto 2026j

Viimeisimmän CAP-uudistuksen yhteydessä uudistettiin asetusta investointitukien kohdentamisesta, jossa tuotanto- ja kilpailukyvyyn lisäksi huomioidaan myös kestävään tuotantotapaan siirtyminen.⁷⁶ Avustuksia myönnetään myös ympäristön tilan ja kestävän tuotantotavan edistämiseen (maksimissaan 40 % kustannuksista), työympäristön ja tuotantohygienian edistämiseen (25 %), biokaasutuotantoon (50 %), energiainvestointeihin (40 %) sekä eläinten hyvinvoinnin ja bioturvallisuuden kehittämiseen (40 %). Näitä investointitukia voi hakea esimerkiksi salaojitukseen tai aurinkopaneelien ja led-valaistuksen hankkimiseen. Vuoden 2025 investointituet on kerätty seuraavaan taulukkoon:

⁷⁶ Valtioneuvoston asetus maatalan investointitukien kohdentamisesta (266/2023).

Taulukko 7: Maatalouden tuetut investoinnit vuonna 2025 (milj. €)

Tuetut investoinnit	Avustus	Korkotuki-laina	Hankkeiden määrä
Lypsykarjatalous	34,4	34,6	165
Lihakarjatalous	11,3	12,7	55
Sikatalous	9,5	8,1	31
Lihasiipikarjatalous	7,9	10,3	32
Kasvihuonetuotanto	5,4	5,1	60
Kuivaamo	4,6	6,9	96
Varasto	11,3	14,9	286
Myyntikunnostus	0,8	0,8	27
Työympäristö ja tuotantohygienia (rakentaminen)	0,8	-	50
Työympäristö & tuotantohygienia (koneet & laitteet)	2,6	-	167
Energiainvestoinnit	8,4	-	207
Ympäristön tilan edistäminen (rakentaminen)	4,9	-	106
Ympäristön tilan edistäminen (koneet & laitteet)	3,9	-	283
Salaojitus	13,5	-	646
Yhteinen ojitus	0,2	-	7
Eläinten hyvinvoinnin edistäminen (rakentaminen)	1,4	-	63
Bioturvallisuuden edistäminen	0,2	-	14
Eläinten hyvinvoinnin edistäminen (koneet & laitteet)	4,0	-	166
Muut	0,2	0,1	6

Lähde: Ruokavirasto 2026a

EU:n maaseuturahastosta rahoitetaan myös noin 183 miljoonalla eurolla yritys- ja kehitysrahoitusta. Sen maksamisesta vastaavat Elinvoimakeskukset (entiset ELY-keskukset) sekä paikallisten toimijoiden muodostamat Leader-ryhmät, joihin kuuluu yrityksiä, paikallisyhdistykset, kuntia ja kouluja.⁷⁷

Yritysrahoitus sisältää yritystukia maaseudun yritystoiminnan käynnistämiseksi ja kehittämiseksi sekä erilaisia tuotanto- ja energiainvestointeja.⁷⁸ Suurin osa haetusta yritysrahoituksesta on erilaisia investointitukia.⁷⁹ Investointitukea voi saada 20–40 prosenttia kustannuksista koneiden hankintaan; tuotantotilojen rakentamiseen;

⁷⁷ MMM 2026f. ⁷⁸ Maaseutu 2026. ⁷⁹ Ruokavirasto 2026k.

ohjelmistojen, patenttien ja valmistusoikeuksien hankintaan sekä uusiutuvaa energiaa ja biopolttoaineita tuottavien laitosten perustamiseen tai laajentamiseen. Lisäksi kehittämistukea voi saada 50 prosenttia yritystoiminnan aloittamiseen, kehittämiseen ja laajentamiseen liittyvistä asiantuntijapalveluiden kustannuksista, jotka voivat olla korkeintaan 100 000 euroa. Aloittavan yrittäjän käynnistystukea voi saada yritystoiminnan kokeiluun ja käynnistämiseen sekä investointituen hakemisen valmisteluun tai yrityksen ostamisen suunnitteluun 1 000–7 500 euroa.⁸⁰ Lisäksi maatalan yritystukea myönnetään kokeilutukena maatalouden ulkopuolisen liiketoimintaan kehittämiseen 2 500–7 500 euroa ja liiketoiminnan käynnistystukena 5 000 tai 10 000 euroa, minkä lisäksi voi hakea investointi- ja kehittämistukia hyvin pitkälle edellä kuvatuilla periaatteilla.⁸¹

Viimeiseksi maaseuturahastosta rahoitetaan erilaisia palvelujen ja elinkeinojen kehittämishankkeita. Eniten kehitysrahoitusta on haettu vesihuollon digitalisaatiota ja energiatehokkuutta parantaviin investointeihin (65 % kustannuksista) sekä laajakaistaverkkojen rakentamiseksi syrjäseuduille (40–65 % kustannuksista).⁸² Koulutushankkeilla voidaan lisätä yrittäjien osaamista esimerkiksi ilmasto- ja ympäristöasioissa, digitalisaatiossa ja energiansäästöissä (50–100 % kustannuksista).⁸³ Tiedonvälityshankkeissa voidaan jakaa tietoa esimerkiksi uusista tuotanto-, markkinointi- ja muista kilpailukykyä kehittävästä menetelmästä (jopa 100 % hankkeen kustannuksista).⁸⁴ Viimeiseksi oppilaitokset, järjestöt, kyläyhdistykset ja osuuskunnat voivat hakea yleishyödyllistä ympäristö- ja ilmastoinvestointitukea ja yleishyödyllistä investointitukea maaseudun toimintaympäristön kehittämiseen. Näistä ensimmäinen kattaa 80 prosenttia ja jälkimmäinen 40–100 prosenttia esimerkiksi koneiden, laitteiden ja välineiden hankinnoista, rakennuskustannuksista tai luonnonympäristön kunnostus- ja hoitotoimista aiheutuvista kustannuksista.⁸⁵

4.3. Suomen maksamat kansalliset tuet

Suomi täydentää EU:n tukijärjestelmää noin 350 miljoonan euron vuosittaisilla kansallisilla tuilla. Kansallisia tukia maksetaan Suomen EU-liittymissopimuksen artiklojen 141 ja 142 perusteella. Suomi maksaa kansalliset tuet pääosin tuotantosidonnaisina tukina. Ne ovat poikkeuksellisia tukia, joiden sisällöstä on neuvoteltava komission kanssa tasaisin väliajoin. Kansallisista tuista yli 90 prosenttia on C-tukialueelle maksettavia tuotantosidonnaisia ja tietyille kasveilla maksettavia pinta-alaperusteisia pohjoisia tukia. Pohjoiset tuet on tarkoitettu tuotannon ylläpitämiseen, ei sen kasvattamiseen. Lisäksi kansallisina tukina maksetaan pääasiassa sika- ja siipikarjan tuotannosta irrotettuja tukia Etelä-Suomen maataloille sekä pinta-alaperusteisia tukia sokerijuurikkaalle koko maassa.

Suomen EU-jäsenyysneuvotteluissa C-tukialue jaettiin edelleen viiteen alueeseen, joiden perusteella pohjoiset tuet jakautuvat ja kasvavat pohjoisemmaksi mentäessä. Pohjoisen ilmaston vuoksi Suomi sai pysyvän oikeuden maksaa tukia Pohjois-Suomen maatalouden säilyttämiseksi ja sen kannattavuuden parantamiseksi. Maidon pohjoista tuotantotukea maksetaan 8,6–31,5 senttiä litralta.⁸⁶ Pohjoista kotieläintukea maksetaan emolehmistä (707–1043 €/ey), sonneista (691–1211 €/ey), teurashiehoista (650–950 €/ey), teurassonneista (141–343 €/ey), uuhista (438–862 €/ey) sekä kutuista (836–1561 €/ey).⁸⁷ Pohjoista hehtaaritukea maksetaan rukiin, sokerijuurikkaan, tärkkelysperunan, avomaanvihannesten ja palkokasvien viljelystä 45–350 euroa

⁸⁰ Ruokavirasto 2026l. ⁸¹ Ruokavirasto 2026m. ⁸² Ruokavirasto 2026n & 2026o. ⁸³ Ruokavirasto 2026p.
⁸⁴ Ruokavirasto 2026q. ⁸⁵ Ruokavirasto 2026r & 2026s. ⁸⁶ Ruokavirasto 2026t. ⁸⁷ Ruokavirasto 2026u.

hehtaarilta.⁸⁸ Tämän lisäksi C-tukialueella voi saada yleistä hehtaaritukea 10–55 euroa hehtaarilta sekä enintään 40-vuotias viljelijä nuorten viljelijöiden tukea 50 euroa hehtaarilta 5 vuoden ajan.⁸⁹ Viimeiseksi pohjoisina tukina maksetaan poroeläintukien, kuljetustukien ja varastointitukien kaltaisia pienempiä tukia.

Taulukko 8: Pohjoiset eläin- ja pinta-alatuet vuonna 2025

Pohjoiset tuet	C1	C2	C3	C4
Maidon pohjoinen tuotantotuki (senttiä/l)	8,6	9,3	13,3–17,6	22,3–31,5
Pohjoiset kotieläintuet (€/ey)				
Emolehmät	707	707–783	858	1 043
Sonnit	691	691–791	866	1 211
Teurashiehot	650	650–755	825	950
Teurassonnit (e/eläin)	-	-	141–192	192–343
Uuhet	438	444–501	643–704	862
Kutut	836	855–896	1 138–1 217	1 356–1 561
Pohjoinen hehtaarituki (€/ha)				
Ruis	75	75	-	-
Sokerijuurikas	100	100	-	-
Tärkkelysperuna	100	100	-	-
Avomaanvihannekset	350	350	350	350
Valkuaiskasvusto	45	45	-	-
Yleinen hehtaarituki (€/ha)	-	10–20	30	55
Nuorten viljelijöiden tuki (€/ha)	50	50	50	50

Taulukossa on ilmaistu C2, C3 & C4 -tukialueiden kaikki tuet ilman alueiden erittelyä. Lähde: Ruokavirasto 2026t, 2026u, 2026v & 2026w.

Tässä yhteydessä on huomautettava, että Etelä-Suomen maidontuotannon, lihanautojen sekä lammas- ja vuohitalouden tuotantosidonnaiset tuet maksetaan I pilarin mukaisina EU:n suorina tukina. Vaikka Etelä-Suomen tuet maksetaan EU:n suorista tuista ja Pohjois-Suomen tuet kansallisina tukina, tukitasot ovat AB-alueella lähes samansuuruiset kuin pohjoisen C-alueen eteläisimpien alueiden vastaavat tuet. Tuotet vaikuttavat kuitenkin eri tavoin tilojen kassavirtoihin, sillä pohjoiset maitotuotet maksetaan kerran kuussa, kun etelän palkkiot maksetaan ainoastaan kerran vuodessa.

Pohjoisten tukien lisäksi kansallisia tukia maksetaan sika- ja siipikarjatiloilta, kasvihuoneille sekä sokerijuurikkaalle koko maassa. Sika- ja siipikarjatiloilta maksetaan tuotannosta irrotettua aiempaan tuotantohistoriaan perustuvaa tukea, eteläisellä AB-alueella 43 euroa eläinyksikköä kohden ja C-alueella 45–206 euroa eläinyksikköä kohden.⁹⁰ Etelä-Suomen kansalliset tuet ovat nykyisellä CAP-kaudella noin 17 miljoonaa euroa vuodessa.⁹¹ Kasvihuonetuotannon tukea voi saada Etelä-Suomen AB-tukialueella 3,4 euroa neliömetriltä lyhyellä 2–7 kuukauden viljelyskaudella ja 9,2 euroa neliömetriltä pitkällä yli 7 kuukauden viljelyskaudella.

⁸⁸ Ruokavirasto 2026v. ⁸⁹ Ruokavirasto 2026w. ⁹⁰ Ruokavirasto 2026x. ⁹¹ MMM 2026c.

Pohjois-Suomen C-alueella tuki on 0,1 euroa enemmän lyhyellä viljelyskaudella ja 0,2 euroa enemmän pitkällä viljelyskaudella.⁹² Sokerijuurikkaan kansallinen tuki on 350 euroa hehtaarilta koko maassa.⁹³

4.4. Komission esitys EU:n maatalouspolitiikan uudistuksesta

Komissio esitti viime kesänä EU:n seuraavan vuosien 2028–2034 rahoituskehysten yhteydessä merkittäviä uudistuksia EU:n maatalouspolitiikkaan.⁹⁴ Esitys perustuu tammikuussa 2024 komission aloittamaan vuoropuheluun elintarvikealaa, kansalaisyhteiskuntaa, maaseutuyhteisöjä ja tiedeyhteisöä edustavien sidosryhmien kanssa sekä vuoropuhelun pohjalta laadittuun visioon maatalouden tulevaisuudesta.⁹⁵ Visiossa korostuvat maatalouden kannattavuudesta huolehtiminen ja sidosryhmien intressit EU:n ilmasto- ja ympäristötavoitteiden kustannuksella.⁹⁶

Uudistuksen taustalla olivat maanviljelijöiden laajat protestiaallot ympäri Eurooppaa erityisesti vihreän siirtymän ohjelmaa vastaan ennen kesän 2024 eurovaaleja.⁹⁷ Ursula von der Leyenin I komissio vastasi traktorimarsseihin vetämällä pois esitykset torjunta-aineiden käytön kieltämisestä ja keventämällä maataloudelle kaavailtuja päästövähennys- ja ympäristönsuojeluvaatimuksia.⁹⁸ Eurovaalien jälkeen von der Leyenin II komissio on puolestaan jättänyt niin sanotut omnibus-esitykset maataloudesta ja ruoantuotannosta, jotka keventävät maatalouden ympäristövaatimuksia sekä lisäävät jäsenmaiden tulkintavaraa niiden soveltamisessa.⁹⁹

Komissio esittää 1 800 miljardin euron suuruista rahoituskehystä vuosille 2028–2034, jossa nykyisen kehysten lukuisat rahoitusohjelmat yhdistettäisiin neljäksi pääkohdaksi.¹⁰⁰ Komissio esittää 865 miljardin suuruisen kumppanuusrahaston (national and regional partnership fund, NRPF) luomista, johon yhdistettäisiin maatalouden tukirahaston ja maaseudun kehittämisrahaston lisäksi aluekehitysrahasto, koheesiorahasto, sosiaalirahasto, oikeudenmukaisen siirtymän rahasto, Euroopan meri-, kalastus- ja vesiviljelyrahasto sekä muuttoliikkeeseen liittyvät rahastot. Kumppanuusrahaston lisäksi EU-budjetin muut kolme kokonaisuutta olisivat 1) kilpailukyky, turvallisuus ja varautuminen, 2) ulkosuhteet sekä 3) hallinto. Maatalous- ja aluetuet muodostavat nykyisestä rahoituskehyksestä noin kaksi kolmasosaa, mutta seuraavasta budjetista ne olisivat enää reilut 40 prosenttia. Tämä ilmentää komission prioriteettien muutosta ja erityisesti kilpailukyvyn ja puolustuksen rahoituksen kasvua seuraavassa budjetissa.¹⁰¹

Kumppanuusrahastoa koskevan esityksen perusteella komission tarkoituksena on ulottaa koronapandemian aikana käyttöön otetun kertaluontoisen Next Generation EU -elpymisvälineen elpymissuunnitelmat ja niihin liittyvä talouden uusi ohjausmalli seuraavaan rahoituskehykseen. Jäsenmaat neuvottelisivat kahden kesken komission kanssa niin kutsutuista kumppanuussuunnitelmista, joihin sisältyisi maatalouden lisäksi aluetuet, koheesiopolitiikka, muuttoliikkeet, nuorisotyöttömyys sekä ilmasto- ja ympäristötoimet. Vuonna 2023 käyttöön otettu kansallinen CAP-suunnitelma olisi lopullisen suunnitelman yksi alaluku. Kuten tähänkin asti, komissio antaisi jäsenmaille suosituksia kestävästä maataloudesta, ilmastotoimista, luonnonsuojelusta sekä eläinten

⁹² Ruokavirasto 2026z. ⁹³ Ruokavirasto 2026z. ⁹⁴ Euroopan komissio 2025. ⁹⁵ Euroopan komissio 2025j. ⁹⁶ Euroopan komissio 2025d. ⁹⁷ Finger et al 2024. ⁹⁸ Henley et al 2024, Euroopan parlamentti 2024, ⁹⁹ Euroopan komissio 2025e & 2025f. ¹⁰⁰ Euroopan komissio 2025g. Huom: Rahoituskehysten suuruus on joko 1 800 miljardia tai 2 000 miljardia riippuen siitä, tarkastellaanko ehdotusta vuoden 2025 kiintein vai käyvin hinnoin. Raportissa tarkastellaan yleisesti kiinteitä hintoja. ¹⁰¹ Rubio 2026; Darvas 2025.

hyvinvoinnin parantamisesta sekä seuraisi suunnitelmien etenemistä.

Kumppanuusrahastosta korvamerkittäisiin 453 miljardia aluetukiin ja 300 miljardia maataloustukiin. Korvamerkitystä osuudesta maksettaisiin I pilarin mukaisia tulotukia, tuotantosidonnaisia tukia, ekojärjestelmätukia ja pienviljelijöiden tukia sekä II pilarin mukaisia luonnonhaittakorvauksia, investointitukia, ympäristökorvauksia ja kehitystukia. EU vastaisi edelleen yksin tulotuista, tuotantosidonnaisista tuista ja pienviljelijöiden tuista, mutta samalla velvoittaisi jäsenmaita osallistumaan vähintään 30 prosentin osuudella II pilarin mukaisiin tukiin. Vaikka nykyiset tuet säilyvät pitkälle komission esityksessä, maatalouden tukirahaston ja maaseudun kehittämisrahaston yhdistäminen tarkoittaa käytännössä pilarirakenteesta luopumista, minkä tarkoituksena on nykyisten tukien aiempaa joustavampi käyttö jäsenmaiden tarpeiden mukaan.

Kun nykyisessä rahoituskehyksessä maataloudelle on varattu noin 380 miljardia, 300 miljardin korvamerkintä tarkoittaisi maataloustukien tason laskua lähes 20 prosentilla ilman muita resursseja. Maataloustukien tason varmistamiseksi komissio esittääkin, että jäsenmaat voisivat niin halutessaan käyttää kumppanuusrahaston aluetukiin varatusta 453 miljardista varoja nykyisten II pilarin mukaisten maataloustukien kasvattamiseksi. Mikäli jäsenmaat käyttäisivät aluetukia maataloustukien kasvattamiseen, niiden tulisi kuitenkin edellä mainitun 30 prosentin kansallisen osuuden sijaan osallistua tukien maksuun osuudella, joka määräytyisi kehitystason mukaan: vähemmän kehittyneet alueet maksaisivat 15 prosenttia, siirtymäalueet 40 prosenttia ja kehittyneimmät alueet 60 prosenttia näistä tuista. Tarkoituksena lienee hillitä vauraimpien alueiden lisätukia maataloudelle. Pilarirakenteesta luopuminen tarkoittaa myös, että jäsenmaat saisivat lisäksi täydentää kansallisesti kaikkia EU:n maksamia tukia lukuun ottamatta tulotukia, tuotantosidonnaisia tukia, puuvillan tukia ja pienviljelijöiden tukia. Komission esitys maatalouden uudesta tukijärjestelmästä keskeisten maataloustukien osalta, pilarirakenteesta luopuminen ja tukien kansalliset osuudet on kerätty taulukkoon 9:

Taulukko 9: Komission esitys maatalouden uudesta tukijärjestelmästä

Komission esitys	pilari	tulotuki (korvamerkitty)	pakollinen jäsenmaille	kansallinen osuus (min)	lisärahoitus sallittu
Aleneva pinta-alaperusteinen tulotuki	I	x	x	-	-
Tuotantosidonnainen tulotuki	I	x	x	-	-
Puuvillan tuki	I	x	x	-	-
Luonnonhaittakorvaus	II	x	x	30 %	x
Ympäristö- ja ilmastotoimet	I & II	x	x	30 %	x
Uudelleenjakotuki	I	x	x	-	-
Kriisien varautuminen	II	x	x	30 %	x
Investointituet	II	x	x	30 %	x
Nuorten viljelijöiden tuki ja yritystuet	II	x	x	30 %	x
LEADER	II	-	x	15/40/60 %	x
Osaaminen, innovaatiot & digita-lisaatio	II	-	x	15/40/60 %	x
Kehittämishankkeet	II	-	-	15/40/60 %	x
EU-koulutusohjelma	I	-	x	30 %	x

Taulukkoon on sisällytetty Suomen kannalta oleelliset. Lähde: Šajn 2025.

Maataloustukien rakenteen muutosten lisäksi komissio esittää merkittäviä uudistuksia maataloustukien jakautumiseen.¹⁰² Nykyisen I pilarin mukaiset perustulotuki, uudelleenjakotuki sekä nuorten viljelijöiden tuki yhdistettäisiin uudeksi alenevaksi pinta-alaperustaiseksi tulotueksi (degressive area-based income support). Nimensä mukaisesti tuki alenisi maatalon pinta-alan kasvaessa, minkä lisäksi uutena elementtinä tulotuen enimmäismäärä olisi rajattu 100 000 euroon. Suunniteltu keskimääräinen hehtaarikohtainen tuki olisi 130–240 euroa.

Oikeudenmukaisuuden lisäämiseksi jäsenmaiden olisi eriytettävä tuet viljelijäryhmien tai alueiden mukaan ja kohdennettava tuet eniten tarvitseville. Tukien jakamisessa tulisi korostaa nuoria, uusia, pien- ja naisviljelijöitä, jotka yhdistävät viljelyä ja karjatuotantoa ja joilla on luonnonhaittoja tai muita alueellisia rajoitteita. Kun jäsenmaiden on nykyisin käytettävä 3 prosenttia suorista tuista nuorille viljelijöille, jatkossa niiden olisi suunniteltava erillisiä nuorten viljelijöiden starttipaketteja, jotka voisivat koostua hehtaarituesta, pienviljelijätuesta, investointituesta sekä erilaisista innovaatio- ja sukupolvenvaihdostuesta. Pienten tilojen kehittämistuen yläraja nostettaisiin 100 000 eurosta 300 000 euroon, minkä lisäksi komissio edellyttää kaikkia jäsenmaita laatimaan Bulgarian, Tšekin, Latvian, Maltan, Puolan ja Portugalin tavoin erillisen pienviljelijöiden tuen, joka nousisi nykyisestä 1250 eurosta 3 000 euroon.

Maatalouden ilmastotoimien voimakkaan vastustuksen vuoksi komissio esittää myös maataloustukien ilmasto- ja ympäristöehtojen löysäämistä. Komissio esittää uutta vastuullisen tilanhoidon ohjelmaa (farm stewardship program), jossa maataloustukien ehtona olevia hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksia (good agricultural and environment condition, GAEC) korvataan keveämmillä ympäristön, eläinten hyvinvoinnin ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vaatimuksilla (statutory management requirements,

¹⁰² Euroopan komissio 2025h. Šajn 2025.

SMR). Lisäksi jäsenmaat saivat aiempaa enemmän liikkumavaraa näiden sääntöjen soveltamisessa maaperän, nurmien ja vesistöjen suojelemiseksi. Lisäksi luomutilat ja pienet alle 10 hehtaarin tilat jätettäisiin käytännössä kokonaan uusien keveämpienkin vaatimusten ulkopuolelle.

Lisäksi komissio esittää nykyisen vapaaehtoiisiin ilmasto- ja ympäristötoimiin perustuvan mallin vahvistamista, jossa palkitaan minimiehtojen yli menevien toimista ja käytäntöjen omaksumisesta. Nykyiset ekojärjestelmätuet (I pilari) ja ympäristökorvaukset (II pilari) korvattaisiin uudella maatalouden ympäristö- ja ilmastotoimien kokonaisuudella (agri-environmental and climate actions, AECA). Jäsenmaiden olisi tarjottava kannustimia maaperän ja veden suojeluun, ilmastomuutoksen hillintään ja sopeutumiseen sekä metsien suojeluun, minkä lisäksi toimien tulisi edistää tuotantojärjestelmien kriisikestävyyttä. Esimerkiksi nykyisin pakollisia ympäristöä edistäviä toimia, kuten kesantoalueita ja viljelykiertoa koskevia sääntöjä, muutettaisiin vapaaehtoisiksi ja niiden soveltaminen olisi aiempaa enemmän jäsenmaiden vastuulla. Uusi ympäristötuki voisi olla viljelijää kohden enintään 200 000 euroa seuraavan vuosien 2028–2034 ohjelmakauden aikana.

Maatalouden ympäristö- ja ilmastotuet voisivat olla ekojärjestelmätukien tavoin yksivuotisia tai ympäristökorvausten tavoin monivuotisia. Kun EU rahoittaa kokonaan nykyiset ekojärjestelmätuet, jatkossa maatalouden ympäristö- ja ilmastotoimiin sisältyisi vaatimus 30 prosentin kansallisesta osuudesta. Merkittävä muutos olisi, että kun ekojärjestelmätukien tulee nykyisin muodostaa 25 prosenttia jäsenmaiden I pilarin mukaisista tuista ja ympäristökorvausten 35 prosenttia II pilarin tuista, jatkossa maatalouden ympäristö- ja ilmastotoimilla ei olisi vastaavanlaista korvamerkintää. Sen sijaan komissio esittää yleisempiä tavoitteita, joiden mukaan kumppanuusrahastosta rahoitetuista toimista 43 prosentin ja koko rahoituskehuksesta yhteensä 35 prosentin tulisi edistää unionin ilmasto- ja ympäristötavoitteita.

Edellä on esitelty komission viime kesänä jättämä ensimmäinen esitys EU:n seuraavasta rahoituskehuksesta ja maatalouden uudistuksesta. On syytä huomioida, että komissio on tehnyt viime kesän jälkeen lukuisia muutoksia alkuperäiseen esitykseensä maatalouden rahoituksesta ja lopulliset päätökset vahvistuvat neuvotteluissa. Euroopan parlamentti on kritisoinut erityisesti maataloustukien ja aluetukien yhdistämistä, sillä se on pitänyt toimea maataloustukien leikkauksena. Lisäksi jäsenmailla on suuri sanavalta EU:n maatalouspolitiikassa.¹⁰³ Varmistaakseen parlamentin tuen budjettiesitykselle komissio esitti joulukuussa 2025, että vähintään 10 prosenttia aluetukiin varatuista varoista käytettäisiin maatalouden tukemiseen korvamerkityn 300 miljardin lisäksi.¹⁰⁴ Varsinaisen budjettiesityksen lisäksi komissio lupasi Etelä-Amerikan maiden kanssa solmitun Mercosur-vapaakauppasopimuksen hyväksymisen yhteydessä tammikuussa 2026, että jäsenmaat voivat käyttää maatalouteen seuraavan rahoituskehysten väliarvion yhteyteen varatusta lisärahoituksesta 45 miljardin lisäpotin jo vuonna 2028.¹⁰⁵

EU:n seuraavalla rahoituskaudella maksamien maataloustukien kokonaismäärä ei ole tiedossa ennen vuoden 2027 loppua, jolloin jäsenmaiden ja komission on määrä päättää kumppanuussuunnitelmista. Maatalous joutuu kilpailemaan kumppanuusrahaston varoista esimerkiksi sosiaalipolitiikan, aluepolitiikan, työllisyystoimien, kalastuksen, puolustuksen ja turvallisuuden kanssa. Budjettineuvottelut EU:ssa ovat vielä kesken eikä ole lainkaan selvää, minkälaisia päätöksiä jäsenmaiden hallitukset tulevat tekemään

¹⁰³ Griera 2025. ¹⁰⁴ Sorgi 2025. ¹⁰⁵ Brzezinski et al 2026; von der Leyen 2026.

kansallisesti.¹⁰⁶ On mahdollista, että Ranskan, Puolan ja Suomen kaltaisissa vahvojen maatalouden etujärjestöjen maissa maataloustuet voivat kasvaa, mutta muissa maissa maataloustukien osuus kumppanuusohjelmista voi jäädä vähäisemmäksi muiden menopaineiden vuoksi. Riippuen poliittisista voimasuhteista jäsenmaiden hallitukset voisivat joko kasvattaa ilmasto- ja ympäristöpolitiikan kunnianhimoa tai taloudellisten ja turvallisuuspoliittisten paineiden seurauksena jättää maatalouden vihreän siirtymän entistä vähemmälle huomiolle.¹⁰⁷

Neuvottelut seuraavasta rahoituskehyksestä alkavat kuitenkin toden teolla vasta tänä vuonna. Koska CAP-uudistuksesta on määrä sopia komission, jäsenmaiden ja parlamentin välillä vuoden 2027 loppuun mennessä, kaikki suuret asiat ovat edelleen auki. Siten myös maatalouden tulevaan rahoitukseen, tukien ehdollisuuteen ja jakautumiseen sekä laajemmin EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan voidaan vielä vaikuttaa.

¹⁰⁶ Niemi 2025. ¹⁰⁷ Ibbott 2025.

5. Maataloustukien ongelmat EU:n ympäristötavoitteiden kannalta

TÄSSÄ LUVUSSA analysoidaan tarkemmin maatalouden tukijärjestelmän ympäristövaikutuksia erityisesti ilmaston näkökulmasta. Edellisessä luvussa kuvattu maatalouden tukijärjestelmä on jaettu analyysia varten kolmeen kokonaisuuteen: 1) pinta-alaperusteisiin ja tuotantosidonnaisiin tulotukiin, 2) investointitukiin, yritystukiin ja kehitysrahoitukseen sekä 3) ilmasto- ja ympäristötukiin.

Tukijärjestelmästä on laadittu matriisi, joka kokoaa yhteen maataloustukien tavoitteet, tukien keskeiset toimintamekanismit sekä niiden ilmastovaikutukset (taulukko 10). Tuille on arvioitu joko myönteinen (+) eli päästöjä vähentävä vaikutus tai kielteinen (-) eli päästöjä lisäävä vaikutus. Vaikutus voi olla joko vähäinen (+ tai -) tai suuri (++) tai (--). Ensijaisesti maataloustuotantoa säilyttävälle tuille on arvioitu vähäinen kielteinen vaikutus (-) ja tuotantoa kasvattavalle tuelle merkittävä kieltävä vaikutus (--), kun nämä tuet osaltaan säilyttävät tai kasvattavat suhteellisen korkeapäästöistä tuotantoa etenkin pohjoisessa. Tuella voi myös olla samanaikaisesti sekä päästöjä lisäävä että niitä vähentävä vaikutus (-/+), esimerkiksi tilanteessa, jossa samalla tuella tuetaan erityyppistä toimintaa. Viimeiseksi tuen vaikutus voi olla myös neutraali (0) ilmastovaikutuksen kannalta. Vastaavaa esittämistapaa ovat soveltaneet maatalouden tukien ilmastovaikutusten arvioinnissa esimerkiksi Viitala et al. 2022. Maataloustuotannon ilmastovaikutusten osalta olisi tarpeen arvioida, millä tavoin tuotannon väheneminen Suomessa vaikuttaisi tuontiin ja maataloustuotannon kasvuun ulkomailla ja siten myös päästöihin. Tällaista arvioita ei tämän raportin puitteissa ollut kuitenkaan mahdollista tehdä.

Taulukko 10: Maataloustukien tavoitteet, toimintamekanismit ja ilmastovaikutukset

Maataloustuki ja tuen määrä (milj. €/vuosi)	Tuen tavoite	Tuki	Mekanismi	Arvio (+/-)
I) Pinta-alaperustaiset ja tuotantoperustaiset tulotuet, yhteensä 1,2 miljardia euroa vuodessa				
Perustulotuki (I pilari) 295	• maatalouden tulotuen vähimmäistaso	• 137,35 €/ha (AB) • 117,55 €/ha (C)	• riippumaton maataloustuotannosta • pitää peltoalaa enemmän tukien piirissä kuin mitä kysyntä edellyttää • heikentää pellon saatavuutta tuotantoon laajentavilla tiloilla ja edistää välillisesti uuden pellon raivausta	— —
Uudelleenjakotuki (I pilari) 26	• tukien kohdentaminen pienituloisille	• 19,75 €/ha suurimmilta • pienille ja keskiuurille tiloille	• ylläpitää ja kasvattaa pienten ja keskiuurten tilojen tuotantoa	— —
Nuorten viljelijöiden tulotuki (I pilari) 13	• maatalouden aloittamisen ja rakennekehityksen edistäminen	• 95,4 €/ha viitenä vuonna enintään 40-vuotiaalle viljelijälle	• kasvattaa tuotantoa helpottamalla tilanpidon aloittamista • mahdollistaa myös tuotantorakenteen muutoksen	—
Nuorten viljelijöiden tuki (kansallinen) < 5	• Pohjois-Suomen maatalouden nuorten viljelijöiden kannattavuuden parantaminen • Maatalouden aloittamisen ja rakennekehityksen edistäminen	• 50 €/ha korkeintaan 40-vuotiaalle viljelijöille 5 vuoden ajan	• kannustaa aloittamaan viljelyn pohjoisemmassa, jossa päästöt suhteellisesti enemmän tuotettua yksikköä kohden • mahdollistaa myös tuotantorakenteen muutoksen	—
Luonnonhaittakorvaus (II pilari) 500	• tasoittaa pohjoisista sijainnista aiheutuvia kilpailukykyeroja turvaa maataloustuotannon jatkumisen ja säilyttää maatalousmaata viljelykäytössä	• 217 €/ha AB-alueella • 242 €/ha C-alueella • 100 % 150 ha asti, 90 % 300 ha asti ja 80 % peltoalan ylittäessä 300 ha	• kannustaa laajentamaan tuotantoa • kannustaa viljelemään pohjoisemmassa, jossa päästöt suhteellisesti enemmän tuotettua yksikköä kohden • heikentää pellon saatavuutta tuotantoon laajentavilla tiloilla ja edistää välillisesti uuden pellon raivausta	— —
Tuotantosidonnaiset tulotuet (I pilari) 102	• tasoittaa pohjoisista sijainnista aiheutuvia kilpailukykyeroja • maataloustuotannon jatkaminen tärkeillä sektoreilla elintarviketeollisuuden raaka-aineiden saatavuuden varmistaminen	• maidontuotannon, lihanautojen sekä lammas- ja vuohitalouden suorat tuotantosidonnaiset tuet	• ylläpitävät ja kannustavat laajentamaan tuotantoa • mahdollistaa tilakoon ja tuottavuuden kasvun ja painottuvat Etelä-Suomeen	—
Pohjoinen tuki (kansallinen) 322	• Pohjois-Suomen maatalouden kannattavuuden parantaminen	• maidon tuotantotuki 8,6-31,5 snt/l • kotieläintuet 438-1571 €/ey • hehtaarituet 45-350 €/ha	• kannustaa maataloustuotantoon pohjoisemmassa, jossa päästöt suhteellisesti suurempia tuotettua yksikköä kohden	— —
Yleinen hehtaarituki (kansallinen) < 5	• Pohjois-Suomen maatalouden kannattavuuden parantaminen	• tuotantopeltokasvien viljelystä 10–55 €/ha tuen kasvaessa pohjoisemmaksi mentäessä	• kannustaa viljelemään pohjoisemmassa, jossa päästöt suhteellisesti enemmän tuotettua yksikköä kohden	— —
Etelä-Suomen kansalliset tuet (kansallinen) 17	• tiettyjen alojen kannattavuuden parantaminen Etelä-Suomessa	• sika- ja siipikarjatalouden sekä puutarhatuotannon tuet	• kannustavat jatkamaan ja laajentamaan tuotantoa • Etelä-Suomen tuotannon tukeminen voi vähentää päästöjä pohjoisessa	—
Muut kansalliset tuet (kansallinen) < 5	• maatalouden tärkeiden alojen kannattavuuden parantaminen	• kasvihuonetuotannon tuki koko maassa • sika- ja siipikarjatilojen tuotannosta irrotettu tuki 43 €/ey (AB) ja 45–206 €/ey (C)	• kannustavat jatkamaan ja laajentamaan tuotantoa • kasvihuonetuotanto voi vähentää päästöjä, jos samalla kasvien kulutus lisääntyy ja kotieläintuotteiden vähenee	—

Maataloustuki ja tuen määrä (milj. €/vuosi)	Tuen tavoite	Tuki	Mekanismi	Arvio (+/-)
II) Investointituet, yritystuet & kehittämisrahoitus, yhteensä 286 miljoonaa euroa				
Investointituet (II pilari) 105	<ul style="list-style-type: none"> • maatalouden kilpailukyvn edistäminen ja tuotantokapasiteetin kasvattaminen • toisaalta ympäristön tilan ja kestävä tuotannon edistäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • kilpailukyvn edistämiseen 25-35 % avustukset, 5 % korkotuki ja 50 % valtiontakaus nuorelle viljelijälle 10 % avustuskorotus • kestävä tuotannon edistämiseen 25-50 % avustuskustannuksista 	<ul style="list-style-type: none"> • investointituet voivat vähentää päästöjä erityisesti energiatehokkuudella ja salaojituksella • toisaalta tuotantokapasiteetin kasvu lisää päästöjä etenkin, jos tuotantoa lisätään turvemilla 	- / +
Yrityusrahoitus (II pilari) 102	<ul style="list-style-type: none"> • maaseudun yritystoiminnan käynnistäminen, kehittäminen, laajentaminen sekä erilaiset tuotanto- ja energiainvestointien tuet 	<ul style="list-style-type: none"> • aloittavan yrittäjän tuki 1 000 – 7 500 € • maatilan ulkopuolisen liiketoiminnan käynnistämistuet 2 500 – 10 000 e • investointituki 20-40 % kustannuksista • kehittämistukea 50 % kustannuksista 	<ul style="list-style-type: none"> • yritystukien investointituet voivat vähentää päästöjä edistämällä kestävä tuotantotapaa • toisaalta tuotantokapasiteetin kasvu lisää päästöjä etenkin, jos tuotantoa lisätään turvemilla 	- / +
Kehittämisrahoitus (II pilari) 79	<ul style="list-style-type: none"> • maaseudun palvelujen ja elinkeinojen kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • vesihuolto- ja laajakaistahankkeet (40-65 % kustannuksista) • koulutus- ja tiedonvälityshankkeet (50-100 % kustannuksista) • yleishyödyllinen ympäristö- ja ilmastoinvestointituki (80 % kustannuksista) • yleishyödyllinen investointituki (40-100 % kustannuksista) 	<ul style="list-style-type: none"> • koulutus- ja tiedonvälityshankkeet voivat lisätä tietoa kestävästä tuotannosta • lisäksi yleishyödylliset ympäristö- ja ilmainvestointituet voivat vähentää päästöjä 	0 / +

Maataloustuki ja tuen määrä (milj. €/vuosi)	Tuen tavoite	Tuki	Mekanismi	Arvio (+/-)
III) Ympäristö- ja ilmastotuet, yhteensä 439 miljoonaa vuodessa				
Ekojärjestelmätuki (I pilari) 86	<ul style="list-style-type: none"> kannustaa siirtymään ympäristöystävällisempään tuotantoon ilmastonmuutoksen hillintä ja muutoksen sopeuttaminen, luonnonvarojen tehokkaan hoidon edistäminen ja monimuotoisuuden suojeleminen 	<ul style="list-style-type: none"> maksetaan toimista, jotka ylittävät muun maataloustuen ehdollisuuden kasvipeitteisyyden laadun ja viljeltävien lajien perusteella pinta-alaperusteista tukea 40–270 €/ha 	<ul style="list-style-type: none"> voi vähentää päästöjä, eroosiota ja typpihuuhtoumaa vaikutukset rajallisia, koska vaikutus turvepeltojen päästöihin vähäinen 	+
Ympäristökorvaus (II pilari) 203	<ul style="list-style-type: none"> kannustaa siirtymään ympäristöystävällisempään tuotantoon vähentää maatalouden aiheuttamaa ravinnekuormitusta, parantaa maatalouden hiilensidontaa ja edistää biodiversiteettiä 	<ul style="list-style-type: none"> maksetaan toimista, jotka ylittävät muun maataloustuen ehdollisuuden viisivuotissuunnitelman perusteella tukea 45 €/ha peltokasveista & 113 €/ha puutarhakasveista ja kuminasta lisäksi suunnitelman peltokohtaisista toimenpiteistä tukea 37–600 €/ha 	<ul style="list-style-type: none"> vähentää typpipäästöjä ja ravinnekuormitusta ja parantaa maaperän hiilivaraston säilymistä ilmastovaikutus syntyy pienistä kumulatiivisista muutoksista, ei rakenteellisesta muutoksesta 	+
Luonnonmukaisen tuotannon korvaus (II pilari) 76	<ul style="list-style-type: none"> edistää luonnonmukaista kasvi- ja kotieläintuotantoa sekä luonnonmukaiseen tuotantotapaan siirtymistä 	<ul style="list-style-type: none"> luonnonmukaisen kasvi- ja kotieläintuotannon sitoumuksen antaneille 184 €/ha tuki lisäksi voi antaa luonnonmukaisen kotieläintuotannon sitoumuksen, josta kotieläintuotannon tuki 150 € per 0,5 ey/ha avomaan vihanneksista 679 €/ha ilmoitetun vihanneksen mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> vähentää lannoiteperäisiä päästöjä ja parantaa maaperän hiilen säilymistä satotasot pienemmät, joten hehtaaria kohden päästöt vähenevät, mutta tuotettua yksikköä kohden yhtä suuret tai jopa suuremmat 	+
Eläinten hyvinvointikorvaus (II pilari) 74	<ul style="list-style-type: none"> edistää eläinten hyvinvointia lisääviä toimenpiteitä, jotka ylittävät lakisääteiset velvollisuudet 	<ul style="list-style-type: none"> olosuhteiden parantamisesta 27–445 €/ey hyvinvointisuunnitelmasta 9–18 €/ey eläimen mukaan laidunnuksesta ja ulkoilusta 33–67 €/ey eläimen mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> toimet lisäävät eläinten hyvinvointia, mutta eivät vähennä eläinten päästöjä lisäävät eläintuotannon kannattavuutta 	-

Maataloustuella voi olla myönteinen (+) eli päästöjä vähentävä vaikutus, kielteinen (-) eli päästöjä lisäävä vaikutus tai vaikutus voi olla neutraali (0) ilmastovaikutuksen kannalta. Lisäksi vaikutus voi olla vähäinen (+ tai -) tai suuri (++ tai --).

5.1. Tulotuet ylläpitävät päästöjä

EU:n maatalouden ilmasto- ja ympäristötavoitteet ovat sinänsä hyviä. Niiden edistämisen kannalta keskeinen ongelma kuitenkin on, että tosiasiallisesti tavoitteet maatalouden kilpailukyvyistä, viljelijöiden tuloista ja ruokaturvasta ajavat ympäristötavoitteiden ohi. Nämä tavoitteet ovat myös ristiriitaisia ilmasto- ja ympäristötavoitteiden kanssa. Näin on varsinkin, jos tavoitteita edistävää ohjausta ei kytketä vähempipäästöiseen tuotantotapaan. Lisäksi ilmastotavoitteilla ei ole sitovia numeerisia ja mitattavissa olevia vähennystavoitteita.

2000-luvun alussa EU:n maatalouspolitiikkaa muutettiin niin, että maataloustuotanto vastaisi paremmin markkinakysyntään. Keskeinen ohjauskeino oli EU:n maataloustukien muuttaminen tuotannosta riippumattomiksi pinta-alaperusteisiksi tulotuiksi, jotka sittemmin ovat jääneet EU:n maatalouspolitiikan keskeisimmäksi tukimuodoksi. Koska myös maatalouden ympäristötuet maksetaan pinta-alaperusteisina tukina, nykyisistä tuista yli 80 prosenttia on pinta-alaperusteisia tulotukia. Vaikka EU:n maatalouspolitiikassa on omaksuttu lukuisia ilmasto- ja ympäristöinstrumentteja, tukijärjestelmän ensisijaisena tavoitteena on edelleen ylläpitää ruoan kysyntään vastaavaa maataloustuotantoa sekä huolehtia maatalouden kilpailukyvyistä sekä viljelijöiden tulotasosta, minkä seurauksena ilmasto- ja ympäristötavoitteista on joustettu.¹⁰⁸

Pinta-alaperustaiset tuet ovat myös hallinnollisesti helppo ratkaisu, jotka varmistavat peltojen pitämisen viljelykäytössä. Tuet ovat pääomittuneet pellon hintaan vaihtelevasti eri EU-maissa hyödyntäen merkittävässä määrin viljelijöiden sijaan myös muita.¹⁰⁹ Suomessa pinta-alaperusteiset tuet ovat heikentäneet pellon tarjolle tuloa vuokra- ja myyntimarkkinoilla ja lisänneet pellon raivauksen suhteellista kannattavuutta, mikä on puolestaan lisännyt päästöjä maankäyttösektorilla.¹¹⁰

Lähtökohtaisesti pinta-alaperustaiset tuet ylläpitävät ja kasvattavat maatalouden kasvihuonepäästöjä, sillä peräti 75 prosenttia maatalouden päästöistä tulee maaperästä. Koska pinta-alaperustainen tukien ehdollisuus edellyttää pellon viljelyskunnosta huolehtimista, mutta ei tuotetun sadon korjuuta, tukijärjestelmä kannustaa pitämään viljelykunnossa myös heikkotuottoisia peltoja, vaikka niitä ei tarvittaisi ruoantuotantoon. Tukijärjestelmä ei ole pääosin huomionnut peltojen päästöjä, vaan pinta-alaperusteiset tuet on maksettu pellon käytöstä aiheutuvista päästöistä riippumatta. Ainoastaan tietyt ympäristökorvauksen toimet on kytketty esimerkiksi talviaikaiseen kasvipeitteisyyteen, mikä suosii nurmia, joilla päästöt ovat pienemmät hehtaaria kohden.

Kivennäispeltojen metsittäminen kasvattaisi hiilensidontaa, mutta tämä johtaisi maataloustukien menettämiseen metsitettävältä alalta. Siten metsitys ei ole maataloustuista riippuvaisella alalla suurelle osalle viljelijöistä mahdollista edes huonotuottoisilla pelloilla. Vaikka osa tiloista voisi vähentää päästöjä pidentämällä turvemaiden nurmikiertoa, nykyisen tukijärjestelmän määräykset estävät käytännössä yli viisivuotiset nurmikierrat.¹¹¹

EU ja Suomi kompensoivat pohjoisista oloista aiheutuvia haittoja maataloudelle maksamalla pinta-alaperustaisten luonnonhaittakorvausten lisäksi tuotantosidonnaisia tukia. Toistaiseksi tuotantosidonnaiset tuet on katsottu tarpeellisiksi, koska markkinahinnat eivät riitä lukuisilla maatalouden tuotantosuunnilla kattamaan tuotantokustannuksia, eivätkä pinta-alaperustaiset tulotuet yksin riitä takaamaan

108 Dupraz & Guyomard 2019. 109 Guastella et al 2018. 110 Kässi et al 2015. 111 Viitala et al 2022.

tuotantoa näillä keskeiseksi katsotuilla tuotantoaloilla.¹¹²

Tuotantosidonnaiset tuet lisäävät tuettavan tuotantomuodon kannattavuutta, mikä luo kannusteen esimerkiksi maidon- ja naudanlihatuotannon jatkamiselle ja laajentamiselle lisäten maatilan kasvihuonepäästöjä. Tukien porrastuksen kasvu pohjoisemmaksi mentäessä ohjaa myös tuotantoa vähempituottoisille alueille. Tämä kasvattaa suhteellisesti kasvihuonepäästöjä tuotettua yksikköä kohden, koska sadot ovat pohjoisessa etelää alhaisempia, tilusrakenne usein hajanaisempi ja esimerkiksi kotieläinrakennusten lämmityksen tarve suurempi. Erityisesti lypsykarjataloutta on siirtynyt pohjoiselle C-tukialueelle 2000-luvun aikana, mikä on kasvattanut merkittävästi maidon ja naudanlihan tuotannon päästöjä, sillä pohjoisella C-alueilla turvemaiden osuus peltoalasta on keskimäärin selvästi suurempi kuin etelän AB-alueella. Koska pohjoisilla alueilla maidon- ja naudanlihatuotanto ovat riippuvaisia tuotantosidonnaisista tuista, tuotantosidonnaiset tuet ylläpitävät turvemaiden viljelyssä pitämistä ja raivaamista, eivätkä tuet sisällä kannusteita päästöjen vähentämiseksi esimerkiksi ojitettujen turvemaiden muuttamiseksi kosteikoiksi.¹¹³

Pinta-alaperusteisten ja tuotantosidonnaisten tukien poisto voisi johtaa kotimaisen tuotannon vähenemiseen, mikä voisi kasvattaa ruoan tuontia ulkomailta. Tämän seurauksena päästöt puolestaan lisääntyisivät Suomen sijaan muualla Euroopassa tai EU:n ulkopuolella. Kokonaispäästövaikutus on siis riippuvainen siitä, korvautuuko poistuvat tuotanto vähäpäästöisemmällä tuotannolla kotimaassa tai ulkomailta.¹¹⁴

5.2. Investointituet eivät kannusta maatalouden rakennemuutokseen

Investointi- ja yritystukien sekä kehitysrahoituksen vaikutus ilmasto- ja ympäristötavoitteisiin on edellä kuvattuja tulo- ja tuotantotukia kaksijakoisempi. Investointitukia myönnetään esimerkiksi tuotantotilojen rakentamiseen, koneiden hankkimiseen, uusiutuvaan energiaan ja ohjelmistojen hankintaan. Investointituet pyrkivät lähtökohtaisesti laajentamaan tuotantoa, jolloin esimerkiksi maaperän päästöt lisääntyvät kasvaneen tuotannon, suurempien tilakokojen ja lisääntyneen raivauksen myötä, mutta toisaalta päästöt myös vähenevät uusien tuotantotapojen omaksumisen myötä.

Koska valtaosa maatalouden päästöistä tulee maaperästä, salaojitusta edistävillä investoinneilla on ylivoimaisesti merkittävimmät ilmastovaikutukset. Salaojitus edistää orgaanisen aineen kerääntymistä maaperään kivennäismailla ja säätösalaojituksella on mahdollista saada erityisen korkeat päästövähennykset hehtaaria kohden nostamalla pohjaveden pintaa turvemaidella. Muita päästöjä vähentäviä investointeja ovat maatilan energiatehokkuuden kasvattaminen, maatalouskoneiden yhteishankinnat, kuivaamoiden rakentaminen sekä riittävän suuret eläinsuojat, sillä sika- ja siipikarjatalouden ympäristöluvut edellyttävät energiatehokkuuden parantamista.¹¹⁵

Nykyisellä CAP-kaudella investointituet ovat lisänneet uusiutuvan energian tuotantokapasiteettia ja vähentäneet siten merkittävästi maatalouden energiankäytön päästöjä.¹¹⁶ Energiankäytöstä aiheutuvat päästöt muodostuvat kuitenkin ainoastaan noin

¹¹² Mahdollinen lähde Lehtonen 2004; Lehtonen & Niemi 2018; Auer ym 2021 (Luken 22 raportista)

¹¹³ Viitala et al 2022, sivu 21: Tuotantosidonnaisten tukien vaikutukset tuotantoon ja kasvihuonepäästöihin.

¹¹⁴ Viitala et al 2022, luku 2.3. Yhteenveto maataloustukien vaikutuksista kasvihuonekaasupäästöihin.

¹¹⁵ Viitala et al 2022, sivut 26-27: Yhteenveto investointituen vaikutuksista kasvihuonekaasupäästöihin.

¹¹⁶ Viitala et al 2022; Helin et al 2025, luku 2.3. Ilmastovaikutusten kannalta keskeiset lyhyen aikavälin muutokset, sivu 22.

6–10 prosenttia kaikista maatalouden päästöistä, joten energiankäytön tehostamisella on rajalliset vaikutukset maatalouden päästöihin. Lisäksi investointituista ja yritystuista valtaosa on käytetty tuotantorakenteen laajentamiseen, mikä kasvattaa tilakokoja ja kannustaa raivaukseen ja siten lisää myös päästöjä. Vaikka investointitukien kokonaisvaikutusta päästöihin ei ole laskettu, on todennäköisempää, että kokonaisuutena investointituet enemmän lisäävät kuin vähentävät päästöjä.¹¹⁷

5.3. Ympäristötuet ovat tehottomia tulotukien jatkeita

Maatalouden tukijärjestelmästä ekojärjestelmätuki, ympäristökorvaukset ja luonnonmukaisen tuotannon tuki ovat EU:n maatalouspolitiikan tärkeimmät instrumentit EU:n ilmasto- ja ympäristötavoitteiden edistämiseksi. Eläinten hyvinvoinnin tuki ei varsinaisesti edistä ilmasto- eikä ympäristötavoitteita, eikä luonnonmukaisen tuotannon tuen ilmastovaikutuksia ole arvioitu. Ekojärjestelmätuet otettiin käyttöön vasta nykyisellä CAP-kaudella, eikä niiden vaikuttavuudesta ole vielä Suomen osalta tarkempaa tietoa.

Sen sijaan ympäristökorvauksen vaikuttavuutta on arvioitu. Edellisen vuosien 2014–2022 CAP-kauden perusteella monivuotiset ympäristönurmet, suojavyöhyke- ja luonnonhoitopeltonurmet sekä ravinteiden tasapainoisen käytön arvioitiin vaikuttavimmiksi ympäristökorvauksella rahoitetuiksi toimiksi.¹¹⁸ Nykyisen CAP-suunnitelman laadinnan yhteydessä vaikuttavimmiksi ilmastotoimiksi arvioitiin vuonna 2023 käyttöönotetut turvemaiden ja kivennäismaiden raivausta rajoittavat GAEC-ehdollisuudet.¹¹⁹ Ehdollisuuksien vaikutus odotettuihin päästövähennyksiin oli melkein 50 prosenttia, minkä jälkeen vaikuttavimpia toimia olivat ympäristökorvauksen suojavyöhykkeet ja turvepeltojen nurmet (22 % odotetuista päästövähennyksestä), maanparannus- ja saneerauskasvit (12 % vähennyksistä) sekä muut toimet (19 %).¹²⁰

Nykyisen CAP-suunnitelman väliarviossa ei ole ollut vielä rajallisen datan vuoksi mahdollista arvioida eri politiikkatoimien kokonaisvaikutusta ilmasto- ja ympäristötavoitteisiin, mutta väliarviossa on arvioitu ilmasto- ja ympäristötavoitteiden etenemistä.¹²¹ Arviossa korostettiin, miten turvemaiden ojitusta, maa-aineksen ottamista ja polttamista sekä kivennäismaiden pysyvän nurmen kyntämistä ja muokkaamista rajoittavat GAEC-vaatimukset ovat vaikuttaneet maankäyttöön Suomessa. Vaikka uuden maatalousmaan raivaus on vähentynyt nykyisellä CAP-kaudella maataloustukien ehdollisuuksien ansiosta, turvemaiden osuus uusista lohkoista on kuitenkin edelleen yli 40 prosenttia.¹²² Lisäksi yksivuotisten kasvien osuus turveilla on pysynyt lähes ennallaan, sekin noin 40 prosentissa turveilla viljeltävistä kasveista.¹²³

Väliarviossa arvioitiin myös CAP-suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden etenemistä. Väliarvion mukaan luonnonhoitonurmet, viherlannoitusnurmet, talviaikaiset kasvipeitteet, tilakohtaiset toimenpiteet ja valumavesien käsittely olivat ylittäneet niille asetetut pinta- alakohtaiset tavoitteet. Sen sijaan kerääjäkasvit, kiertotalouden edistäminen ja luomualan toimenpiteet olivat tavoitealasta 10–25 prosenttia jäljessä. Vaikuttaviksi arvioituista toimista suojavyöhykkeet olivat saavuttaneet 56 prosenttia, kosteikot 45 prosenttia, maanparannuskasvit 20 prosenttia ja turvepeltojen nurmet ainoastaan 10 prosenttia niille asetetuista tavoitealoista.¹²⁴

Väliarvion perusteella voidaankin todeta, että nykyisellään maataloustuet eivät

117 Luke 22 raportti; MMM Väliarportti 25, luku 2.3 Ilmastovaikutusten kannalta keskeiset lyhyen aikavälin muutokset, sivu 22. **118** Viitala et al 2022, luku 2.2.2 Ympäristökorvaus. **119** MMM 2021b. **120** MMM 2021c. **121** Helin et al 2025. **122** Helin et al 2025, luku 3.4. Maatalousmaan käyttöönotto. **123** Helin et al 2025, luku 3.5. Yksivuotisten kasvien viljely turvepelloilla. **124** Helin et al 2025, sivu 97.

ole riittävän kannustavia Suomen maataloudelle asettamien kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Vaikka viimeisin CAP-uudistus siirsi toimivaltaa jäsenmaille, nykyisen CAP-kauden väliarviossa on todettu Suomen jättäneen uuden mallin tarjoaman liikkumavaran käyttämättä ja valittujen toimenpiteiden olleen pääosin samoja kuin edellisellä CAP-kaudella.¹²⁵ Lisäksi Suomessa ympäristökorvausten ehdot on laadittu niin löysiksi, että tukien piirissä on peräti 90 prosenttia viljelijöistä.¹²⁶ Suomen tapa käyttää ympäristökorvauksia viittaakin siihen, että kyseessä on ennemminkin luonnonhaittakorvauksen jatkeena käytettävä tulotuki kuin varsinainen maatalouden ilmasto- ja ympäristötavoitteita edistävä tukimuoto.¹²⁷ Tämä viittaa siihen, että Suomen maatalouspolitiikkaa ohjaa edelleen enemmän tuotanto- ja tulotavoitteet kuin ilmasto- ja ympäristötavoitteet.

Ekojärjestelmätukien ja ympäristökorvausten vaikuttavuutta on arvioitu myös yleisemmin Euroopan tasolla. Koska ekojärjestelmätuet ja ympäristökorvaukset ovat jäsenmaille pakollisia, mutta viljelijöille vapaaehtoisia, näiden tukien vaikuttavuus on oleellisesti kiinni siitä, kuinka jäsenmaat soveltavat niitä kansallisissa CAP-suunnitelmissa. Jotta tuet olisivat ilmasto- ja ympäristötavoitteiden kannalta vaikuttavia, mahdollisimman monen viljelijän olisi osallistuttava niihin ja niiden ehtojen olisi oltava tiukat. Toisaalta mitä helpommaksi jäsenmaat tekevät näiden tukien piiriin pääsemisen, sitä pienemmäksi niiden ympäristövaikutus jää. Jäsenmaiden onkin todettu soveltaneen ekojärjestelmätukia ja ympäristökorvauksia moninaisesti, eikä ehdollisuutta olla merkittävästi kiristetty minimivaatimuksista.¹²⁸ Euroopan tilintarkastustuomioistuimen mukaan ekojärjestelmätukiin on sisällytetty jo olemassa olevia viljelyskäytäntöjä, minkä lisäksi päällekkäisyyden vuoksi samoista toimista on voinut saada myös ympäristötukia.¹²⁹

Ekojärjestelmätuelle on asetettu EU:n tasolla 25 prosentin tavoite I pilarin mukaisista tuista ja ympäristökorvauksille 35 prosentin tavoite II pilarin tuista. EU-maiden CAP-suunnitelmista on kuitenkin todettu puuttuvan riittävä rahoitus luontokadon pysäyttämiseksi ja päästöjen vähentämiseksi, eivätkä niiden ilmasto- ja ympäristötoimien kunnianhimo vastaa EU:n ilmasto- ja ympäristötavoitteita.¹³⁰ Nykyisissä CAP-suunnitelmissa omaksutut ilmasto- ja ympäristötoimien tuloksellisuuden mittarit (niin sanottu interventiologiikka) on lisäksi todettu epätasomallisiksi, minkä lisäksi niiden seuranta-, raportointi-, arviointi- ja varsinkin sanktiointimenettelyt ovat sekä EU:n että jäsenvaltioiden tasolla todettu riittämättömiksi.¹³¹

125 Helin et al 2025, sivu 14. **126** Dupraz & Guyomard 2019, s. 20. **127** Ks. myös VTV 2008. **128** Runge et al 2022. **129** Euroopan tilintarkastustuomioistuin 2024. **130** EBB 2022. **131** Guyomard et al 2023; Darvas ja Sekut 2026.

5.4. Komission suunnittelema maatalousuudistus syventää ongelmia

Komission esittämän tulevan rahoituskehityksen uudistuksen tarkoituksena on joustavoittaa EU:n rahanjakoa, jotta se voisi reagoida nopeammin erilaisiin ja jatkuviin kriiseihin. Elpymisrahaston kokemusten perusteella komission ja jäsenmaiden välisiin neuvotteluihin siirtymisen seurauksena on kuitenkin ollut komission harkintavallan lisääntyminen EU:n rahanjaossa, avoimuuden merkittävä vähentyminen, toimivaltarajojen hämärtyminen sekä yhteisen edun edistämisen sijaan jäsenmaiden kansallisten ja kulloistenkin hallitusten poliittisten prioriteettien korostuminen.¹³²

Seuraavan budjetin yhteyteen suunnitellun maatalousuudistuksen tarkoituksena on jatkaa vuoden 2021 CAP-uudistusta, jossa lisättiin jäsenmaiden harkintavallaa EU:n asettamien maatalouden tavoitteiden soveltamisessa kansallisella tasolla. Komission esittämän CAP-uudistuksen keskeisenä motiivina näyttää olevan jäsenmaiden poliittisen omistajuuden kasvattaminen. Tätä kautta toiveena on EU:n resurssien tehokkaampi käyttö ja siten myös suurempi maataloustukien tuloksellisuus. Riskinä kuitenkin on, että lopputulos on päinvastainen. Komissio ei ehdotuksessaan puutu siihen, että EU:n ilmasto- ja ympäristöpolitiikka on nykyisellään monimutkainen kokonaisuus, josta ei ole johdettavissa velvoittavia maatalouden ympäristötavoitteita jäsenmaille. Lisäksi uuden ohjausmallin interventio- ja ympäristöpolitiikka antaa jäsenmaille erityisen paljon tulkinvaraa valittujen toimien vaikutusten arvioinnissa, mikä pahimmillaan tarkoittaa vaikutusten seuraamisen sijaan valittuihin toimiin liittyvien prosessien seuraamista.

Tämän seurauksena mikään ei takaa, että EU:n ja jäsenmaiden maataloudelle asettamat ilmasto- ja ympäristötavoitteet ja niiden saavuttamiseksi valitut toimet olisivat keskenään johdonmukaisia. Tätä havainnollistaa se, että vaikka Suomi on asettanut maataloudelle 29 prosentin päästövähennystavoitteen vuoteen 2035 mennessä, nykyisen CAP-suunnitelman arvioidut päästövähennykset jäävät arvioiden mukaan 5,5 prosenttiin. Kun komissio huomautti ympäristötavoitteiden merkityksestä, Maa- ja metsätalousministeriö vastasi komissiolle, että EU-lainsäädäntö ei velvoita Suomea asettamaan määrällisiä tavoitteita Euroopan vihreälle siirtymälle.¹³³ Ilman ilmasto- ja ympäristötavoitteiden velvoittavuuden lisäämistä jäsenmaiden ehdotetun suuremman harkintavallan ilmeisenä riskinä ovatkin maatalouden ilmasto- ja ympäristötoimien kunnianhimon lasku, EU:n maatalouspolitiikan pirstaloituminen sekä molempien rahoituksen merkittävä väheneminen muiden poliittisten prioriteettien seurauksena.

Vaikka komission esitys ei välttämättä tarkoittaisi maatalouden rahoituksen vähenemistä, esitykset seuraavasta rahoituskehityksestä ja CAP-uudistuksesta viittaavat ilmasto- ja ympäristötoimien rahoituksen vähenemiseen. Komissio esittää EU:n keskeisen luonnon monimuotoisuutta edistävän LIFE-tukivälineen lakkauttamista sekä ekojärjestelmätukien ja ympäristökorvausten nykyisten 25 prosentin ja 35 prosentin miniosuuksien korvaamista jäsenmaiden vapaaehtoisilla maatalouden ilmasto- ja ympäristötoimilla (AECA). Euroopan parlamentti ja useat ympäristöjärjestöt ovat varoittaneet, että komission esitys ei kannusta pitämään maatalouden ilmasto- ja ympäristörahoitusta edes nykyisellä tasolla vaan pikemminkin alentamaan sitä jäsenmaiden kilpailukyvyyn nimissä.¹³⁴

Sen sijaan komissio on esittänyt koko seuraavalle rahoituskehitykselle 35 prosentin suuruisia tavoitteita ilmasto- ja ympäristötoimiin. Tämän niin sanotun

¹³² Leino-Sandberg 2026. ¹³³ Helin et al 2025. ¹³⁴ Šajn 2025. ¹³⁵ Darvas & Sekut, 2025.

“budjetin vihertämisen” eli ilmasto- ja ympäristötavoitteille asetettujen numeeristen rahoitustavoitteiden on todettu perustuvan kuitenkin liiaksi toimien tosiasiallisten vaikutusarvioiden sijaan poliittisiin toiveisiin ja haitallisten vaikutusten sivuuttamiseen. Voidaan siis puhua enemmänkin viherpesusta.¹³⁵ Yleisesti komission esitys seuraavasta budjetista ja CAP-uudistuksesta vaarantaa Euroopan vihreän siirtymän sekä maatalouden ilmasto- ja ympäristötavoitteiden jo nykyiselläänkin varsin heikon uskottavuuden.

6. Maataloustukien uudistaminen

6.1. Oikeudenmukaisen maatalouspolitiikan periaatteet

TÄSSÄ LUVUSSA esitän suosituksia maataloustukien uudistamiseksi EU:n ja Suomen tasolla, jotta ne ohjaisivat sitovien ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamiseen. Uudistusten periaatteet ovat samat niin EU-tasolla kuin kansallisesti (luvut 6.2., 6.3 & 6.4). Tukien uudistamisen ohella saastuttaja maksaa -periaatetta ja maatalouden oikeudenmukaista siirtymää tulisi edistää maksuilla, veroilla ja muilla politiikkatoimilla (luku 6.5).

1. Maataloudelle olisi asetettava selkeät mitattavissa olevat ilmasto- ja ympäristötavoitteet, jotta tuet voidaan perustaa näihin tavoitteisiin. (luku 6.2.)
2. Maataloustukien tulisi olla nykyistä laajemmin ehdollisia, jotta ne ohjaavat kestäväan maanviljelyyn. (luku 6.3.)
3. Ympäristöperusteisten maataloustukien osuutta tulisi kasvattaa. Samalla ympäristöperusteisia tukia tulisi uudistaa tehokkaammiksi, jotta ne ohjaavat paremmin ilmastotavoitteisiin. Se onnistuu muun muassa muuttamalla nykyisiä pinta-ala- ja tuotantosidonnaisia tukia tulosperusteisemmiksi. (luku 6.4.)

Näiden tavoitteiden edistäminen edellyttää nykyistä parempaa koordinaatiota viranomaisten ja poliitikkojen välillä. Se vaatii toimialan tuntemusta ja pitkäjänteistä suunnittelua. Tätä varten maatalouden siirtymän suunnittelua varten tarvittaisiin esimerkiksi valtioneuvoston kansliaan tai maa- ja metsätalousministeriöön vastuutaho, joka ottaisi niin toimialan, eduskuntapuolueet, muut viranomaiset kuin kansalaisjärjestötkin mukaan suunnitteluun. Samalla tarvittaisiin kykyä reagoida muutoksiin, jos esimerkiksi ympäristön tilasta saadaan uutta tietoa tai tavoitteista ollaan jäämässä jälkeen. Tätä varten maataloustukien muuttaminen tulisi kytkeä osaksi talouspolitiikan keskeisiä prosesseja eli hallitusohjelman, julkisen talouden suunnitelman ja budjetin valmistelua. Näiden yhteydessä olisi mahdollista tarvittaessa säätää tukia vastaamaan paremmin niiden tavoitteita.

Siirtymän on oltava oikeudenmukainen koko toimialan kannalta. Siksi siirtymässä on varmistettava maatalouden riittävä kannattavuus sekä tukijärjestelmän ennustettavuus, jotta maatalousyrittäjillä on todelliset mahdollisuudet investoida kestävämpiin tuotantotapoihin ja hankkia elinkeinotoiminnan muutoksen vaatima tietotaito. Muutoksen mahdolliset kustannukset eivät saa jäädä yksin maatalouden harjoittajien vastuulle vaan vaikutuksia on tarvittaessa tasattavat julkisin toimin. Maatalousyrittäjien näkökulma on otettava huomioon siirtymän suunnittelussa samalla huomioiden, että muutos on välttämätön ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi. Ympäristöstä huolehtiminen on viime kädessä edellytys menestyvälle elinkeinotoiminnalle ja se koskee erityisesti luonnosta riippuvaista maataloutta.

Riskinä on, että Suomen vaalien ja EU:n rahoituskehyyksen verrattain lyhyiden 4–7 vuoden kierron seurauksena poliittisten prioriteettien muuttuminen voi estää pitkäjänteisen maatalouden ilmastopolitiikan harjoittamisen. Maatalouden oikeudenmukainen siirtymä edellyttääkin monitasoista poliittista sopimista sekä suunnittelua.

Maatalouden oikeudenmukaiseen siirtymään voidaan ottaa mallia Tanskasta, jossa hallitus, maataloussektori ja ympäristöjärjestöt sopivat kolmikantaisesti maatalouden päästöjen vähentämisestä, luonnon moninaisuuden parantamisesta ja metsien määrän lisäämisestä. Tanska päätti ottaa ensimmäisenä maana käyttöön maatalouden päästöveron vuodesta 2030 alkaen.¹³⁶ Verotuotot käytetään maatalouden tukemiseen siirtymässä, minkä lisäksi päätettiin perustaa reilun 5 miljardin euron suuruinen rahasto edistämään maankäyttöhankkeita, kuten metsittämistä, ennallistamista ja strategisia maahankintoja. Tanska päätti perustaa myös vihreän kolmikantaministeriön valvomaan sopimuksen toteutusta ja etenemistä.

6.2. Maataloudelle on asetettava selkeät ilmasto- ja ympäristötavoitteet

- Maataloudelle on asetettava nykyistä tarkemmat velvoittavat ja mitattavissa olevat päästö- ja luonnonsuojelutavoitteet.
- Maataloustukien ilmasto- ja ympäristövaikutuksia on mitattava nykyistä tarkemmin.

Komission esityksen mukaan 35 prosenttia seuraavasta vuosien 2028–2034 rahoituskehyyksestä ja 43 prosenttia kumppanuusrahastojen varoista tulisi käyttää unionin ilmasto- ja ympäristötavoitteiden edistämiseen. Ongelmana on, että EU:n ilmasto- ja ympäristötavoitteet ovat yleistasoisia eikä maataloustukia ole sidottu näiden tavoitteiden saavuttamiseen. Maataloustuet eivät tällä hetkellä ylipäättäen kannusta riittävässä määrin rakennemuutokseen, koska suurin osa tuista on peltopinta-alaan tai tuotantoeläinten määrään perustuvia tulotukia.

Maatalouden tavoitteita sekä tukimuotoja olisikin uudistettava, jotta ne ohjaisivat konkreettisemmin myös tukien ja muiden ohjauskeinojen muutoksia. Maatalouden ympäristö- ja ilmastotavoitteet tulisi asettaa huomattavasti nykyistä tarkemmalla tasolla, jotta niiden edistymistä olisi helpompi seurata. Ilmastotavoitteita voisivat olla esimerkiksi maatalouden nettopäästöjen vähentäminen sekä maaperän hiilivaraston säilyttäminen ja kasvattaminen. Ympäristötavoitteita voisivat puolestaan olla ravinnehuuhtoumien pienentäminen, monimuotoisuuden lisääminen, hyönteisbiodiversiteetin elpyminen ja kasvien yhteytystuotanto.¹³⁷

Maatalouspolitiikan ympäristövaikutusarviointia on kehitettävä, jotta näiden tavoitteiden saavuttamista voidaan seurata ja uudistaa tukia edistämään tehokkaammin niiden saavuttamista. Vaikutusten arvioinnissa voitaisiin hyödyntää nykyistä enemmän esimerkiksi satelliittiseurantaan perustuvia työkaluja. Tulosperusteisten päästövähennys- ja hiilensidontatukien monitorointi voisi perustua esimerkiksi Ilmatieteen laitoksen Carbon Action -hankkeessa kehitettyyn todentamisjärjestelmään, jossa satelliittidatan perusteella voidaan laskea päivittäinen yhteytystuotanto.¹³⁸ Tarkempi päästövaikutusten arviointi edellyttää myös tarkempaa tilakohtaista dataa esimerkiksi energian käytöstä,

¹³⁶ State of Green 2024; Searchinger & Waite 2024. ¹³⁷ EARA 2024 & Euroopan komissio 2024b & Arovuori ja Joona 2026. ¹³⁸ Ilmatieteen laitos 2025.

investointien vaikutuksista ja turvemaiden luokittelusta. Ottamalla huomioon pellolta korjattu sato, sinne viety orgaaninen aines ja orgaanisen aineksen hajoaminen maassa voidaan laskea pellon hiilivaraston muutos. Tämä mahdollistaisi maanviljelijän pääsyn hiilimarkkinoille sekä tuotannon tarkan hiilijalanjäljen laskemisen. Kattavampi tietoaaineisto mahdollistaa paitsi tukien kohdentamisen todettujen ilmasto- ja ympäristövaikutusten perusteella, mutta myös nykyistä tiukemman sanktioinnin ja tukien menettämisen valittujen toimien epäonnistuessa.

6.3. Maataloustukien ehdollisuutta on lisättävä

- Kaikille maatalouksille tulee asettaa ympäristöperusteisia vähimmäisehtoja, jolloin ympäristölle ilmeisen haitallinen toiminta rajataan tukien ulkopuolelle. Ehtoja ja niiden kattavuutta tulee kiristää asteittain. Suomessa esimerkiksi paljon päästöjä aiheuttavat turvepellot tulisi rajata ennen pitkää tukien ulkopuolelle
- Tukien ehdot tulee myös eriyttää niin, että maaperän päästöjen vähentämiseen ja hiilensidontaan veloitetaan erikseen.
- Ehtojen toteutumisen valvontaa tulee parantaa.

Maataloustukien ehdollisuudesta tulisi tehdä keskeinen EU:n ilmasto- ja ympäristöpolitiikan väline. Periaatetta tulisi vahvistaa myös kansallisten tukien osalta. Koska ehdollisuus koskee kaikkia tuensaajia, riittävät minimivaatimukset ohjaavat päästöjen vähentämiseen ja hiilinielujen vahvistamiseen sekä estävät kaikkein haitallisimpien käytäntöjen jatkamisen. Komission esitys CAP-uudistuksesta mahdollistaa ehdollisuuden kiristämisen kansallisella tasolla, sillä sen mukaan uudessa vastuullisen tilanhoidon ohjelmassa jäsenmaat saisivat aiempaa enemmän vastuuta ympäristön, eläinten hyvinvoinnin ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vaatimusten soveltamisessa erityisesti maaperän, nurmien ja vesistöjen suojelemiseksi. Suomen tulee käyttää tätä mahdollisuutta maatalouspolitiikan suunnan muuttamiseksi.

Maatalouksille asetettavia ehtoja tulee myös kiristää asteittain ja pyrkiä rajaamaan ympäristölle haitallinen toiminta maataloustukien ulkopuolelle.¹³⁹ Näin pinta-alaperusteisten viljelytukien määrä kasvaisi hiiltä sitoville viljelysmuodoilla ja toisaalta tukia vähennettäisiin runsaasti päästöjä aiheuttavalle maankäytölle. Esimerkiksi paljon päästöjä aiheuttavat turvepellot tulisi ennen pitkää rajata maataloustukien ulkopuolelle. Muutosten olisi oltava ennustettavia, sillä pelkkä tieto haitallisten viljelysmuotojen tukien vähenemisestä ohjaisi viljelijöitä automaattisesti omaksumaan kestävämpiä käytäntöjä. Ehdollisuuden kiristämisen lisäksi nykyisten vaatimusten valvontaa olisi tehostettava niin kansallisesti kuin EU-tasolla. Jo nykyisen sääntelyn paremmalla valvonnalla voitaisiin puuttua esimerkiksi torjunta-aineiden, ravinteiden ja lannanlevittämisen tarpeettomaan ja säädösten vastaiseen käyttöön. Sanktioita tulisi suhteuttaa tarkemmin ympäristöhaittoihin, sillä sanktiot eivät ole tällä hetkellä suhteessa rikkomuksista aiheutuviin ympäristöhaittoihin. Saksassa voi esimerkiksi saada jopa 150 000 euron sakot säädösten vastaisesta lannanlevittämisestä.¹⁴⁰

139 Lehtonen et al 2022, luku 4.1. "Keskeisimmät puutteet maatalouden politiikkaohjauksessa ilmastovaikutusten kannalta" sekä 4.5. "Maan hiilen säilyttäminen osaksi vaadittavaa hyvää viljelykäytäntöä".
Guyomard et al 2023, sivut 22-23. **140** Bockholt 2024.

6.4. Maatalouden ympäristöperusteisten tukien osuutta on kasvatettava ja niitä on kohdennettava tehokkaammin

- Pinta-alaan ja tuotantoeläinten määrään perustuvien tukien osuutta tulee alentaa suunnitelmallisesti ja ennakoitavasti. Samalla tulosperusteisten ja muiden ympäristöperusteisten maataloutta uudistavien tukien osuutta tulee kasvattaa. Ensi vaiheessa Suomen tavoitteena voisi olla tulosperusteisten tukien osuuden kasvattaminen 35 prosenttiin maataloustuista.
- Ympäristöperusteis on kohdennettava tehokkaimpiin toimiin, erityisesti turvepeltojen päästöjen vähentämiseen sekä jyrkkien peltojen viljelyn vähentämiseen.
- Suomeen tulisi luoda alueelliset maankäyttösuunnitelmat viljelijöiden ja viranomaisten yhteistyössä.

Tulosperusteisuuden lisääminen

Nykyisellään ympäristötuet eivät kannusta viljelijöitä tekemään minimiehtoja kunnianhimoisempia ilmasto- ja ympäristötoimia. Maataloustukia tulisi uudistaa rakennemuutokseen kannustaviksi tarkempien ilmasto- ja ympäristötavoitteiden (luku 6.2) pohjalta. Maatalouden suorien tukien jakoperusteita olisi uudistettava niin, että tukia maksettaisiin pinta-alaperusteisten ja tuotantosidonnaisten tulotukien sijaan kasvavassa määrin maatalouden ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamisen perusteella.

Näitä tulosperusteisia tukia maksettaisiin päästövähennyksiin ja monimuotoisuuden lisäämiseen liittyvien tavoitteiden saavuttamisesta sekä näissä toimissa tapahtuvasta vuosittaisesta kehityksestä. Maataloustuottajat voisivat valita osaamisensa, tilansa ja alueensa näkökulmasta tarkoituksenmukaisimmat toimenpiteet, mikä loisi kannusteen oman maataloustuotannon kehittämiseen, uusien viljelysmenetelmien hyödyntämiseen sekä tuotannon monipuolistamiseen. Kyseessä olisi merkittävä periaatteellinen muutos maatalouden nykyisessä tukipolitiikassa, jossa tuet perustuvat pinta-aloihin, tuotantoeläinten määrään tai ympäristötoimien aiheuttamien kustannusten ja tulonmenetysten korvaamiseen. Periaatteellinen muutos kannustaisi parantamaan tuotannon resurssitehokkuutta, maan kasvukuntoa, maaperän hiilivarastoa, monimuotoisuutta sekä vähentämään ravinnehuuhtoumia vesistöihin. Viime aikoina esimerkiksi OECD ja Euroopan komissio ovat kannustaneet siirtymään tulosperusteisiin tukiin.¹⁴¹

Tulosperusteisia maataloustukia on tutkittu paljon ja niitä on ollut käytössä esimerkiksi Itävallassa, Ranskassa, Saksassa, Irlannissa, Puolassa, Sloveniassa, Portugalissa ja Espanjassa maatalousympäristön monimuotoisuuteen liittyen.¹⁴² Maatalouden päästövähennyksiin tai hiilensidontaan liittyen tulosperusteisia malleja ei kuitenkaan vielä ole ollut käytössä, joten mallia tulisi edistää pilottihankkeilla. Euroopan uudistavan viljelyn järjestö EARA on esimerkiksi esittänyt, että nykyiset I pilarin mukaiset pinta-alaperusteiset ja tuotantosidonnaiset suorat tuet muutettaisiin kokonaan tulosperusteisiksi.¹⁴³ Koska maatalouden kannattavuus, tuotannon ylläpitäminen ja tukijärjestelmien ennakoitavuus edellyttävät kuitenkin tulotukia myös jatkossa, Suomi

¹⁴¹ OECD 2024; Euroopan komissio 2026e. ¹⁴² EU CAP Network 2024; Burton & Schwartz 2013 & Bartkowski et al 2021. ¹⁴³ EARA 2024.

voisi komission seuraavaa budjettia koskevan ympäristötavoitteen perusteella vaatia maatalouden suoriin tukiin pilottihankkeena 35 prosentin osuutta, joka maksettaisiin tulosperusteisesti.

Ympäristötukien tehokkaampi kohdentaminen

Komission esityksessä nykyisen I pilarin ekojärjestelmätukien ja II pilarin ympäristökorvauksien yhdistämisessä uudeksi ympäristötukien kokonaisuudeksi jäsenmaat saisivat aiempaa enemmän vapauksia maatalouden tukemisessa. Komission ehdotus mahdollistaa siis ympäristötukien uudistamisen. Tärkeintä olisi uudistaa niiden jakoperusteita niin että ympäristötuet voitaisiin kohdistaa sellaisiin toimiin, joilla olisi suurin vaikutus päästöjen vähentämiseen.

Ympäristökorvausta tulisi kohdistaa esimerkiksi peltolohkojen aiheuttaman vesistökuormituksen vähentämiseen. Nykyisellään ympäristökorvausta maksetaan pinta-alaperusteisesti huomioimatta peltolohkon kaltevuutta, vaikka jyrkimpien lohkojen aiheuttama kuormitus on moninkertainen verrattuna tasaisiin ja tasaisten peltojen kuormitus on puolestaan niin vähäistä, etteivät ne tarvitse suojakaistoja tai muita peitteitä. Ympäristötukia tulisikin kohdistaa eniten kuormitusta aiheuttaville pelloille esimerkiksi niin, että suojakaistan leveys ja kaistasta maksettava korvaus riippuisivat pellon kaltevuudesta. Tuen lähtökohtana tulisi olla kaikkien jyrkimpien ja eniten kuormittavien peltojen muuttaminen suojavyöhykkeiksi. Nämä pellot sijaitsevat pääasiassa Etelä-Suomessa ja ovat eroosioherkkiä savimaita. Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) arvioi vuonna 2008, että toimenpiteellä voitaisiin saavuttaa maatalouden kokonaisfosforikuorman väheneminen viidenneksellä.¹⁴⁴ Tuolloin VTV arvioi, että toimenpide aiheuttaisi viljelijöille riippuen viljan hinnasta 25–85 miljoonan suuruiset tulonmenetykset, minkä lisäksi kesantopeltojen ylläpito aiheuttaisi noin 7 miljoonan kustannukset. Toimi edellyttäisi peltolohkojen kuormituspotentiaalin arvioimista sekä tilakohtaisten räätälöityjen toimenpiteiden suunnittelua, joka VTT:n mukaan maksaisi kertaluontoisesti noin 16 miljoonaa euroa.

Suomessa maatalouden ylivoimaisesti suurin päästövähennyspotentiaali liittyy kuitenkin turvemaihin. Niiden päästöjä voitaisiin maltillistenkin arvioiden mukaan vähentää jopa 28 prosentilla vuoteen 2050 mennessä ilman, että kotimaista ruoantuotantoa vähennetään.¹⁴⁵ Kestävät muutokset väestön ruokailutottumuksissa mahdollistaisivat tätäkin suuremmat vähennykset.

Ennallistamisen ohella turvepeltojen päästöjä voidaan vähentää nostamalla pohjaveden pintaa vettämällä eli patoamalla ja tukkimalla ojia. Lisäksi turvepelloilla tulee siirtyä yksivuotisten kasvien viljelystä monivuotisiin kasveihin ja pysyviin nurmiin. Vettä voidaan harjoittaa erityisesti Etelä-Suomessa, jossa turvepeltoja käytetään viljelyyn ja jossa turvepeltojen alat ovat keskimäärin vähäisempiä. Vettä ei ole sen sijaan laajassa mitassa mielekäästä Pohjois-Pohjanmaalla, Kainuussa, Lapissa ja Pohjois-Karjalassa, joissa on peräti 64 prosenttia Suomen turvepelloista ja kotieläintilat ovat muuta Suomea riippuvaisempia turvepelloista. Vettä näillä alueilla tulee kehittää sääätösalojitusta, joka nostaa pohjaveden pintaa, vähentää päästöjä ilman ja vesistöihin, mutta pitää pellot viljelykelpoisina.

¹⁴⁴ VTV 2008. ¹⁴⁵ Lehtonen et al 2024, Lehtonen et al 2024b & Helin et al 2025.

Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan vettäminen ja säätösalaajitus edellyttäisivät vajaan 260 miljoonan euron investointeja vuoteen 2050 mennessä, eli noin 10 miljoonaa vuodessa.¹⁴⁶ Lisäksi kosteikkojen hoito, säätösalaajituksen huolto ja rehun laadun ja hehtaarisadon heikkeneminen aiheuttavat kustannuksia, minkä lisäksi yksivuotisten kasvien viljelyn korvaamisesta monivuotisilla aiheutuu tilakohtaisia tulonmenetyksiä. Arvioiden mukaan nämä kustannukset ja tulonmenetykset olisivat keskimäärin 35 miljoonaa vuodessa, nousten alkuvaiheen vajaan 20 miljoonasta loppua kohden vajaaseen 50 miljoonaan.

Nykyisellä CAP-kaudella pelkästään ympäristökorvaukset ovat 200 miljoonaa vuodessa, joten vaikka edellä mainitut summat ovat suuria, ympäristökorvaukset riittäisivät jyrkkien peltolohkojen muuttamiseen suojavyöhykkeiksi sekä vettäminen ja säätösalaajituksen edellyttämiin investointeihin sekä muihin turvepeltoista luopumisen aiheuttamiin kustannuksiin ja tulonmenetyksiin.

Ongelmana on, että turvepeltojen päästövähennykset alkavat näkyä hitaammin kuin mitä Suomen kansalliset ja EU-tason päästövähennysvelvoitteet edellyttävät. Riittävän rahoituksen lisäksi turvemaiden muutostöiden aloittaminen edellyttääkin yhteistyötä viljelijöiden ja viranomaisten kanssa alueellisen maankäyttösuunnitelman muodostamiseksi. Niissä tulisi sopia missä ja miten pohjaveden pintaa tulisi ja olisi mahdollista nostaa seuraavien vuosikymmenten aikana. Tällaisen näkemyksen muodostaminen edellyttää laaja-alaista yhteistyötä kunnallisen ja aluetason maankäytön ja vesialuesuunnittelun kanssa, jotta turvemaiden pohjavedenpinnan nostolle löydetään sopivat paikat ja tiedetään laajemmin, miten toimenpiteet vaikuttavat lähiympäristön peltojen ja muiden maiden pohjaveden pinnan tasoon. Tällaisen yhteistyön aloittaminen on tärkeää, sillä todennäköisesti myös EU:n ennallistamisasetus edellyttää vastaavanlaista suunnittelutyötä.

6.5. Verotuksen uudistaminen ja muut maataloustukia täydentävät toimet maatalouden oikeudenmukaisen siirtymän edistämiseksi

- Maatalouden päästöille on saatava hinta ensin esimerkiksi hiilimaksun tai -veron muodossa. Pidemmällä aikavälillä maatalous pitäisi pyrkiä sisällyttämään EU:n päästökaupan piiriin.
- Ympäristön kannalta kestävä maatalous tulisi varmistaa tukia täydentävillä toimilla. Kestävää maankäyttöä voitaisiin tukea esimerkiksi maankäytön muutosmaksun ja maankäyttöön perustuvan niin kutsutun kestävän kehityksen kiinteistöveron avulla.
- Kestävää maataloustuotantoa ja kulutusta voitaisiin edistää myös uudella maatalouden puhtaiden investointien verohyvityksellä sekä ympäristöperusteisella kulutusverotuksella tai tuotantoverotuksella.

¹⁴⁶ Lehtonen et al 2024, luku 4.6. Alustavia kustannusarvioita turvepeltojen käytön muutoksista muutospoluissa.

Maatalouden päästöille hinta

EU:n päästökauppajärjestelmän asettama hinta päästöille sekä päästöperusteinen energiaverotus ovat johtaneet päästöjen laskuun energiantuotannossa, teollisuudessa, lentoliikenteessä ja kauppamerenkulussa. Koska päästökauppa kannustaa sen piirissä olevilla toimialoilla omaksumaan vähäpäästöisempiä tuotantomuotoja, myös maatalous tulisi ennen pitkää saada päästökaupan piiriin.

Sitä ennen Suomen tulisi asettaa maatalouden päästöille hinta esimerkiksi erillisen hiiliveron muodossa. Tanska päätti kolmikantaisen yhteistyön perusteella vuonna 2024 ensimmäisenä valtiona maailmassa maatalouden ilmastoverosta, joka astuisi voimaan vuonna 2030.¹⁴⁷ Vero koskee maatalouden kotieläintuotantoa, turvemaita, kalkitusta ja fluorattuja kasvihuonekaasuja. Vero olisi ensivaiheessa 40 euroa hiilidioksiditonnilta ja kasvaisi sataan euroon vuonna 2035. Veroa on kuitenkin kritisoitu sen 60 prosentin suuruisen perusvähennyksen vuoksi, joka laskee merkittävästi päätöksen vaikuttavuutta.¹⁴⁸

Maankäytön muutosmaksu

Peltojen raivaamisesta aiheutuvia luonnonhaittoja voitaisiin vähentää edelleen perimällä niin kutsuttua maankäytön muutosmaksua. Maksun tarkoituksena on saattaa haitallisesta maankäytöstä aiheutuvat ulkoiskustannukset osaksi maanomistajan päätöksentekoa. Jos maksun taso vastaisi haittojen suuruutta, se kannustaisi vähentämään ja välttämään haitallista maankäyttöä. Maksu olisi tehokas keino erityisesti pellonraivauksesta aiheutuvien ilmastohaittojen hillintään, mikäli sen suuruudessa huomioidaan ja turve- ja kivennäismaiden välinen ero haitoissa.¹⁴⁹

Kestävän kehityksen kiinteistövero

Maankäytön muutosmaksua voidaan täydentää uudistamalla kiinteistöverotusta. Niin kutsuttua kestävän kehityksen kiinteistöveroa perittäisiin maankäytön ympäristövaikutuksen mukaan. Vero olisi korkeampi, jos maa-alan luontoa raivataan tai peltoa käytetään esimerkiksi ainoastaan tukien saamiseen. Vastaavasti vero olisi matalampi, jos maanomistaja toteuttaisi luonnonhoito- tai ennallistamistoimia. Kestävän kehityksen kiinteistövero voisi olla jopa negatiivinen, jos maa-alue suojellaan.

Koska tällä hetkellä maa- ja metsätalousmaa on kokonaan vapautettu kiinteistöverosta, tämänkaltainen pienikin vero ohjaisi kestävämpiin maankäytön tapoihin. Jos peltomaalta perittäisiin esimerkiksi pientä kiinteistöveroa, josta pääsisi eroon metsittämällä tai muuten ennallistamalla pellon, toimisi vero kannustimena välttää raivausta ja vähentää turvepeltojen käyttöä. Jotta vero ei rasittaisi maatalouden jo ennestään matalaa kannattavuutta, sen tuotto voitaisiin ohjata maataloutta hyödyttäviin toimiin.¹⁵⁰

Kestävän kehityksen kiinteistöveron tai maankäytön muutosmaksun ei tarvitse johtaa maatalouden suurempiin kustannuksiin. Niiden tuottoja voitaisiin palauttaa toimialalle esimerkiksi suojelukorvausten tai investointitukien avulla, kuten Tanskassa on tehty. Tuotot voitaisiin käyttää myös paikallisesti esimerkiksi saman kunnan alueella heikennettyjen luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen kunnostamiseen ja suojeluun.

¹⁴⁷ State of Green 2024. ¹⁴⁸ Bøgh Sørensen 2024. ¹⁴⁹ Korhonen 2025, luku: Maankäytön muutosmaksu ja muut luontohaittamaksut. ¹⁵⁰ Korhonen 2025, luku: Kestävän kehityksen kiinteistövero.

Ympäristöperusteinen kulutusverotus

Näiden lisäksi tulisi luoda kannustimia kestäväan kulutukseen, sillä se lisäisi myös vähäpäästöisen maatalouden kannattavuutta. Esimerkiksi lihansyönnin vähentäminen ja ruokavalion muutos kasvis- ja kalapainotteisemmaksi auttaisi vähentämään painetta raivata uusia peltoja. Nykyisin päästöverotus vaikuttaa kuluttamiseen kuitenkin lähinnä

liikenteessä, jossa energiaa ja autoilua verotetaan hiilipäästöjen ja energiasisällön mukaan. Muille kulutuksen sektoreilla ympäristövaikutus huomioidaan vain osittain ja epäsuorasti energiaverotuksen kautta.

Ongelma voitaisiin ratkaista luomalla uusi ympäristöperusteinen kulutusvero muille sektoreille. Ensi vaiheessa se voitaisiin toteuttaa elintarvikkeissa, mikä ohjaisi samalla kestäväan maatalouteen. Tällaisen veron etu olisi se, että se kohdistuisi yhtä lailla kotimaiseen ja ulkomaiseen tuotantoon, jolloin kotimainen kestävä tuotanto hyötyisi matalammasta verotuksesta. Seuraava hallitus voisi käynnistää uudistuksen toteutuksen kartoittamalla elintarvikkeiden ympäristökuormitusta. Selvityksen perusteella tulisi edelleen luoda valmisteveromalli, jossa verotaso perustuisi mahdollisimman luotettavasti päästöihin ja/tai ympäristökuormitukseen. Veron regressiivistä vaikutusta olisi mahdollista kompensoida esimerkiksi alentamalla vastaavasti arvonlisäveroa tai muilla vaihtoehdoilla, kuten hiiliosingon kaltaisilla veronpalautusjärjestelmillä.¹⁵¹

Ympäristöperusteinen tuotantoverotus

Päästöperusteinen verotus voitaisiin kohdistaa kulutuksen sijaan myös tuotantoon samaan tapaan kuin Tanskassa on tehty (ks. jäljempänä). Siellä maidon- ja lihantuottajiin kohdistetaan erillistä veroa, jos niiden päästöt ylittävät 60 prosenttia alan keskiarvosta. Veron tuotto palautetaan toimialalle erillisen rahaston kautta, jolla rahoitetaan päästövähennysinvestointeja.

Maatalouden puhtaiden investointien verohyvitys

Suorien investointitukien lisäksi maatalouden puhtaita investointeja voidaan edistää verovähennysten ja hyvitysten avulla. Suomessa oli viime vuoden lopulla käytössä tämänkaltaisen verohyvitys, joka koski etenkin suuria teollisia investointeja. Se mahdollisti jopa 150 miljoonan euron verohyvityksen vähintään 50 miljoonan euron investoinneille. Hyvitys oli erittäin suosittu, sillä sitä myönnettiin 2,3 miljardin edestä.

Tuki ei sellaisenaan sovellu maatalousyrittäjille, joiden investoinnit eivät ole koskaan näin suuria. Siksi toimialalle pitäisi kehittää uusi kohdennetumpi maatalouden puhtaiden investointien verohyvitys, jota voisivat hyödyntää myös pienet maatalousyrittäjät. Tuen tehokkuus tulisi varmistaa rajaamalla sen käyttötarkoitus vain tehokkaimpiin ympäristövaikutteisiin investointeihin, kuten turvepeltojen vettämiseen ja säätösalaajitukseen.

Tuesta voitaisiin myös tehdä osin ehdollinen, jolloin tuki peritään myöhemmin takaisin jopa kokonaan, jos investointi on kannattava. Näin yrityksillä ei olisi niin suurta kannustinta hakea tukea silloin, kun muutakin rahoitusta olisi saatavilla. Tällaisella muutoksella tuki auttaisi rahoituksessa silloin, kun sen tarve on suurin. Yksi mahdollisuus olisi maksaa tuki esimerkiksi täysimääräisten poistojen sekä negatiivisen veron muodossa.

¹⁵¹ Ks. Clarke & Palanne 2023, Finnwatch 2023, Kalevi Sorsa -säätio 2026.

7. Yhteenveto

7.1 Maataloustuilla edistetään lähinnä viljelijöiden toimeentuloa, maatalouden päästöt ovat kasvaneet ympäristötuista huolimatta

SUOMESSA TUETAAN maataloutta noin 1,9 miljardin euron tukipotilla joka vuosi. Lisäksi maataloutta tuetaan erilaisilla verohelpotuksilla. Silti maatalouden tuista ja niiden uudistamisesta keskustellaan Suomessa verraten vähän. Aihe on ajankohtainen, kun Suomi valmistautuu ensi vuoden hallitusneuvotteluihin, joissa julkisen talouden säästöt ovat todennäköisesti isossa roolissa. Maatalous kytkeytyy tiiviisti myös käynnissä oleviin neuvotteluihin vuosien 2028–2034 EU:n monivuotista rahoituskehiksestä (MFF) eli EU:n budjetista. Neuvottelujen yhteydessä sovitaan myös EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) uudistuksesta. Tällä hetkellä Suomi maksaa maataloustuista kansallisesti reilut puolet ja loput tulevat EU:n kassasta. Maataloustuet muodostavat EU:n nykyisestä budjetista vajaan kolmanneksen, mutta maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi paineet myös maataloudesta säästämiseen ovat kasvaneet.

Tässä raportissa olen tarkastellut maatalouden nykyistä tukijärjestelmää ja sen kehittämistä etenkin EU:n ympäristötavoitteiden näkökulmasta. Lähteenä ovat Suomen maataloutta koskevat viralliset dokumentit sekä aiheesta julkaistut tutkimukset ja viranomaisraportit (ks. luku 2 aineistoista ja menetelmistä).

Raportin keskeinen anti on luvun 5 arviointi kunkin maataloustuen ympäristövaikutuksista. Keskeinen johtopäätökseni on, että maataloustukien puutteet ovat olennainen syy maatalouden päästöjen nousuun. Analyysissä osoitan, kuinka valtaosa maataloustuista on haitallisia ympäristön kannalta. Tämä johtuu siitä, että merkittävä osa tuista on pinta-ala- tai tuotantoperusteisia tukia, mikä johtaa muun muassa paljon päästöjä aiheuttavien turvepeltojen viljelyn lisääntymiseen pohjoisessa. Arvioimastani 17 tukikokonaisuudesta 13 on enemmän tai vähemmän haitallisia ympäristön kannalta. Ympäristölle haitalliset tuet ovat vuosittain yhteensä 1,5 miljardia euroa eli noin 77 prosenttia kaikista maataloustuista.

Myös erilaisten maatalouden ympäristötukien tulokset ovat jääneet heikoiksi, vaikka niiden määrä on kasvanut 1990-luvulta alkaen. Tällä hetkellä ympäristötuet muodostavat vuotuisista maataloustuista lähes 300 miljoonaa euroa eli 15 prosenttia. Arvioni kuitenkin osoittaa, että ne ovat tehostomia päästöjen vähentämisessä ja muiden ympäristötavoitteiden edistämässä. Vuonna 2024 maatalouden noin 16 miljoonan hiilidioksidiekvivalenttitonin päästöt muodostivat lähes kolmanneksen Suomen noin 49 hiilidioksidiekvivalenttitonin kokonaispäästöistä.

Suomessa oli vuonna 2025 vajaat 40 000 maatilaa, jotka työllistävät noin 90 000 henkilöä. Viljellyn pellon pinta-ala on säilynyt vuosikymmeniä reilussa kahdessa miljoonassa hehtaarissa. Tilojen keskimääräinen pinta-ala on kuitenkin kasvanut, kun maatalojen lukumäärä on vähentynyt vuodesta 2010 lähtien vuosittain reilulla tuhannella tilalla. Vuonna 2024 maatalouden yhteenlaskettu yrittäjätulo eli maataloudenharjoittajille työstä ja pääomasta käteen jäävä korvaus ennen veroja oli reilut 1,1 miljardia euroa.

Yrittäjätulot jakautuvat maatalojen välillä epätasaisesti, sillä melkein kaikki tulot kertyivät 20 prosentille suurimmista tiloista. Suomen elintarvikesektori on pääosin kotimaisen kysynnän varassa, sillä viennin osuus liikevaihdosta on 16–20 prosenttia. Sen merkitys vaihtelee kuitenkin suuresti tuotantosuunnittain.

Maatalouden kannattavuus onkin voimakkaasti riippuvaista suorista tuista sekä tulleista, tuotantokiintiöistä ja muusta elintarvikkeiden hintaan vaikuttavasta sääntelystä. Maatalouden kannattavuus on ollut laskussa 1990-luvun alusta lähtien. Vuonna 2020 maatalouden suorat tuotantokustannukset olivat noin 5,8 miljardia euroa ja tuotteiden myynnistä saadut tuotot ainoastaan 4,3 miljardia. Ilman tukia maatilat olisivat jääneet siis noin 1,5 miljardia euroa tappiolle puhumattakaan siitä, että maatalousyrittäjät saisivat työstään kunnollisen korvauksen. Tämän vuoksi Suomen maatalous on voimakkaasti tuettua ja tällä hetkellä tukien osuus kaikista alan tuloista on noin kolmanneksen. Tukien osuus vaihtelee kuitenkin merkittävästi tuotantoaloittain.

Maatalouden tukemisen tavoitteet ovat vaihdelleet vuosien saatossa. Heti sotien jälkeen maatalouspolitiikka oli tärkeässä roolissa karjalan evakkojen ja rintamamiesten asuttamisessa. Peltojen raivaamisella taattiin heille elanto. Seuraavina vuosikymmeninä maatalouspolitiikalla suojeltiin kotimaista tuotantoa omavaraisuuden turvaamiseksi ja 1960-luvulta alkaen hillittiin maatalouden ylituotantoa. Maataloustuilla on myös aluepoliittinen ulottuvuus, kun ne mahdollistavat elannon hankkimisen harvaan asutuilla alueilla, joilla toimeentulon lähteitä on rajallisesti.

EU-jäsenyys vuonna 1995 tarkoitti merkittävää muutosta maataloustukiin, vaikka Suomi on tukenut maataloutta voimakkaasti aina toisesta maailmansodasta lähtien. Suomen maksamien maataloustukien osuus säilyi 1980-luvulle saakka noin kymmenessä prosentissa valtion menoista. EU-jäsenyyteen asti kotimaista tuotantoa suojaavat tullit ja erilaiset tuotantoa sääntelevät kiintiöt muodostivat merkittävän osan maatalouden tuesta, kun ne nostivat viljelijöiden tuotteistaan saamia myyntihintoja. EU-jäsenyys rajoitti tällaista epäsuoraa tukemista, minkä seurauksena maatalouden tuet ovat nykyään pääosin pinta-ala- ja tuotantoperusteisia tulotukia. EU:n maatalouspolitiikan lähtökohta on, että maataloustuotanto vastaisi paremmin markkinakysyntään, mutta sitä ohjaavat myös muut kansalliset ja EU-tason tavoitteet.

Toimeentulon takaaminen on aina ollut tärkeä osa maatalouden tukemista ja sen merkitys on jopa korostunut EU-jäsenyyden aikana. EU-jäsenyyden jälkeen Suomen maatalouspolitiikan lähtökohdaksi muodostui kotimaisen elintarviketeollisuuden kilpailukykyisen raaka-ainehuollon turvaaminen. Tuottajahintojen annettiin pudota keskimäärin jopa 50 prosentilla, jotta ulkomaiset toimijat eivät pyrkisi Suomeen. Samalla maataloustuottajien toimeentulosta alettiin huolehtia sosiaaliturvan kaltaisilla myyntituloja täydentävillä maataloustuilla.

Maataloustuilla on yritetty ohjata ympäristöystävällisempään maatalouteen jo vuoden 1992 CAP-uudistuksesta alkaen, mutta tavoitteessa on tähän asti epäonnistuttu. Myös Suomi on suunnitellut omat maatalouden ympäristötukensa niin löysästi, että ne ovat toimineet lähinnä pinta-ala- ja tuotantoperusteisten tulotukien jatkeena. Kärjistäen voidaan puhua maataloustukien viherpesusta.

Suomi onkin jäämässä niin EU:ssa sovituista kuin kansallisista päästövähennystavoitteista, ja tilanne on sama koko EU:n tasolla. Päästövähennysten sijaan Suomen maatalouden kokonaispäästöt ovat kasvaneet 1990-luvulta alkaen. Erityisesti viljelysmaiden päästöt ovat kasvaneet. Kaikista maatalouden päästöistä

peräti 60 prosenttia tulee turvemaiden viljelykäytöstä, vaikka turvemaiden osuus koko peltoalasta on ainoastaan 11 prosenttia. Edellisellä hallituskaudella asetettu kansallinen maatalouden ilmastotavoite edellyttäisi päästöjen laskua noin 30 prosentilla 11,4 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttonniin vuoteen 2035 mennessä. Nykyisellä politiikkaohjauksella tämä on mahdoton tavoite saavuttaa.

7.2 Maatalouspolitiikka kaipaa uudistuksia Suomessa ja EU:ssa

Suomen maatalous tarvitsee jatkossakin tukea, jotta sen kannattavuus voidaan turvata. Samalla turvataan ruuantuotannon omavaraisuutta. Maataloutta on kuitenkin uudistettava ympäristön kannalta kestävämmäksi. Viime kädessä se on koko toimialan elinehto, sillä maatalous on riippuvainen luonnosta. Ekologisesti kestävä tuotanto voi myös tuoda kilpailuetua maailmanmarkkinoilla.

Esitän raportin luvussa 6 suosituksia maataloustukien uudistamiseksi EU:n ja Suomen tasolla, jotta ne ohjaisivat sitovien ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamiseen. Nämä 12 suositusta on koottu tämän luvun lopun laatikkoon. Ensi vuoden hallitusohjelma sekä käynnissä olevat neuvottelut EU:n maatalouspolitiikasta ja budjetista antavat hyvän mahdollisuuden tavoitteiden toteuttamiseen. Tukien uudistamisen ohella esitän muutoksia maksuihin, veroihin ja muihin politiikkatoimiin saastuttaja maksaa -periaatteen vahvistamiseksi.

Uudistukset tulee toteuttaa niin, että siirtymä on oikeudenmukainen koko toimialan kannalta. Siksi on varmistettava maatalouden riittävä kannattavuus sekä tukijärjestelmän ennustettavuus, jotta maatalousyrittäjillä on todelliset mahdollisuudet investoida kestävämpiin tuotantotapoihin ja hankkia elinkeinotoiminnan muutoksen vaatima tietotaito. Muutoksen mahdolliset kustannukset eivät saa jäädä yksin maatalouden harjoittajien vastuulle vaan vaikutuksia on tarvittaessa tasattava julkisin toimin.

Raportin suositukset päättäjille:

- 1. Maatalouspolitiikan koordinaatiota ja kykyä reagoida muutoksiin on parannettava Tanskan mallin mukaisesti.** Tätä varten maatalouden siirtymän suunnittelua varten tarvittaisiin esimerkiksi valtioneuvoston kansliaan tai maa- ja metsätalousministeriöön vastuutaho, joka ottaisi niin toimialan, eduskuntapuolueet, muut viranomaiset kuin kansalaisjärjestötkin mukaan suunnitteluun. Maataloustukien muuttaminen tulisi kytkeä osaksi talouspolitiikan keskeisiä prosesseja eli hallitusohjelman, julkisen talouden suunnitelman ja budjetin valmistelua. (luku 6.1)
- 2. Maataloudelle on asetettava nykyistä tarkemmat velvoittavat ja mitattavissa olevat päästö- ja luonnonsuojelutavoitteet.** (luku 6.2.)
- 3. Maataloustukien ilmasto- ja ympäristövaikutuksia on mitattava nykyistä tarkemmin.** (luku 6.2.)
- 4. Kaikille maataloustuille tulee asettaa ympäristöperusteisia vähimmäisehtoja, jolloin ympäristölle ilmeisen haitallinen toiminta rajataan tukien ulkopuolelle.** Ehtoja ja niiden kattavuutta tulee kiristää asteittain. Suomessa esimerkiksi paljon päästöjä aiheuttavat turvepellot tulisi rajata ennen pitkää tukien ulkopuolelle. (luku 6.3.)
- 5. Tukien ehdot tulee myös eriyttää niin, että maaperän päästöjen vähentämiseen ja hiilensidontaan veloitetaan erikseen.** (luku 6.3.)
- 6. Tukien ehtojen toteutumisen valvontaa tulee parantaa.** (luku 6.3.)
- 7. Pinta-ala- ja tuotantoperusteisten tukien osuutta tulee alentaa suunnitelmallisesti ja ennakoitavasti.** Samalla tulosperusteisten ja muiden ympäristöperusteisten maataloutta uudistavien tukien osuutta tulee kasvattaa. Ensi vaiheessa Suomen tavoitteena voisi olla tulosperusteisten tukien osuuden kasvattaminen 35 prosenttiin maataloustuista. (luku 6.4.)
- 8. Ympäristöperusteiset maataloustuet on kohdennettava tehokkaimpiin toimiin, erityisesti turvepeltojen päästöjen vähentämiseen sekä jyrkkien peltojen viljelyn vähentämiseen.** (luku 6.4.)
- 9. Suomeen tulisi luoda alueelliset maankäyttösuunnitelmat viljelijöiden ja viranomaisten yhteistyössä.** (luku 6.4.)
- 10. Maatalouden päästöille on saatava hinta ensin esimerkiksi hiilimaksun tai -veron muodossa.** Pidemmällä aikavälillä maatalous pitäisi pyrkiä sisällyttämään EU:n päästökaupan piiriin. (luku 6.5.)
- 11. Ympäristön kannalta kestävä maatalous tulisi varmistaa tukia täydentävillä toimilla.** Kestävää maankäyttöä voitaisiin tukea esimerkiksi maankäytön muutosmaksun ja maankäyttöön perustuvan niin kutsutun kestävä kehityksen kiinteistöveron avulla. (luku 6.5.)
- 12. Kestävä maataloustuotantoa ja kulutusta voitaisiin edistää myös uudella maatalouden puhtaiden investointien verohyvityksellä sekä ympäristöperusteisella kulutusverotuksella tai tuotantoverotuksella.** (luku 6.5.)

KIRJOITTAJA

Antti Ronkainen työskentelee Sorsa -säätiön oikeudenmukaisen siirtymän asiantuntijana. Ronkainen on poliittisen talouden tutkija, jonka kiinnostuksenkohteita ovat erityisesti EU:n taloudellinen ja oikeudellinen integraatio sekä Euroopan keskuspankin institutionaalinen kehitys finanssikriisiin ja poikkeuksellisten kriisitoimien myötä.

Lähteet

- Arovuori, Kyösti, ja Juuso Joonas. 2026. Asiantuntijalta: EU:n maatalousrahoitusta on suunnattava maatalouden uudistamiseen. Maaseudun tulevaisuus. <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/mielipide/7e4fcf8b-ada0-41ce-abba-df790694366f>.
- Barral, Stéphanie, ja Cecile Détang-Dessendre. 2023. "Reforming the Common Agricultural Policy (2023–2027): Multidisciplinary Views". *Review of Agricultural, Food and Environmental Studies* 104(1): 47–50. doi:10.1007/s41130-023-00191-9.
- Bartkowski, Bartosz, Nils Droste, Mareike Ließ, William Sidemo-Holm, Ulrich Weller, ja Mark V. Brady. 2021. "Payments by modelled results: A novel design for agri-environmental schemes". *Land Use Policy* 102: 105230. doi:10.1016/j.landusepol.2020.105230.
- Bockholt, Karl. 2024. "Düngeverordnung: Bei Verstößen drohen Bußgelder bis 150.000 Euro". *Agrarheute*. <https://www.agrarheute.com/pflanze/getreide/duengeverordnung-verstoessen-drohen-bussgelder-150000-euro-617725> (17. toukokuuta 2026).
- Brzezinski, Bartosz, Giorgio Leali, ja Nette Nöstlinger. 2026. "Von Der Leyen Makes €45B Pitch to Win Meloni's Support for Mercosur Trade Deal". *Politico*. <https://www.politico.eu/article/ursula-von-der-leyen-giorgia-meloni-pitch-to-win-support-for-mercotur-trade-deal/> (5. huhtikuuta 2026).
- Burton, Rob J. F., ja G. Schwarz. 2013. "Result-oriented agri-environmental schemes in Europe and their potential for promoting behavioural change". *Land Use Policy* 30(1): 628–41. doi:10.1016/j.landusepol.2012.05.002.
- Business Finland. 2025. "Suurten puhtaan siirtymän investointien verohyvitykset myönnetty 40 yritykselle". <https://www.businessfinland.fi/ajankohtaista/uutiset/2025/suurten-puhtaan-siirtymän-investointien-verohyvitykset-myönnetty-40-yritykselle/> (21. toukokuuta 2026).
- Bøgh Sørensen, Esben. 2024. "Greenwashing Denmark's Big Farmers". <https://jacobin.com/2024/12/greenwashing-denmark-animal-farming-emissions> (17. toukokuuta 2026).

- Clarke, Selina, ja Kimmo Palanne. 2023. "Talouspolitiikan arviointineuvoston taustaraportti: Tasapalautus tehokkain tapa hyvittää polttoainekuluja pienituloisille". Talouspolitiikan arviointineuvosto. <https://talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/talouspolitiikan-arviointineuvoston-taustaraportti-tasapalautus-tehokkain-tapa-hyvittaa-polttoainekuluja-pienituloisille/>.
- Cullen, Paula, Pierre Dupraz, James Moran, Pat Murphy, Ronan O'Flaherty, Cathal O'Donoghue, Robert O'Shea, ja Mary Ryan. 2018. "Agri-Environment Scheme Design: Past Lessons and Future Suggestions". *EuroChoices* 17(3): 26–30. doi:10.1111/1746-692X.12187.
- Darvas, Zsolt. 2025. "EU Budget Proposal: Right Priorities, Too Little Ambition". Bruegel. <https://www.bruegel.org/first-glance/eu-budget-proposal-right-priorities-too-little-ambition> (5. huhtikuuta 2026).
- Darvas, Zsolt, ja Damil Sekut. 2026. "Greening the EU Budget: Why Climate Mainstreaming Needs Reform". Bruegel. <https://www.bruegel.org/analysis/greening-eu-budget-why-climate-mainstreaming-needs-reform> (30. maaliskuuta 2026).
- Détang-Dessendre, Cécile, ja Hervé Guyomard, toim. 2023. *Evolving the Common Agricultural Policy for Tomorrow's Challenges*. Versailles: Éditions Quæ.
- Dupraz, Pierre, ja Hervé Guyomard. 2019. "Environment and Climate in the Common Agricultural Policy". *EuroChoices* 18(1): 18–25. doi:10.1111/1746-692X.12219.
- EARA. 2024. "Towards a farmer-centric CAP rooted in agroecological health - Facilitating the transformation of EU agrifood ecosystems." European Alliance for Regenerative Agriculture. https://www.eara.farm/wp-content/uploads/EARA_CAP-Policy-Paper_-_Towards-a-farmer-and-agroecosystem-health-centered-CAP-1.pdf.
- EEB. 2022. "CAP Strategic Plans - Are They Likely to Deliver on given Promises?" European Environmental Bureau. Policy briefing, February 2022. <https://eeb.org/en/library/cap-strategic-plans-are-they-likely-to-deliver-on-given-promises/> (19. maaliskuuta 2026).
- ESABCC. 2026. "Climate Adaptation and Mitigation in the Agri-Food System – Recommendations for Coherent EU Policies." Publication Office of the European Union. doi:<https://data.europa.eu/doi/10.2800/3706315>.
- EU CAP Network. 2024. "Assessment of result-based interventions". Thematic report. <https://eu-cap-network.ec.europa.eu/sites/default/files/publications/2024-12/eu-cap-network-assessment-of-results-based-interventions-twg7.pdf>.

- Euroopan komissio. 2020. "Council Regulation (EU, Euratom) 2020/2093 Laying down the Multiannual Financial Framework for the Years 2021 to 2027". <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/eu-multiannual-financial-framework-2021-2027.htm> (8. toukokuuta 2026).
- Euroopan komissio. 2023. "CAP Expenditure in the Total EU Expenditure". https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/financing-cap/cap-funds_en (8. toukokuuta 2026).
- Euroopan komissio. 2025. "YMP:n seuraava askel - Maatalous ja maaseudun kehittäminen". https://agriculture.ec.europa.eu/media/news/next-chapter-cap-2025-07-17_fi (5. huhtikuuta 2026).
- Euroopan komissio. 2025d. "Vision for Agriculture and Food - Agriculture and Rural Development". https://agriculture.ec.europa.eu/overview-vision-agriculture-food/vision-agriculture-and-food_en (5. huhtikuuta 2026).
- Euroopan komissio. 2025e. "EU Actions to Address Farmers' Concerns - Agriculture and Rural Development". https://agriculture.ec.europa.eu/overview-vision-agriculture-food/eu-actions-address-farmers-concerns_en (5. huhtikuuta 2026).
- Euroopan komissio. 2025f. "Simplification of Legislation - Food Safety - European Commission". https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/simplification-legislation_en (5. huhtikuuta 2026).
- Euroopan komissio. 2025g. "EU Budget 2028-2034 for a Stronger Europe". https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/eu-budget-2028-2034_en (5. huhtikuuta 2026).
- Euroopan komissio. 2025h. "Europe's budget. For a resilient, competitive and sustainable EU agriculture". https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/7f9d2e50-5a2f-4607-8cf2-f3eff2539249_en?filename=mff_brochure_en_0.pdf.
- Euroopan komissio. 2025i. "Strateginen vuoropuhelu EU:n maatalouden tulevaisuudesta - Euroopan komissio". https://commission.europa.eu/topics/agriculture-and-rural-development/strategic-dialogue-future-eu-agriculture_fi (19. toukokuuta 2026).
- Euroopan komissio. 2026. "EU:n uuden yhteisen maatalouspolitiikan keskeiset tavoitteet vuosille 2023–27". https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-glance/key-policy-objectives-cap-2023-27_fi (1. huhtikuuta 2026).
- Euroopan komissio. 2026b. "2021-2027 Long-Term EU Budget & NextGenerationEU". https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027_en (1. huhtikuuta 2026).

- Euroopan komissio. 2026c. "Euroopan vihreän kehityksen ohjelma - Euroopasta ensimmäinen ilmaston neutraali maanosa". https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_fi (2. huhtikuuta 2026).
- Euroopan parlamentti. 2021. "Fact Sheets on the European Union: Multiannual Financial Framework". <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/29/multiannual-financial-framework> (8. toukokuuta 2026).
- Euroopan parlamentti. 2024. "Regulation Amending CAP Strategic Plans Regulation and CAP Horizontal Regulation". Legislative Train Schedule. <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-targeted-amendments-of-cap-regulations> (5. huhtikuuta 2026).
- Euroopan parlamentti. 2024b. "Proposal for a Regulation on the Sustainable Use of Plant Protection Products". <https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-a-european-green-deal/file-sustainable-use-of-pesticides-%E2%80%93-revision-of-the-eu-rules> (5. huhtikuuta 2026).
- Euroopan tilintarkastustuomioistuin. 2016. "Täydentävien ehtojen vaikuttavuuden lisääminen ja yksinkertaistaminen on yhä haasteellista". Erityiskertomus nro 26/2016. <http://www.eca.europa.eu/fi/Pages/Report.aspx?did=38185&TermStoreId=8935807f-8495-4a93-a302-f4b76776d8ea&TermSetId=0a55a29e-811c-45d1-9aad-coed089f54b3&TermId=5f6589a2-5a2e-4ae8-8cc6-e05bf544b71f> (2. huhtikuuta 2026).
- Euroopan tilintarkastustuomioistuin. 2017. "Viherryttäminen: monimutkaisempi tulotukijärjestelmä ei ole vielä ympäristön kannalta vaikuttava." Erityiskertomus nro 21/2017. <https://www.eca.europa.eu/fi/publications?did=44179> (2. huhtikuuta 2026).
- Euroopan tilintarkastustuomioistuin. 2024. "Yhteisen maatalouspolitiikan suunnitelmat - Poliittika on vihertynyt mutta suunnitelmat eivät vastaa EU:n ilmasto- ja ympäristötavoitteita." Erityiskertomus 20/2024. <http://www.eca.europa.eu/fi/publications/sr-2024-20> (19. maaliskuuta 2026).
- Eurooppa-neuvosto. 2025. "Aikajana – Yhteisen maatalouspolitiikan historiaa". Consilium. <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/the-common-agricultural-policy-explained/timeline-history-of-cap/> (1. huhtikuuta 2026).
- Eurooppa-neuvosto. 2025b. "Pellolta pöytään". Consilium. <https://www.consilium.europa.eu/fi/policies/from-farm-to-fork/> (2. huhtikuuta 2026).
- Finger, Robert, Anna Fabry, Marie Kammer, Jeroen Candela, Tobias Dalhaus, ja Eva Marie Meemken. 2024. "Farmer Protests in Europe 2023–2024". *EuroChoices* 23(3): 59–63. doi:10.1111/1746-692X.12452.

- Finnwatch. 2023. "Päästöhinnointelusta oikeudenmukaista hiiliosingon avulla". https://finnwatch.org/images/pdf/Hiiliosinkoa_koskeva_tautamuistio_paattajille.pdf.
- Finnwatch. 2024. "Jalanjälkiä ilmassa - Päästölaskelmat tuotteiden ilmastoväittämien taustalla." Raportti 5/24. <https://finnwatch.org/fi/julkaisut/jalanjaelkiaie-ilmassa> (21. toukokuuta 2026).
- Granberg, Leo. 2004. "Tuotannon kasvun vuosikymmenet". Teoksessa Suomen maatalouden historia III: Suurten muutosten aika. Jälleenrakennuskaudesta EU-Suomeen, toim. Pirjo Markkola. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Granberg, Leo. 2004b. "Tuotannon kasvun vuosikymmenet". Teoksessa Suomen maatalouden historia III: Suurten muutosten aika. Jälleenrakennuskaudesta EU-Suomeen, toim. PirjoMarkkola. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Griera, Max. 2025. "Commission Weighs Appeasing Parliament on Budget". Politico. <https://www.politico.eu/article/european-commission-european-parliament-piotr-serafin-budget-proposa/> (7. huhtikuuta 2026).
- Grislin, Axel. 2025. "Impacts of the 2028-2034 MFF proposal on the climate and the environment". Briefing requested by the ENVI Committee. PE 780.410. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2025/780410/ECTI_IDA\(2025\)780410_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2025/780410/ECTI_IDA(2025)780410_EN.pdf).
- Guastella, Gianni, Daniele Moro, Paolo Sckokai, ja Mario Veneziani. 2018. "The Capitalisation of CAP Payments into Land Rental Prices: A Panel Sample Selection Approach". *Journal of Agricultural Economics* 69(3): 688–704.
- Guyomard, Herve, Cécile Détang-Dessendre, Pierre Dupraz, Luc Delaby, Christian Huyghe, Jean-Louis Peyraud, Xavier Reboud, ja Clélia Sirami. 2023. "How the Green Architecture of the 2023–2027 Common Agricultural Policy Could Have Been Greener". *Ambio* 52(8): 1327–38. doi:10.1007/s13280-023-01861-0.
- Haavisto, Heikki. 2022. *Talonpojan muistelmat*. Otava.
- Helin, Janne, Matti Hyyrynen, Eero Sillasto, Heikki Lehtonen, Kristiina Lång, ja Janne Heikkinen. 2025. "Arvio CAP:n vaikutuksista maatalouden ilmastonmuutoksen hillintään (ILMA)". Maa- ja metsätalousministeriö. EU:n yhteinen maatalouspolitiikka Suomessa -Arviointeja ja selvityksiä 2025:8. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-599-6>.
- Henley, Jon, Sam Jones, ja Lorenzo Tondo. 2024. "'Symbol of polarisation': EU scraps plansto halve use of pesticides". *Guardian*. <https://www.theguardian.com/environment/2024/feb/06/symbol-of-polarisation-eu-scraps-plans-to-halve-use-of-pesticides> (5. huhtikuuta 2026).

- Hyvönen, Terho, Janne Heliölä, Janne Koikkalainen, Mikko Kuussaari, Riitta Lemola, Antti Miettinen, Katri Rankinen, Kristiina Regina, ja Eila Turtola. 2020. "Maatalouden ympäristötoimenpiteiden ympäristö- ja kustannustehokkuus." Luonnonvarakeskus. https://mmm.fi/documents/1410837/3476612/MYTTEHO_Loppuraportti_Luke-luobio_12-2020.pdf/3ec00988-f85b-f357-a2f3-cf99a00b4dd7?t=1583218246000.
- Ibbott, Samantha. 2025. "A Blank Cheque and Threatened Green Transition". EEB - The European Environmental Bureau. <https://eeb.org/en/new-eu-farm-policy-writes-blank-cheque-for-member-states-threatening-green-transition/> (5. huhtikuuta 2026).
- Ilmatieteen laitos. "Tutkijat yhdistivät hiilidioksidimittaukset ja satelliittidatan – tuloksena tarkempaa tietoa peltojen hiilivirroista". <https://www.ilmatieteenlaitos.fi/tiedote/1cFKT2aq6nleG93iHfSmXC> (18. toukokuuta 2026).
- Kalevi Sorsa- säätiö. 2026. "Miten ympäristöverotusta olisi kehitettävä?". <https://sorsafoundation.fi/miten-ymparistoverotusta-olisi-kehittava-lue-lausuntomme-eduskunnan-verojaostolle/> (13. huhtikuuta 2026).
- Kemi, Pasi. 2023. "Talouspolitiikan arviointineuvoston taustaraportti: Tasapalautus tehokkain tapa hyvittää polttoainekuluja pienituloisille". Talouspolitiikan arviointineuvosto. <https://talouspolitiikanarviointineuvosto.fi/talouspolitiikan-arviointineuvoston-taustaraportti-tasapalautus-tehokkain-tapa-hyvittaa-polttoainekuluja-pienituloisille/> (21. toukokuuta 2026).
- Korhonen, Janne M. 2025. "Luonnon vuoro. Katsaus Suomen luonnonsuojelun tilaan ja suositukset lähivuosien suojelutoimiksi poliittisille päättäjille." Kalevi Sorsa -säätiö. Impulsseja 3/2025. <https://sorsafoundation.fi/raportti-luontokato-kiihtyy-suojelu-kaipaa-sitovaa-lainsaadantoa-ja-moninkertaisen-rahoituksen/>.
- Kässi, Pellervo, Olli Niskanen, ja Heikki Lehtonen. 2015. "Pellonhankinnan vaihtoehdot, kustannukset ja peltomarkkinoiden toimivuus." Luonnonvarakeskus. <https://jukuri.luke.fi/handle/11111/21612> (11. toukokuuta 2026).
- Latvala, Terhi, Jyrki Niemi, Mikael Dahlvik, Anna-Kaisa Jaakkonen, Csaba Jansik, Timo Karhula, Hanna Karikallio, ym. 2025. "Maa- ja elintarviketalouden suhdannekatsaus 2025." Luonnonvarakeskus. <https://jukuri.luke.fi/handle/11111/99621> (4. huhtikuuta 2026).
- Laurila, Ilkka P. 2004. "Maatalouden EU-aika". Teoksessa Suomen maatalouden historia III: Suurten muutosten aika. Jälleenrakennuskaudesta EU-Suomeen, toim. Pirjo Markkola. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Lehtonen, Heikki, Kalle Aro, Kim Kaustell, Ilkka Leinonen, Sari Luostarinen, Olli Niskanen, Saija Rasi, ja Antti Suokannas. 2024b. "Maatalouden ilmastotiekartan päivitetty skenaariot ja arviot päästövähennyksistä vuoteen 2035 ja 2050." Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK. https://www.mtk.fi/documents/d/mtk/maatalouden_ilmastotiekartta_2024_netti.

Lehtonen, Heikki, Aino Assmuth, Kauko Koikkalainen, Antti Miettinen, Antti Mutanen, Raisa Mäkipää, Mika Nieminen, ym. 2022. "Tehokkaat ohjauskeinot maa- ja metsätalouden ilmastovaikutusten edistämiseksi." Luonnonvarakeskus. Luonnon- ja biotalouden tutkimus 76/2022. <https://jukuri.luke.fi/handle/11111/13102> (27. maaliskuuta 2026).

Lehtonen, Heikki, Olli Niskanen, Timo Karhula, ja Csaba Jansik. 2017. "Maatalouden rakennekehitys ja investointitarve vuoteen 2030." Luonnonvarakeskus. <https://jukuri.luke.fi/handle/11111/13069> (7. huhtikuuta 2026).

Lehtonen, Heikki, Hannu Ojanen, Hanna Kekkonen, Olli Niskanen, Riitta Savikko, Henrik Wejberg, Marja Knuuttila, 2024. "Turvepeltojen käytön tiekartta vuoteen 2050." Luonnonvarakeskus. <https://jukuri.luke.fi/handle/11111/52184> (26. maaliskuuta 2026).

Lehtonen, Heikki, Sanna Saarnio, Jukka Rantala, Sari Luostarinen, Liisa Maanavilja, Jaakko Heikkinen, Katriina Soini, 2020. "Maatalouden ilmastotiekartta - Tiekartta kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen Suomen maataloudessa." Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK. https://www.mtk.fi/documents/20143/310288/MTK_Maatalouden_ilmastotiekartta_net.pdf/4c06a97a-c683-1280-65ba-f4666132621f?t=1597055521915.

Leino-Sandberg, Päivi. 2026. "Transparency and oversight in the Commission's MFF proposals on a performance-based EU budget: lessons learned from the RRF". Briefing requested by the CONT Committee. PE 783.450. https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/301854/Briefing%20draft%2010012026%20Leino%20Sandberg_FINAL.pdf.

Luke. 2025. "Maatalous- ja puutarhayritysten rakenne 2025 (ennakko), tietokantajulkistus". Luonnonvarakeskus. <https://www.luke.fi/fi/tilastot/maatalous-ja-puutarhayritysten-rakenne/maatalous-ja-puutarhayritysten-rakenne-2025-ennakko-tietokantajulkistus> (31. maaliskuuta 2026).

Luke. 2025b. "Maatalous- ja puutarhayritysten rakenne 2024". Luonnonvarakeskus. <https://www.luke.fi/fi/tilastot/maatalous-ja-puutarhayritysten-rakenne/maatalous-ja-puutarhayritysten-rakenne-2024> (31. maaliskuuta 2026).

Luke. 2025c. "Käytössä oleva maatalousmaa 2024 lopullinen ja 2025 ennakko". Luonnonvarakeskus. <https://www.luke.fi/fi/tilastot/kaytossa-oleva-maatalousmaa/kaytossa-oleva-maatalousmaa-2024-lopullinen-ja-2025-ennakko> (31. maaliskuuta 2026).

Luke. 2025d. "Maatalouden yrittäjätulo". Luonnonvarakeskus. <https://www.luke.fi/fi/tilastot/indikaattorit/agrikaattori-capvaikuttavuusindikaattorit-20232027/maatalouden-yrittajatulo> (31. maaliskuuta 2026).

- Luke. 2026. "Viljelyalat tuotantosuunnittain". Taloustohtori. https://taloustohtori.luke.fi/maa_ja_puutarhatalous/aikasarja/viljelyalat-tuotantosuunnittain/ (31. maaliskuuta 2026).
- Luke. 2026b. "Maa- ja puutarhatalouden tunnusluvut". Taloustohtori. https://taloustohtori.luke.fi/maa_ja_puutarhatalous/aikasarja/tunnusluvut/ (31. maaliskuuta 2026).
- Luke. 2026c. "Luonnonvaratieto: kasvihuonekaasuinventaario". Luonnonvaratieto. <https://luonnonvaratieto.luke.fi/numerotieto/raportit?panel=kasvihuonekaasuinventaario> (2.huhtikuuta 2026).
- Luke. 2026e. "Tukien osuus tuotoista %". Taloustohtori. https://taloustohtori.luke.fi/maa_ja_puutarhatalous/aikasarja/tukien-osuus-tuotoista/ (8.toukokuuta 2026).
- Luke. 2026f. "Kannattavuuskerroin tuotantosuunnittain". Taloustohtori. https://taloustohtori.luke.fi/maa_ja_puutarhatalous/aikasarja/kannattavuuskerroin-tuotantosuunnittain/ (13. toukokuuta 2026).
- Maaseutu. 2026. "Maaseudun yritysrahoitus". <https://maaseutu.fi/yrittajalle/> (4. huhtikuuta 2026).
- Markkola, Pirjo, toim. 2004. Suomen maatalouden historia III: Suurten muutosten aika. Jälleenrakennuskaudesta EU-Suomeen. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Mela, Hanna, Suvi Huttunen, ja Mikael Hildén. 2014. "Miten erilaiset politiikat vaikuttavat pellonraivaukseen?" Maaseutututkimus 22(3): 81–91.
- MMM. 2021. "YMP:n strategiasuunnitelmaraportti 2021." Maa- ja metsätalousministeriö. <https://mmm.fi/documents/1410837/12210688/Suomen+viimeistely+CAP-suunnitelma+2023-2027.pdf/667bf7ab-8af6-0afa-8c8e-ef5022178292/Suomen+viimeistely+CAP-suunnitelma+2023-2027.pdf?t=1658396108940>.
- MMM. 2021b. "Suomen CAP-suunnitelma 2023-2027 - valmisteluvaiheet ja keskeinen sisältö". Maa- ja metsätalousministeriö. <https://mmm.fi/documents/1410837/12210688/Suomen+CAP-suunnitelma.pdf/5bcae54e-fb72-3f0e-fffd-353c73f91ac2?t=1639745788731>.
- MMM. 2021c. "Arvio Suomen CAP-suunnitelman ympäristötoimenpiteiden vaikuttavuudesta." Maa- ja metsätalousministeriö. <https://mmm.fi/documents/1410837/89446940/Ymp%C3%A4rist%C3%B6vaikuttavuusarvio+31.8.2021.pdf/955546e2-a023-0a98-bb51-ado0ba43a993/Ymp%C3%A4rist%C3%B6vaikuttavuusarvio+31.8.2021.pdf?t=1630397930967>.

- MMM. 2021d. "Ympäristövaikuttavuusarvio". Maa- ja metsätalousministeriö. <https://mmm.fi/cap27/ymparistovaikuttavuusarvio> (9. huhtikuuta 2026).
- MMM. 2022. "CAP-suunnitelma kaudelle 2023-2027". Maa- ja metsätalousministeriö. <https://mmm.fi/cap27/cap-suunnitelma> (1. huhtikuuta 2026).
- MMM. 2026. "Maatalouspolitiikka". Maa- ja metsätalousministeriö. <https://mmm.fi/ruoka-ja-maatalous/politiikka/maatalouspolitiikka> (31. maaliskuuta 2026).
- MMM. 2026b. "Tukien osuus maatalouden kokonaistuotannosta noin kolmanneksen". Maa- ja metsätalousministeriö. <https://mmm.fi/maataloustukien-merkitys1> (1. huhtikuuta 2026).
- MMM. 2026c. "Kansalliset maataloustuet". Maa- ja metsätalousministeriö. <https://mmm.fi/kansalliset-maataloustuet> (1. huhtikuuta 2026).
- MMM. 2026d. "EU:n suorat tuet". Maa- ja metsätalousministeriö. <https://mmm.fi/eu-n-suorat-tuet> (2. huhtikuuta 2026).
- MMM. 2026e. "Tuotantosidonnainen tuki". Maa- ja metsätalousministeriö. <https://mmm.fi/tuotantosidonnainen-tuki> (2. huhtikuuta 2026).
- MMM. 2026f. "Leader - ihmisten kokoisille ideoille!". Maa- ja metsätalousministeriö. <https://mmm.fi/maaseutu/leader> (4. huhtikuuta 2026).
- MMM. 2026g. "Ehdollisuus". Maa- ja metsätalousministeriö. <https://mmm.fi/maataloustuet/ehdollisuus> (2. huhtikuuta 2026).
- MTK. 2024. "Maatalouden ilmastotiekartta". MTK. <https://www.mtk.fi/-/maatalouden-ilmastotiekartta-1> (2. huhtikuuta 2026).
- Niemi, Jyrki. 2025. "Maatalouden EU-rahoitus ei ole katoamassa, mutta vastuu siirtyy jäsenmaille". Luonnonvarakeskus. <https://www.luke.fi/fi/blogit/maatalouden-urahoitus-ei-ole-katoamassa-mutta-vastuu-siirtyy-jasenmaille> (18. toukokuuta 2026).
- Niemi, Jyrki, Timo Karhula, ja Olli Niskanen. 2025. "Maatalouspolitiikka". Teoksessa "Maa- ja elintarviketalouden suhdannekatsaus 2025." Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 43/2025. <https://jukuri.luke.fi/handle/11111/99621> (8. toukokuuta 2026).
- Niskanen, Olli, Sari Forsman-Hugg, Pekka Kinnunen, Päivi Kujala, Arto Latukka, Heikki Lehtonen, Jyrki Niemi, ja Juho Valtiala. 2025. "Arviointi Suomen CAP-suunnitelman vaikutuksista maatalouden kannattavuuteen ja kilpailukykyyn sekä muuttuviin riskeihin sopeutumiseen ja nuorten viljelijöiden aloittamisen mahdollisuuksiin (MAAT)." Maa- ja metsätalousministeriö. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/11111/13231> (31. maaliskuuta 2026).

OECD. 2024. "Making agri-environmental payments more cost effective." doi:<https://doi.org/10.1787/4cf10d76-en>.

Pelli, Petja. 2025. "Suomen syliin on kaatumassa päästövaatimus, jota ei kuittaisi edes autoilun lopettaminen". Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000011502644.html> (2. huhtikuuta 2026).

Remes, Piia, Ari Nissinen, Kimmo Ollikka, Kaj Forsius, Tero Heinonen, Susanna Horn, Jáchym Judl, 2023. "Elinkaaripäästöihin perustuva kulutusverotus". Valtioneuvoston kanslia. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/11111/9885> (21. toukokuuta 2026).

Ronkainen, Antti. 2025. "Ursula von der Leyenin muodonmuutos ja Euroopan ympäristöpolitiikan taantuma". Kalevi Sorsa -säätö. <https://sorsafoundation.fi/ursula-von-der-leyenin-muodonmuutos-ja-euroopan-ymparistopolitiikan-taantuma/> (5. huhtikuuta 2026).

Rubio, Eulalia. 2026. "The MFF Package: A Ambitious Proposal from a Fragile Commission". Institut Jacques Delors. <https://institutdelors.eu/en/publications/the-mff-package-a-ambitious-proposal-from-a-fragile-commission/> (5. huhtikuuta 2026).

Runge, Tania, Uwe Latacz-Lohmann, Lena Schaller, Kristina Todorova, Carsten Daugbjerg, Mette Termansen, Jaan Liira, ym. 2022. "Implementation of Eco-Schemes in Fifteen European Union Member States". EuroChoices 21(2): 19–27. doi:10.1111/1746-692X.12352.

Ruokavirasto. 2026a. "Perustulotuki". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/perustulotuki/> (2. huhtikuuta 2026).

Ruokavirasto. 2026b. "Uudelleenjakotulotuki". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/uudelleenjakotulotuki/> (2. huhtikuuta 2026).

Ruokavirasto. 2026c. "Nuorten viljelijöiden tulotuki". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/nuoren-viljelijan-tuet/nuorten-viljelijoiden-tulotuki/> (2. huhtikuuta 2026).

Ruokavirasto. 2026d. "Ekojärjestelmätuki 2025". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki/tukiehdot-ekojarjestelmatuki-2025/> (2. huhtikuuta 2026).

Ruokavirasto. 2026e. "Luonnonhaittakorvaus". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/luonnonhaittakorvaus/> (2. huhtikuuta 2026).

Ruokavirasto. 2026f. "Ympäristökorvaus". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ymparistokorvaus/> (2. huhtikuuta 2026).

- Ruokavirasto. 2026g. "Sitomusehdot: ympäristökorvaus 2025". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/ymparistokorvaus/ymparistokorvauksen-sitomusehdot/ymparistokorvauksen-sitomusehdot-2025/> (2. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026h. "Luonnonmukaisen tuotannon korvaus". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/luonnonmukainen-tuotanto/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026i. "Eläinten hyvinvointikorvaus". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/elaintuet/elainten-hyvinvointikorvaus/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026j. "Maatalouden investointituet". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/investoinnit/maatalouden-investointituet/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026k. "Yrityksen investointi- ja kehittämistuet". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maaseudun-yrittajyys/maaseudun-yritystuet/yrityksen-investointi-ja-kehittamistuet/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026l. "Aloittavan yrittäjän tuet". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maaseudun-yrittajyys/maaseudun-yritystuet/aloittavan-yrittajan-tuet/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026m. "Maatilan yritystuet". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maaseudun-yrittajyys/maaseudun-yritystuet/maatilan-yritystuet/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026n. "Laajakaistahankkeet". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maaseudun-palvelut-ja-elinkeinojen-kehittaminen/investoinnit/laajakaistahankkeet/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026o. "Vesihuoltohankkeet". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maaseudun-palvelut-ja-elinkeinojen-kehittaminen/investoinnit/vesihuoltohankkeet/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026p. "Koulutushankkeet". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maaseudun-palvelut-ja-elinkeinojen-kehittaminen/koulutushankkeet/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026q. "Tiedonvälityshankkeet". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maaseudun-palvelut-ja-elinkeinojen-kehittaminen/tiedonvalityshankkeet/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026r. "Yleishyödylliset ympäristö- ja ilmastoinvestoinnit". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maaseudun-palvelut-ja-elinkeinojen-kehittaminen/investoinnit/yleishyodylliset-ymparisto-ja-ilmastoinvestoinnit/> (4. huhtikuuta 2026).

- Ruokavirasto. 2026s. "Yleishyödylliset investoinnit maaseudun toimintaympäristön kehittämiseen ja taloudellista toimintaa kehittävät investoinnit". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maaseudun-palvelut-ja-elinkeinojen-kehittaminen/investoinnit/yleishyodylliset-investoinnit-maaseudun-toimintaympariston-kehittamiseen/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026t. "Maidon pohjoinen tuotantotuki". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/elaintuet/maidon-pohjoinen-tuotantotuki/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026u. "Pohjoinen kotieläintuki 2026". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/elaintuet/pohjoinen-kotielaintuki/pohjoinen-kotielaintuki/pohjoinen-kotielaintuki-2026/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026v. "Pohjoinen hehtaarituki". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/pohjoinen-hehtaarituki/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026w. "Yleinen hehtaarituki". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/yleinen-hehtaarituki/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026x. "Sika- ja siipikarjatalouden tuotannosta irrotettu tuki 2026". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/elaintuet/sika-ja-siipikarjatalouden-tuotannosta-irrotettu-tuki/sika-ja-siipikarjatalouden-tuotannosta-irrotettu-tuki/sika-ja-siipikarjatalouden-tuotannosta-irrotettu-tuki-2026/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026y. "Kasvihuonetuotannon tuki". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/puutarhatalous/kasvihuonetuotannon-tuki/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026z. "Sokerijuurikkaan kansallinen tuki". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/sokerijuurikkaan-kansallinen-tuki/> (4. huhtikuuta 2026).
- Ruokavirasto. 2026ä. "Tietopyyntö maatalouden tuetuista investointihankkeista".
- Ruokavirasto. "Nuoren viljelijän aloitustuki". <https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/nuoren-viljelijan-tuet/nuoren-viljelijan-aloitustuki/> (18. toukokuuta 2026).
- Šajn, Nikolina. 2025. "Regulation on the common agricultural policy for the period 2028 to 2034". European Parliamentary Research Service Briefing PE779.241. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/779241/EPRS_BRI\(2025\)779241_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/779241/EPRS_BRI(2025)779241_EN.pdf).
- Searchinger, Tim, ja Richard Waite. 2024. "Denmark's Groundbreaking Agriculture Climate Policy Sets Strong Example for the World". World Resources Institute. <https://www.wri.org/insights/denmark-agriculture-climate-policy> (14. toukokuuta 2026).

- Selkänaho, Marianne, ja Martti Patjas. 2024. "Miksi maataloutta ja maaseutualueita tuetaan?" Esitetty tilaisuudessa Tukien julkistus ja mediainfo. https://mmm.fi/documents/1410837/199270093/Miksi+maataloustukia+maksetaan+ja+CAP+tavoitteet+ja+toteuma_18042024.pdf/dec3d0f2-2b59-9ede-beb4-41a2c2c531c5/Miksi+maataloustukia+maksetaan+ja+CAP+tavoitteet+ja+toteuma_18042024.pdf?t=1713435538310.
- SGAV. 2025. "Grøn trepart får boost med 5 milliarder fra EU-midler". <https://sgav.dk/alle-nyheder/nyheder/2025/okt/groen-trepart-faar-boost-med-5-milliarder-fra-eu-midler>.
- Skurnik, Samuli. 2005. "Suomalaisen talousmallin murros - Suljetusta sääntelytaloudesta kaksinapaiseen globaalitalouteen." Helsinki School of Economics. <https://epub.lib.aalto.fi/pdf/diss/a251.pdf>.
- Sorgi, Gregorio. 2025. "Commission Makes Changes to Its Own Budget Proposal to Avoid Parliament Rebellion". Politico. <https://www.politico.eu/article/parliament-european-commission-document-exclusive-fund-agriculture/> (7. huhtikuuta 2026).
- State of Green. 2024. Denmark's tripartite agreement: Cutting agricultural emissions and restoring nature. Policy update. https://stateofgreen.com/en/wp-content/uploads/2024/12/20474-Indstik_Producing-more-with-less_WEB_FINAL_compressed.pdf.
- Tilastokeskus. 2025. "Maatalouden yrittäjätulo koheni hieman vuonna 2024". <https://stat.fi/fi/julkaisu/cm1g155fa58jg08uhcagu636z> (31. maaliskuuta 2026).
- Tilastokeskus. 2026. "Maa- ja metsätalousyritysten taloustilasto". <https://stat.fi/fi/tilasto/mmtal> (31. maaliskuuta 2026).
- Valtioneuvosto. 2021. "Hallitus hyväksyi Suomen CAP-suunnitelman". <https://valtioneuvosto.fi/-/1410837/hallitus-hyvaksyi-suomen-cap-suunnitelman-esityslahtee-euroopan-komission-kasittelyyn> (2. huhtikuuta 2026).
- Valtioneuvosto. 2021b. "Luomu 2.0 – Suomen kansallinen luomuohjelma vuoteen 2030." <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/11111/1151> (4. huhtikuuta 2026).
- Valtioneuvosto. 2025. "EU:n suorien tukien vuoden 2024 lopulliset tukitasot vahvistettiin". <https://valtioneuvosto.fi/-/1410837/eu-n-suorien-tukien-vuoden-2024-lopulliset-tukitasot-vahvistettiin> (2. huhtikuuta 2026).

Viitala, Esa-Jussi, Aino Assmuth, Kauko Koikkalainen, Antti Miettinen, Antti Mutanen, Antti Wall, Henrik Wejberg, ja Heikki Lehtonen. 2022. "Maa- ja metsätalouden kannustinjärjestelmien ilmastovaikutukset." Luonnonvarakeskus. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 21/2022. <https://jukuri.luke.fi/items/337ec163-bdc1-4cdb-8bb2-7b36gdec9c62>.

VTV. 2008. "Maatalouden ravinnepäästöjen vähentäminen." Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnantarkastuskertomus 175/2008. <https://vtv.fi/wp-content/uploads/2025/08/maatalouden-ravinnepaastojen-vahentaminen-175-2008.pdf>.

von der Leyen, Ursula. 2026. "Letter to President Christodoulides and President Metsola". https://cdn.table.media/assets/europe/20260107_europe_06.01.2026_letter_from_president_von_der_leyen_to_president_christodoulides_and_president_metsola.pdf.

IMPULSSEJA-SARJAN AIKAISEMPIA JULKAISUJA

Junya Yimprasert ja Minna Seikkula

Riistoa marjametsissä: Selvitys thaimaalaisten siirtolaisten kokemuksista Suomessa

Tammikuu 2026 (37 s.)

Janne M. Korhonen

Luonnon vuoro: Katsaus Suomen luonnonsuojelun tilaan ja suositukset lähivuosien suojelutoimiksi poliittisille päättäjille

Lokakuu 2025 (60 s.)

Lauri Finér ja Jussi Systä

Huipputuloisten asialla: Selvitys hallituksen tuloveronalennusten vaikutuksista eri tulonsaajaryhmiin ja alueisiin

Elokuu 2025 (48 s.)

Janne M. Korhonen

Oikeudenmukaisen siirtymän hyvinvointivaltio: Tutkimuskatsaus erilaisten yhteiskuntamallien kyvystä pysyä ympäristön kantokyvyn rajoissa

Huhtikuu 2025 (40 s.)

Otto Kyyrönen ja Ralf Sund

Paras arvaus? Selvitys valtiovarainministeriön työllisyysvaikutusarvioista ja niiden asemasta päätöksenteossa

Marraskuu 2024 (60 s.)

Matti Niemi ja Jelena Simić

Pöytävaraus yhdeksälle. Neljä skenaariota EU:n laajentumiselle ja uudistumiselle

Toukokuu 2024 (47 s.)

Lauri Finér

Lisää verotuloja reilusti. Miten erilaiset osinkoveromallit vaikuttaisivat verokertymään ja tulonjakoon Suomessa?

Huhtikuu 2024 (73 s.)

Saska Heino

Rikkaiden vero. Yhteisöveron vaikutukset Suomen tulonjakoon

Helmikuu 2024 (65 s.)

Anna Rajavuori

Vähemmän, reilummin, tehokkaammin.

Miten fossiilittomaan tieliikenteeseen siirrytään oikeudenmukaisesti?

Marraskuu 2023 (37 s.)

ISBN 978-952-7586-22-8

9 789527 586228